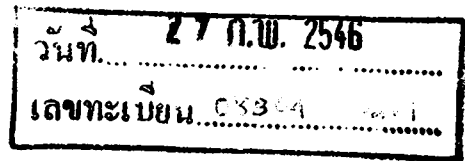

ความรู้และความตระหนักในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม
ของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ :
ศึกษากรณีบริเวณพระบรมมหาราชวัง กรุงเทพมหานคร

โดย

นางสาวปัทมา วันธงชัย

กรม
ศิลปกรรม
และ
โบราณคดี
กระทรวงวัฒนธรรม
กรุงเทพฯ

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชานโยบายและการจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกริก

พ.ศ. 2545

ISBN 974-217-084-3

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกริก

**KNOWLEDGE AND AWARENESS FOR FOREIGN TOURIST ON
ENVIRONMENTAL CONSERVATION OF CULTURAL HERITAGE
: CASE STUDY AT THE GRAND PALACE AREA OF BANGKOK**

BY

MISS PATTAMA VANTHONGCHAI

**A THESIS SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT OF
THE REQUIREMENTS FOR THE MASTER DEGREE OF ARTS
DEPARTMENT OF RESOURCES AND ENVIRONMENT POLICY AND MANAGEMENT
GRADUATE SCHOOL
KRIRK UNIVERSITY
2002**

ISBN 974-217-084-3

มหาวิทยาลัยเกริก

บัณฑิตวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์

ของ

นางสาวปัทมา วันธงชัย

เรื่อง

ความรู้และความตระหนักในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ :

ศึกษากรณีบริเวณพระบรมมหาราชวัง กรุงเทพมหานคร

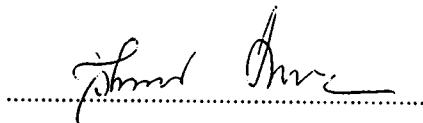
ได้รับการตรวจสอบและอนุมัติให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชานโยบายและการจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม

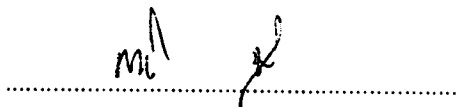
เมื่อวันที่ ๑๐ กันยายน พ.ศ. 2545

ประธานกรรมการและอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

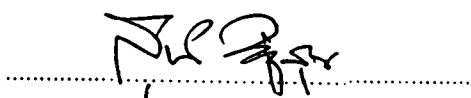
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วิไลลักษณ์ รัตนเพียรธัมมะ)

กรรมการและอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม

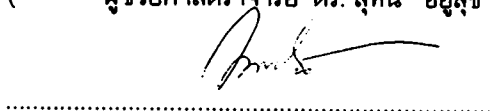
(ดร. กอบกิจ ตันต์เจริญรัตน์)

กรรมการวิทยานิพนธ์

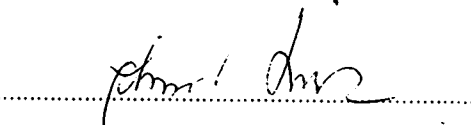
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุทิน อยู่สุข)

กรรมการวิทยานิพนธ์

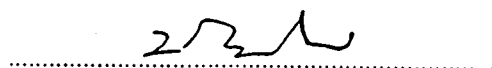
(อาจารย์พัสรินทร์ พันธุ์แนน)

หัวหน้าสาขาวิชา

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วิไลลักษณ์ รัตนเพียรธัมมะ)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(รองศาสตราจารย์ ดร. ประสิทธิ์ ตงยงศิริ)

หัวข้อวิทยานิพนธ์	ความรู้และความตระหนักในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ศิลปกรรมของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ ศึกษากรณีบริเวณพระบรมมหาราชวัง กรุงเทพมหานคร
ชื่อผู้เขียน	นางสาวปัทมา วันธงชัย
สาขาวิชา/คณะ/มหาวิทยาลัย	สาขาวิชานโยบายและการจัดการทรัพยากร และสิ่งแวดล้อม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกริก
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์	ผศ. ดร. วิไลลักษณ์ รัตนเพียรธัมมะ
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม	ดร. กอบกิจ ตันท์เจริญรัตน์
ปีการศึกษา	2545

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยเรื่องความรู้และความตระหนักต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ ศึกษากรณีบริเวณพระบรมมหาราชวัง กรุงเทพมหานครมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงระดับความรู้และความตระหนักในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ รวมทั้งศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความรู้และความตระหนักต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศบริเวณพระบรมมหาราชวังที่สามารถเข้าใจและพูดภาษาอังกฤษได้จำนวน 374 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือ แบบสอบถามวัดความรู้และความตระหนักในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมและทำการประมวลผลข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์ (SPSS / PC +) สถิติที่ใช้ในการหาข้อมูลคือ อัตราส่วนร้อยละ (Percent) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และหาค่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตามอิสระกับตัวแปรโดยใช้การทดสอบ ไคสแควร์ (Chi - Square Test)

ผลการวิจัยพบว่า นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศส่วนใหญ่เป็นนักท่องเที่ยวชาย มีอายุ 36 ปีขึ้นไป มีสถานภาพโสด จบการศึกษาในระดับสูงกว่าปริญญาตรี มีรายได้อยู่ระหว่าง 500,001 - 1,000,000 บาท / ปี นักท่องเที่ยวเคยได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมจากหนังสือคู่มือการเดินทางท่องเที่ยว และส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์ของการเดินทางคือ การท่องเที่ยว

ผลจากการวิเคราะห์ปัจจัยที่ก่อให้เกิดความรู้ในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมจำแนกตามตัวแปรอิสระพบว่า เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ การรับรู้ข่าวสาร มีความสัมพันธ์กับความรู้ในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และการวิเคราะห์ปัจจัยที่ก่อให้เกิดความตระหนักในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมพบว่า เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ มีความสัมพันธ์กับความตระหนักในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยในครั้งนี้ เป็นข้อเสนอแนะเชิงพัฒนาที่มีต่อสำนักพระราชวังถึงแนวทางปฏิบัติขั้นในการเตรียมการนำเที่ยวในบริเวณเขตพระบรมมหาราชวังโดยให้มีการวางแผนและการกำหนดกิจกรรมที่เหมาะสม ทั้งขั้นดำเนินการท่องเที่ยว ขั้นติดตามตรวจสอบ และประเมินผล สำหรับข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป ควรมีการศึกษาและทำการวิจัยเกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมเพิ่มขึ้นเกี่ยวกับแหล่งศิลปกรรมต่าง ๆ ในประเทศไทย ทั้งในด้านทฤษฎีและการปฏิบัติ รวมทั้งศึกษาแนวทางการท่องเที่ยวที่ถูกต้องเพื่อเป็นแนวทางในการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนต่อไปในอนาคต

Thesis Title	Knowledge and Awareness for foreign tourist on environmental conservation of cultural heritage :Case Study at the Grand Palace area of Bangkok
Author's name	Miss Pattama Vanthongchai
Department	Department of Resources and Environment policy and Management
Faculty/ University	Graduate School / Krirk University
Thesis Advisor	Assist .Prof. Dr. Wilailak Ratanapeantamma
Thesis Co - Advisor	Dr.Kopkik Tunjalearnrut
Academic Year	2002

Abstract

This research is about Knowledge and Awareness for foreign tourist on Environmental conservation of cultural heritage :Case Study at the Grand Palace area of Bangkok. The purpose of this research is to study levels of Knowledge and Awareness on Environmental conservation of cultural heritage for foreign tourist and also studied the various impact of Knowledge and Awareness on Environmental conservation of cultural heritage.

There was 374 foreign tourists who answered the questionnaires. The levels of Knowledge and Awareness on Environmental conservation of cultural heritage and the data from the questionnaires were analyzed by (SPSS / PC) program used for sociological. The statistic's analyzed in terms of percentage means standard deviation and Chi – Square Test. (To find the relative of the variables)

The analysis of data indicated that most foreign tourists are males. Ages 36 and over the status is single with higher than Bachelor's degree education with incomes between 500,001 - 1,000,000 bath per year .The foreign tourist have Knowledge about

(4)

Environmental conservation of cultural heritage from the guide books which most foreigners purpose of visit is for travel.

It was further found that the variables (sex, ages, education, occupation and Knowledge on Environmental conservation of cultural heritage) studied in this research were related to Knowledge on Environmental conservation of cultural heritage which are significant at the level 0.05 and the variables (sex, ages ,education .occupation) were related to Awareness on Environmental conservation of cultural heritage which are significant at the level 0.05.

The advise in this research is to develop the Grand Palace in the ways to practice and provide tourism guides in the Grand Palace and have plan's and regulations for appropriate activities. Example to proceed tourism we should check surveillance and to assess. To advise and continue in the next study they should study and analysis more about environmental conserving of cultural heritage in the next tourist places of Thailand. In practicing this theory and also study the right way for tourism will protect Thailand for the future.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี เนื่องด้วยได้รับคำปรึกษาและการสนับสนุนจากผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วิไลลักษณ์ รัตนเพียรธัมมะ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และหัวหน้าสาขาวิชานโยบายและการจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกริก และดร. กอบกิจ ตันท์เจริญรัตน์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม ที่ได้ให้คำแนะนำตลอดจนข้อเสนอแนะต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่ง ผู้วิจัยใคร่ขอขอบพระคุณมา ณ ที่นี้ และขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร. สุทิน อยู่สุข กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ อาจารย์พัชรินทร์ พันธุ์แน่น รวมถึงอาจารย์กิติชัย รัตนะ และอาจารย์ปรีชา ปิยะจันทร์ ที่ได้ให้ข้อมูลชี้แนะ และกระตุ้นให้ผู้เขียนได้ทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จนสำเร็จ

ข้อมูลต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ได้รับข้อมูลจากคุณบุญเพ็ญ ประจำสำนักพระราชวัง และเจ้าหน้าที่ทุกคนของสำนักพระราชวัง รวมทั้งนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศทุกท่าน ผู้วิจัยต้องขอขอบพระคุณที่ได้มีส่วนช่วยให้ความร่วมมือในการจัดทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ให้สำเร็จสมบูรณ์

ผู้ที่ขาดไม่ได้คือ Mr. Jeremy E. Rankin ผู้ช่วยเหลือตรวจสอบ และแก้ไขในเรื่องของการทำแบบสอบถามภาษาอังกฤษ และพี่ ๆ ที่ศึกษาในสาขาวิชาและจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมที่ได้ร่วมผลักดันช่วยเหลือเป็นกำลังใจ และช่วยจัดทำจัดหาข้อมูล คือ คุณพัชรินทร์ เคยนิยม คุณชินวัตร เขียวชิตบุญ คุณสัมพันธ์ รอดสาย คุณพนม ภูประสงค์ คุณปาริชาติ ฉายัษฐิต และคุณพันธุดา สองทิศ บุคคลใกล้ชิดที่คอยให้กำลังใจตลอดมา

สุดท้ายนี้บุคคลที่มีอาจลืมขอบพระคุณได้ คือบิดา มารดา น้องชาย คุณย่า และคุณยาย ซึ่งให้การสนับสนุนส่งเสริม และเป็นกำลังใจให้แก่ผู้วิจัยเสมอมา จนวิทยานิพนธ์นี้ได้สำเร็จสมความปรารถนาในที่สุด

นางสาวปัทมา วันธงชัย

มหาวิทยาลัยเกริก

พ.ศ. 2545

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	(1)
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	(3)
กิตติกรรมประกาศ	(5)
สารบัญตาราง	(8)
สารบัญรูปภาพ	(10)
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของการวิจัย	1
1.2 วัตถุประสงค์ในการวิจัย	6
1.3 ขอบเขตของการวิจัย	6
1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	6
1.5 นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย	7
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง กรอบแนวคิด สมมติฐาน	8
2.1 แนวความคิดเกี่ยวกับความรู้	8
2.2 แนวความคิดเกี่ยวกับความตระหนัก	11
2.3 แนวความคิดในเรื่องการอนุรักษ์และการพัฒนา	13
2.4 หลักการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม	18
2.5 แนวความคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยว	34
2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	62
2.7 ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย	77
2.8 สมมติฐานในการวิจัย	77
บทที่ 3 ระเบียบวิธีวิจัย	78
3.1 ลักษณะของประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	78
3.2 วิธีการสุ่มตัวอย่าง	79
3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล	79
3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล	79
3.5 การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้	80

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	82
4.1 ข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ	82
4.2 ระดับความรู้ในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม	92
4.3 ระดับความตระหนักในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม	97
4.4 ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับความรู้ ในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม	106
4.5 ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับความตระหนัก ในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม	114
บทที่ 5 สรุป และข้อเสนอแนะ	124
5.1 สรุป	124
5.2 ข้อเสนอแนะ	131
ภาคผนวก	135
บรรณานุกรม	155
ประวัติผู้วิจัย	164

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	จำนวน และร้อยละของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศจำแนกตามข้อมูลทั่วไป เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ สถานภาพ วัตถุประสงค์ของการเดินทาง ลักษณะการเดินทางของนักท่องเที่ยว	82
2	จำนวน และร้อยละของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศจำแนกตามข้อมูลประเทศของนักท่องเที่ยว	88
3.	จำนวน และร้อยละของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศจำแนกตามข้อมูล การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ	91
4	จำนวน และร้อยละของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศจำแนกตามข้อมูล การรับรู้ข่าวสารจากสื่อชนิดต่าง ๆ เกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ	91
5	ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความรู้ในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ	92
6	จำนวนและร้อยละข้อมูลความรู้ในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศจำแนกตามคะแนนความรู้	96
7	ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความตระหนักในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ	97
8	จำนวนและร้อยละของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศจำแนกตามคะแนนความตระหนัก	105
9	ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างเพศกับความรู้ในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม	106
10	ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างอายุกับความรู้ในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม	107

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
11	ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการศึกษากับความรู้ในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม	109
12	ความสัมพันธ์ระหว่างอาชีพกับความรู้ในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม	110
13	ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างรายได้กับความรู้ในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม	111
14	ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ข่าวสารทางด้านสิ่งแวดล้อมศิลปกรรมกับความรู้ในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม	113
15	ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างเพศกับความตระหนักในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม	114
16	ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างอายุกับความตระหนักในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม	116
17	ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างระดับการศึกษา กับความตระหนักในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม	117
18	ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างอาชีพกับความตระหนักในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม	119
19	ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างรายได้กับความตระหนักในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม	120
20	ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ข่าวสารทางด้านสิ่งแวดล้อมกับความตระหนักในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม	121
21	สรุปผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับความรู้ในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม	122
22	สรุปผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับความตระหนักในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม	123

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
1	การประสานงานตามแผนพัฒนาการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ศิลปกรรมประจำจังหวัด	34
2	การพัฒนาที่ต้องอาศัยการระมัดระวังจากการทำลายตัวศิลปกรรม	136
3	ดำเนินการพัฒนาเพื่อติดตั้งกล้องโทรทัศน์	136
4	นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศนำอาหารเข้าไปนั่งรับประทาน ในวัดพระศรีรัตนศาสดาราม	137
5	นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศสามารถรับรู้ข่าวสารได้จากตู้ข่าวสาร	137
6	นักท่องเที่ยวบางกลุ่มเล่นน้ำในฤดูแล้งมีน้ำท่วมขัง บริเวณวัดพระศรีรัตนศาสดาราม	138
7	ท่อระบายน้ำวัดพระศรีรัตนศาสดาราม	138
8	บริเวณจุดขายน้ำในเขตพระบรมมหาราชวัง	139
9	ขวดน้ำหน้าพระที่นั่ง นักท่องเที่ยวไม่สามารถนำเครื่องดื่ม เข้าไปในพิพิธภัณฑ์และพระที่นั่งที่สำคัญ	139
10	ผู้วิจัย และเจ้าหน้าที่บริเวณหน้าพิพิธภัณฑ์วัดพระศรีรัตนศาสดาราม	140
11	ผู้วิจัยขณะสัมภาษณ์นักท่องเที่ยวชาวออสเตรเลีย	140

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของการวิจัย

ปัจจุบันในตลาดท่องเที่ยวโลก ประเทศไทยเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยมในอันดับที่ 20 และจัดอยู่ในอันดับ 3 ของภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก รองจากจีน และฮ่องกง มีอัตราการขยายตัวร้อยละ 10.5 สูงกว่าอัตราการขยายตัวของนักท่องเที่ยวโลก และภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก โดยพื้นที่ท่องเที่ยวหลักที่ได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยว 10 อันดับ ยังคงเป็นแหล่งท่องเที่ยวเก่า คือ กรุงเทพฯ กาญจนบุรี พัทยา เชียงใหม่ ภูเก็ต ชะอำ อุทยาน หาดใหญ่ ระยอง และ นครราชสีมา ตลาดที่มีศักยภาพสูง 10 อันดับแรก จำแนกตามถิ่นที่อยู่อาศัย (Country of Residence) ส่วนใหญ่ยังคงเป็นตลาดระยะใกล้ ได้แก่ ญี่ปุ่น มาเลเซีย จีน สิงคโปร์ ไต้หวัน ฮ่องกง สหราชอาณาจักร สหรัฐอเมริกา เยอรมนี และเกาหลีใต้ กลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีศักยภาพสูง (Tourism Segments) ได้แก่ กลุ่ม MICE (M = Meeting / I = Incentive / C = Convention / E = Exhibition) กลุ่มนักท่องเที่ยวสตรี กลุ่มผู้สูงอายุ กลุ่มเยาวชน กลุ่มนักศึกษา กลุ่มนักกีฬา กลุ่มครอบครัวและกลุ่มที่จัดการเดินทางมาเอง

เมื่อพิจารณาในระยะยาว จากการคาดการณ์ของ องค์การการท่องเที่ยวโลก (World Tourism Organization : WTO) ในปี 2553 ว่าประเทศไทยจะมีนักท่องเที่ยวประมาณ 17.5 ล้านคนและเพิ่มขึ้นเป็น 36.9 ล้านคนในปี พ.ศ. 2563 โดยมีอัตราการขยายตัวเฉลี่ยประมาณร้อยละ 8.24 ซึ่งสูงกว่าอัตราการขยายตัวของจำนวนนักท่องเที่ยวร้อยละ 47 และภูมิภาคเอเชียแปซิฟิกร้อยละ 7.94 (ภราเดช พยัฆวิเชียร, 2544 : 16)

จากสถิติความสนใจของนักท่องเที่ยวที่เดินทางท่องเที่ยวไทยสูงเป็นอันดับ 3 ในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิกนั้น เพราะไทยมีจุดแข็งหรือข้อได้เปรียบ (Strengths) คืออัญมณีของคนไทย ความหลากหลายของสถานที่พัก และฤดูกาลที่เหมาะสมสามารถท่องเที่ยวได้ตลอดปีโอกาสทางการท่องเที่ยวที่จะเสริมให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวของภูมิภาค และสามารถรักษาการเติบโต ได้แก่ การเปิดใช้รถไฟฟ้ามหานคร การเปิดสนามบินแห่งใหม่ : กระบี่ เพชรบูรณ์ การเพิ่มโอกาสทางการบิน : การเปิดสายการบินแห่งชาติสายที่ 2 การเพิ่มจำนวนเที่ยวบิน และ

จุดบินเชื่อมระหว่างประเทศ การเปิดการแข่งขันเสรี ความมีเสถียรภาพทางการเมือง ปัญหาความไม่สงบของประเทศคู่แข่งในภูมิภาคเมืองหลักเรื่องการท่องเที่ยวติดอันดับเมืองน่าอยู่ของโลก ค่าครองชีพไม่สูง และการอำนวยความสะดวกด้านระเบียบพิธีการเข้าเมือง

การพัฒนาการท่องเที่ยวของไทยตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2520 - 2524) เป็นต้นมานั้นเป็นการพัฒนาการท่องเที่ยวที่มีเป้าหมายนำเงินตราต่างประเทศโดยสร้างงานสร้างอาชีพให้เศรษฐกิจเจริญก้าวหน้า และเติบโตอย่างรวดเร็ว นับจากปี พ.ศ. 2525 เรื่อยมา อุตสาหกรรมท่องเที่ยวไทยมีความเจริญทางเศรษฐกิจขึ้นเป็นลำดับ สร้างรายได้เข้าประเทศอันดับหนึ่งแซงสินค้าส่งออก ทั้งสินค้าสิ่งทอและสินค้าเกษตรกรรม ต่อมาในปี พ.ศ. 2530 การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ได้ประกาศเป็นปีท่องเที่ยวไทย (Visit Thailand Year) เป็นครั้งแรก (ภราเดช พยัฆวิเชียร, 2544 : 4)

การเจริญเติบโตและขยายตัวขึ้นอย่างรวดเร็วของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวโดยปราศจากการวางแผน การควบคุม และการจัดการที่ดี รวมทั้งจำนวนนักท่องเที่ยวที่เพิ่มมากขึ้นนั้นมีพฤติกรรมที่ก่อเกิดผลกระทบต่อสถานที่ท่องเที่ยวทางด้านต่าง ๆ มากมาย ไม่ว่าจะเป็นด้านสภาวะแวดล้อม ด้านสังคมและวัฒนธรรมอาจจะโดยเจตนาหรือไม่ก็ตาม จนไม่สามารถที่จะปล่อยปละละเลยได้อีกต่อไป อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวจึงได้มีการวางแผน เพื่อพัฒนารูปแบบของการท่องเที่ยว ที่ก่อให้เกิดการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน (Sustainable Tourism Development) โดยคำนึงถึงทฤษฎีว่า ด้วยความสัมพันธ์ระหว่างความต้องการที่จะพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศกับความจำเป็นในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติเพื่อการใช้งานในอนาคต และเน้นความสำคัญของการควบคุมคุณภาพของสถานที่ท่องเที่ยว และพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว รวมทั้งการให้บริการแก่นักท่องเที่ยวเป็นสำคัญ

เกาะรัตนโกสินทร์ เป็นบริเวณจุดเริ่มต้นของการกำเนิดกรุงเทพมหานคร ซึ่งได้แก่ บริเวณพื้นที่ระหว่างแม่น้ำเจ้าพระยา กับ คลองคูเมืองชั้นในสุดของกรุงเทพมหานคร แต่เดิม "เกาะรัตนโกสินทร์" มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อชาติไทย คือ เป็นทั้งเมืองหลวง และในขณะเดียวกันก็เป็นที่ตั้งของศูนย์กลางการบริหารราชการแผ่นดิน ตลอดจนเป็นศูนย์กลางการพาณิชย์กรรมที่สำคัญที่สุด และโดยที่บริเวณนี้เป็นศูนย์รวมของกิจกรรมต่าง ๆ อันมีความสำคัญต่อประเทศในทุกด้าน จึงทำให้บริเวณดังกล่าวได้เกิดการเปลี่ยนแปลงและมีปัญหาเกิดขึ้น เช่น ในด้านการวางผังเมือง

การใช้ที่ดิน การอนุรักษ์โบราณสถาน โบราณวัตถุ อันเป็นมรดกสำคัญที่สืบทอดความเจริญทางด้านศิลปวัฒนธรรมของชาติ และปัญหาสิ่งแวดล้อม แม้ว่าในอดีตจะได้มีการอนุรักษ์บริเวณที่แห่งนี้ แต่ยังคงขาดการควบคุมปัญหาสิ่งแวดล้อม (สำเนียง มณีกาญจน์ และสมบัติ จำปาเงิน 2534 : 48)

ปัจจุบันได้มีการใช้ประโยชน์ด้านการท่องเที่ยว ของนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทย และชาวต่างประเทศ และจัดอยู่ในกลุ่มผู้สนใจทุกกลุ่ม เนื่องจากเป็นสถานที่ที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ ลักษณะการใช้ประโยชน์ของนักท่องเที่ยว เป็นการเยี่ยมชมความงดงามของอาคารสถานที่ การทัศนศึกษา รวมทั้งการเข้าร่วมงานในพระราชพิธีต่าง ๆ แต่ปัญหาด้านการท่องเที่ยวนั้นยังคงเกิดขึ้นเช่น การขาดความเชื่อมโยง การให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยว การบดบังจากอาคารริมแม่น้ำเจ้าพระยา และผลกระทบจากอาคารสูง ซึ่งเป็นสาเหตุที่ก่อให้เกิดการทำลายความสมดุลของสภาพแวดล้อม ก่อให้เกิดปัญหาทางสิ่งแวดล้อมขึ้นโดยที่ไม่ทันรู้ตัว โดยเฉพาะอย่างยิ่งบริเวณเกาะรัตนโกสินทร์ กำลังเผชิญกับปัญหาภาวะความเสื่อมโทรมของสภาพแวดล้อมในปัจจุบัน ซึ่งสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นเหล่านี้มาจากการที่เกาะรัตนโกสินทร์ เป็นบริเวณศูนย์รวมของสิ่งต่าง ๆ ที่มีความสำคัญต่อประเทศ ดังนั้นความเจริญต่าง ๆ ที่เข้ามาจึงเริ่มก่อตัวที่บริเวณที่แห่งนี้ก่อน และเมื่อมีความเจริญ การขยายตัวของเมืองจึงมีมากขึ้น ประชากรในบริเวณนี้จะเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะในเรื่องปัญหาของการขาดความรู้ และความตระหนักของนักท่องเที่ยวต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช มีพระราชดำรัสว่า "โบราณสถานนั้นเป็นเกียรติของชาติ อัฐเก้า ๆ แผ่นหนึ่งก็มีค่าควรจะรักษาไว้ ถ้าเราขาดสุโขทัย อยุธยาและกรุงเทพมหานครแล้วประเทศไทยก็ไม่มีความหมาย" (ภัททิรา นวลปลอด , 2533 : 1) พระราชดำรัสนี้ แสดงให้เห็นว่าสิ่งก่อสร้างในอดีตของมนุษย์ไม่ว่ากาลเวลาจะล่วงเลยมาก็ร้อยก็พันปี ยังคงมีคุณค่าอยู่ในตัวเองเสมอสิ่งที่มีเช่นนี้ มีอาจวัดได้ทางรูปธรรม หรือตีราคาเป็นทรัพย์สินเงินทองแต่คุณค่าที่ปรากฏอยู่ในตัวเองสิ่งก่อสร้างทั้งหลายนั้น เป็นศิลปะบริสุทธิ์สะท้อนให้เห็นถึงสุนทรียด้านจิตใจ ความศรัทธาของมนุษย์เมื่อเวลาล่วงเลยผ่านยุคสมัยต่าง ๆ สิ่งเหล่านี้ยังสามารถบอกถึง เรื่องราวประวัติศาสตร์ โบราณคดียุคแล้วยุคเล่าได้สิ่งแวดล้อมทางด้านศิลปวัฒนธรรมเหล่านี้ จึงเป็นที่มาของความเป็นเอกลักษณ์ของชาตินั้นคือคุณลักษณะหนึ่งทางวัฒนธรรม ที่แสดงให้เห็นถึงแบบอย่างหรือการกระทำที่คล้ายคลึงกันหรือเหมือนกันในช่วงระยะเวลาหนึ่งจนสามารถมองเห็นคุณลักษณะอันเป็นภาพรวมในระยะเวลาต่อมา

ประเทศไทยมีมรดกทางวัฒนธรรมมากมายมหาศาล เนื่องจากมีประวัติศาสตร์อันยาวนาน ปัญหาสิ่งแวดล้อมด้านโบราณสถานมิใช่อยู่อันที่การมีมากเกินไป แต่การที่มีสิ่งก่อสร้างโบราณสถานจำนวนมากนั้น นับเป็นข้อดีที่น่าภูมิใจ แต่ปัญหาอยู่ตรงที่ว่าไม่อาจจะรักษาให้คงสภาพคุณลักษณะทางประวัติศาสตร์ โบราณคดีอย่างเต็มที่ เช่น การอนุรักษ์ที่ผิดหลักวิชาการ หรือการทำลายของเดิมเพื่อสร้างของใหม่แทนที่ การไม่เห็นคุณค่าของเดิม หรือปล่อยให้เสื่อมโทรม หรือการพัฒนาเมืองขยายชุมชนซึ่งมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมด้านนี้ และแม้กระทั่งการทำลายศิลปโบราณสถานวัตถุและโบราณสถานด้วยน้ำมือมนุษย์ เพียงเพื่อประโยชน์ทางการค้า การลักลอบขุดทำลาย เพื่อหาของมีค่าไปขายเหล่านี้ก็เช่นกัน และถึงแม้มนุษย์จะมีได้เข้าไปมีส่วนให้เกิดผลกระทบต่อแหล่งโบราณสถานต่าง ๆ หากโดยธรรมชาติเมื่อผ่านกาลเวลานับปีก็ย่อมจะเสื่อมโทรมลงตามเวลา และอายุชั้ย หรือเกิดภาวะทางธรรมชาติ เช่น ฝนชะล้างแสงแดดเผาทำลาย หรือการทรุดตัวของแผ่นดิน ดังนั้นการจะอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมทางด้านโบราณสถานจึงจำเป็นต้องใช้หลักวิชาการ ด้านการอนุรักษ์โบราณสถานที่ต้องการ และป้องกันทำลายของมนุษย์ ด้วยวิธีการส่งเสริมให้เกิดทัศนคติที่ดีต่อการอนุรักษ์โบราณ พร้อมปลูกฝังค่านิยมให้เห็นคุณค่าอันดีงามรักษามรดกวัฒนธรรม และศิลปสถาปัตยกรรมอันดีงามของชาติ

ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา การศึกษาเพื่อการอนุรักษ์โบราณสถานจำกัดอยู่เฉพาะในวงแคบคือ ในหมู่นักวิชาการและผู้สนใจ แต่การมุ่งไปสู่เป้าประสงค์ที่จะก่อให้เกิดการอนุรักษ์ในวงกว้างนั้นจำเป็นต้องมีการศึกษาปัจจัยหลายด้าน โดยเฉพาะการศึกษาปัจจัยด้านมนุษย์ที่มีอิทธิพลเป็นทั้งผู้สร้าง และผู้ทำลาย การศึกษาวิจัยด้านความคิดเห็นต่อการอนุรักษ์โบราณสถาน โบราณวัตถุจึงเป็นแนวทางหนึ่งเพื่อการค้นหาถึงสาเหตุ และปัจจัยที่เป็นส่วนเสริมให้เกิดการอนุรักษ์โบราณสถานในวงกว้างขึ้น ทั้งนี้เพราะ "ชีวิตนั้นสั้น ศิลปะนั้นยืนยาว" ดังนั้นการให้การประชาชนส่วนใหญ่ตระหนักถึงการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมด้านนี้ จึงเป็นหนทางอันจะช่วยให้เกิด ประโยชน์ขึ้นอีกมาก

แหล่งท่องเที่ยวที่มีความสำคัญต่อประเทศไทยเช่น บริเวณพระบรมมหาราชวังเป็นพระมหาปราสาทและราชมณเฑียรสถานที่สำคัญ ซึ่งได้สร้างขึ้นด้วยความประณีตงดงาม จนได้ชื่อเป็นสถาปัตยกรรมซึ่งทรงไว้ซึ่งคุณค่าในทางจิตรศิลป์อย่างยิ่งยวด พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ทรงสนพระราชหฤทัยในอันที่จะทำนุบำรุงบูรณะฯให้งดงาม และถาวรมั่นคง ทรงมีพระบรมราชปณิธานในอันที่จะให้สถาปัตยกรรมอันเป็นประณีตศิลป์เหล่านั้นคงสถิตย์เสถียร

อยู่เป็นที่เชิดชูเกียรติของชาติไทย และเป็นที่เชิดชูพระเกียรติยศในองค์สมเด็จพระมหากษัตริยาธิราชเจ้าแห่งพระบรมราชวงศ์จักรีสืบไป โดยจำเนียรกาล (ม.ล.แสงสุรย์ ลดาวัลย์ 2521 : 10) ซึ่งในปัจจุบันนักท่องเที่ยวชาวไทยและต่างประเทศได้ให้ความสนใจเป็นอย่างมากในการเข้าเยี่ยมชมและศึกษาความสำคัญและความเป็นมาทั้งในอดีตและปัจจุบัน

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาความรู้และความตระหนักของชาวต่างประเทศบริเวณพระบรมมหาราชวังว่า มีความรู้และความตระหนักในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมเพียงใด เพราะความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเป็นปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมในการท่องเที่ยว การมีความรู้ และจิตสำนึกในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมต่อสถานที่ท่องเที่ยว ซึ่งจะเป็นแนวทางนำสู่การปฏิบัติที่ดี ซึ่งในปัจจุบันจำนวนนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศที่เข้ามาเยี่ยมชมในบริเวณพระบรมมหาราชวังซึ่งทางพระมหาราชวังถือเกณฑ์การวัดจำนวนตามทางบัตรเข้าชมในปี 2544 เช่น ในเดือนมีนาคม มีจำนวน 236,412 คน เดือนเมษายน มีจำนวน 201,000 คน และข้อมูลล่าสุดจำนวนนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศในเดือนพฤษภาคม มีจำนวน 169,871 คน โดยเฉลี่ยแล้วนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศต่อวันในเดือนพฤษภาคมมีจำนวน 5662 คน (สถิตินักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศของพระบรมมหาราชวัง 2544: 1-3)

การศึกษานี้จะเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องในการนำมาใช้เป็นแนวทางพื้นฐานการจัดการเกี่ยวกับ นโยบาย การให้ความรู้และมาตรการต่าง ๆ ที่จะเปลี่ยนแปลงแก้ไขพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศให้เป็นไปตามแนวทางที่ถูกต้อง และยังเป็นการกระตุ้นให้นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศเกิดจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อที่ดีซึ่งจะส่งผลให้พฤติกรรมการท่องเที่ยวออกมานั้นเป็นไปตามรูปแบบของการท่องเที่ยวที่เหมาะสม นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศจะได้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวซึ่งสิ่งต่างๆ เหล่านี้จะนำไปสู่การพัฒนาการท่องเที่ยวที่ควบคู่ไปกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม อันจะส่งผลระยะยาวให้นำไปสู่การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนต่อไปในอนาคต

1.2 วัตถุประสงค์ในการวิจัย

1. เพื่อศึกษาถึงระดับความรู้ในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ
2. เพื่อศึกษาถึงระดับความตระหนักในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ
3. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความรู้ และความตระหนักในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมด้านศิลปกรรมของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ จำแนกตามตัวแปรอิสระ

1.3 ขอบเขตของการวิจัย

1) พื้นที่ศึกษา

การวิจัยครั้งนี้ทำการศึกษากรณีบริเวณพระบรมมหาราชวัง กรุงเทพมหานคร

2) ประชากรกลุ่มศึกษา

มุ่งศึกษาเฉพาะนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศที่สามารถพูดภาษาอังกฤษได้เท่านั้น

3) เนื้อหา

ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาความรู้และความตระหนักในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ ศึกษากรณีบริเวณพระบรมมหาราชวัง กรุงเทพมหานคร

1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- 1) ทำให้ทราบถึงระดับความรู้ และความตระหนักในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ ศึกษากรณีบริเวณเขตพระบรมมหาราชวัง กรุงเทพมหานคร
- 2) ทำให้ทราบถึงปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความรู้และความตระหนักในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศศึกษากรณีบริเวณพระบรมมหาราชวัง กรุงเทพมหานคร
- 3) ความรู้ที่ได้จากการวิจัยนี้ จะเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำไปใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติต่อไป

1.5 นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย

ความรู้ หมายถึง การเรียนรู้ เรื่องราว รายละเอียดที่ปรากฏ ที่เน้นถึงความจำและการระลึกได้ต่อข้อเท็จจริงกฎเกณฑ์

ความตระหนัก หมายถึง การกระทำที่เกิดจากความสำนึกสภาวะที่บุคคลได้รับความรู้หรือประสบการณ์ต่าง ๆ แล้วมีการประเมินค่าต่อสิ่งหนึ่ง เหตุการณ์หนึ่งหรือสถานการณ์หนึ่ง

นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ หมายถึง บุคคลที่ถือสัญชาติอื่นที่มีสัญชาติเดียวกับประเทศที่ตนไปเยือน ทั้งนี้เดินทางจากถิ่นพำนักถาวรของตนไปค้างคืนยังอีกสถานที่หนึ่งโดยมีการค้างคืนอย่างน้อย 1 คืน เพื่อกิจกรรมต่าง ๆ แต่ต้องไม่ก่อให้เกิดค่าตอบแทน (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย , 2544 : 27)

การอนุรักษ์ หมายถึง การรู้จักใช้ทรัพยากรให้เป็นประโยชน์ต่อประชาชนให้มากที่สุดใช้ได้เป็นเวลายาวนานที่สุดจะต้องสูญเสียทรัพยากรโดยเปล่าประโยชน์น้อยที่สุด (Allen, 1959 : 15)

สิ่งแวดล้อม หมายถึง มนุษย์กับสิ่งต่าง ๆ ที่มีชีวิต และไม่มีชีวิต ทั้งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติและที่มนุษย์สร้างขึ้น ตลอดจนความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในการดำรงชีวิตให้สมดุล (สำนักนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม , 2541 : 10)

ศิลปกรรม หมายถึง สิ่งที่มนุษย์ได้สร้างหรือกำหนดขึ้นทั้งในอดีตและปัจจุบันด้วยความสามารถ สติปัญญา กำลังกาย กำลังใจ และได้รับการยกย่องว่ามีคุณค่าในทางศิลปวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ โบราณคดี และเทคโนโลยี อาทิ พระราชวัง วัด วัดในอาณาเขต ศาสนสถาน ศาลอนุสาวรีย์ ป้อมคูเมืองกำแพงเมือง อาคารของราชการและเอกชน สวนสาธารณะ อาคารร้านค้า คลอง สะพาน ทำน้ำ และแหล่งชุมชนโบราณ (สำนักนโยบาย และแผนสิ่งแวดล้อม , 2541 : 10)

สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม หมายถึง สิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับสิ่งที่มนุษย์ได้สร้างหรือกำหนดขึ้นทั้งในอดีตและปัจจุบันที่มีคุณค่าในทางศิลป วัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ โบราณคดี เทคโนโลยี อีกทั้งรวมถึงงานศิลปกรรมที่เป็นส่วนหนึ่งของสิ่งแวดล้อมด้วย (ศิริชัย นฤมิตรเวหาการ , 2536 : 1-7)

การรับรู้ข่าวสาร หมายถึง ความถี่และแหล่งที่ได้รับข้อมูล รวมทั้งรายละเอียดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวที่มีต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมจากสื่อต่าง ๆ ทั้งสื่อมวลชน สื่อบุคคลและสื่อเฉพาะกิจ เช่นโทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ เจ้าหน้าที่รัฐ เป็นต้น โดยคิดเป็นจำนวนครั้งในรอบ 1 เดือน (กมล สุพรรณ , 2539 : 6)

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง กรอบแนวคิด สมมติฐาน

การวิจัยเรื่องความรู้และความตระหนักของนักท่องเที่ยวต่างประเทศในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม ศึกษากรณีบริเวณพระบรมมหาราชวัง กรุงเทพมหานครครั้งนี้ ผู้วิจัยได้รวบรวมเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการวิจัยดังนี้

- 2.1 แนวความคิดเกี่ยวกับความรู้
- 2.2 แนวความคิดเกี่ยวกับความตระหนัก
- 2.3 แนวความคิดในเรื่องการอนุรักษ์และการพัฒนา
- 2.4 หลักการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม
- 2.5 แนวความคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยว
- 2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- 2.7 ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย
- 2.8 สมมติฐานในการวิจัย

2.1 แนวความคิดเกี่ยวกับความรู้

2.1.1 นิยามศัพท์ของความรู้

คำว่า Knowledge ได้มีการศึกษา และแปลเป็นภาษาไทยหลายคำด้วยกัน สำหรับงานวิจัยฉบับนี้ผู้วิจัยได้แปลคำว่า Knowledge เป็นภาษาไทยว่า "ความรู้" ซึ่งนักการศึกษาได้ให้ความหมาย ความรู้ ไว้ดังนี้

ความรู้ หมายถึง ความสามารถทางพุทธิปัญญา (Cognitive Domain) ซึ่งประกอบด้วยความรู้ ความสามารถ และทักษะต่าง ๆ ทางสมอง 6 ขั้นตอน ได้แก่ ความรู้ ความจำความเข้าใจ การนำไปใช้ การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ และการประเมินผล (อนันต์ ศรีโสภณ, 2520 : 13-14)

กวี สุภานันท์ (2535 : 4) กล่าวว่า ความรู้ หมายถึง ข้อเท็จจริง ข้อมูลหรือกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ที่นักเรียนได้เรียนรู้จากการศึกษา ค้นคว้า สังเกต และประสบการณ์ทั้งทางตรงและทางอ้อมเกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อม

วิชัย วงศ์ใหญ่ (2523: 130) ได้กล่าวถึงความหมายของ "ความรู้" ไว้ว่า ความรู้เป็นพฤติกรรมเบื้องต้นที่ผู้เรียนสามารถทำได้โดยการมองเห็น ได้ยิน ความรู้ในนี้คือ ข้อเท็จจริงกฎเกณฑ์ คำจำกัดความ เป็นต้น

ธวัชชัย ชัยจิรฉายากุล (2527:63) กล่าวว่า ความรู้ หมายถึง "การเรียนรู้" ที่เน้นถึงความจำและการระลึกได้ที่มีต่อความคิด วัตถุ และปรากฏการณ์ต่างๆ เป็นความจำเป็นที่เริ่มจากสิ่งง่าย ๆ ที่เป็นอิสระแก่กันไปจนเป็นความจำในสิ่งที่ยุ่ยากซับซ้อนและมีความหมายต่อกัน

วรพล พรหมิกบุตร (1990 : 125-144) กล่าวว่า "ความรู้เป็นผลผลิตของมนุษย์ในสังคม ซึ่งถูกสร้างขึ้นภายในบริบทของความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม โดยประยุกต์ใช้วิธีการต่าง ๆ ด้วยจุดมุ่งหมายขั้นมูลฐานในการทำความเข้าใจสภาวะต่าง ๆ ของธรรมชาติ และใช้ประโยชน์จากความเข้าใจนั้นในการดำเนินความสัมพันธ์ระหว่างตนเองกับสิ่งแวดล้อม "

กล่าวโดยสรุป "ความรู้" หมายถึง บรรดาข้อเท็จจริงของเรื่องราว กฎเกณฑ์ สิ่งของเหตุการณ์ บุคคล ซึ่งเป็นความจำที่มนุษย์ได้สะสมรายละเอียดของเรื่องราวปรากฏการณ์ไว้ และแสดงออกมาเป็นพฤติกรรมที่ระลึกเรียกเอาสิ่งที่จำได้ออกมาให้ปรากฏ ให้สังเกตได้ วัดได้

จะเห็นได้ว่าการให้ความหมายหรือการนิยาม "ความรู้" ที่กล่าวข้างต้นเป็นการนิยามความหมายโดยทั่วไป การนิยามความหมาย "ความรู้" สำหรับการศึกษานี้ได้ประมวลจากการทบทวนวรรณกรรมที่กล่าวข้างต้น และสรุปได้ว่าความรู้คือ การเรียนรู้ เรื่องราว รายละเอียดที่ปรากฏที่เน้นถึงความจำและการระลึกได้ต่อข้อเท็จจริงกฎเกณฑ์

2.1.2 การวัดความรู้

เครื่องมือในการวัดความรู้มีหลายชนิด แต่ละชนิดก็เหมาะสมกับการวัดความรู้ตามคุณลักษณะซึ่งแตกต่างกันออกไป ซึ่งในที่นี้จะกล่าวถึงเครื่องมือที่ใช้วัดความรู้ที่นิยมใช้กันมาก คือ แบบทดสอบ แบบทดสอบถือว่าเป็นสิ่งเร้าเพื่อนำไปเร้าผู้ถูกสอบให้แสดงอาการตอบสนองออกมาด้วยพฤติกรรมบางอย่างเช่น การพูด เขียน ทำท่าทาง ฯลฯ เพื่อให้สามารถสังเกตเห็น หรือสามารถนับจำนวนปริมาณได้เพื่อนำไปแทนอันดับ หรือคุณลักษณะของบุคคลนั้น รูปแบบของข้อสอบ หรือแบบทดสอบมี 3 ลักษณะคือ (ไพศาล หวังพานิช 2526 : 35-36)

1. ข้อสอบปากเปล่า เป็นการทดสอบโดยได้ตอบด้วยวาจา หรือคำพูดระหว่างผู้ทำการสอบกับผู้ถูกสอบโดยตรง หรือบางครั้งเรียกว่า "การสัมภาษณ์"

2. ข้อสอบข้อเขียน ซึ่งแบ่งเป็น 2 แบบ คือ

ก.แบบความเรียง เป็นแบบที่ต้องการให้ตอบ อธิบาย บรรยาย ประพันธ์ หรือวิจารณ์เรื่องราวที่เกี่ยวกับความรู้นั้น

ข.แบบจำกัดคำตอบ เป็นข้อสอบที่ให้ผู้ถูกสอบพิจารณาเปรียบเทียบ ตัดสินข้อความหรือรายละเอียดต่าง ๆ ซึ่งมีอยู่ 4 แบบคือ แบบถูก-ผิด แบบเติมคำ แบบจับคู่ และแบบเลือกคำตอบ

3. ข้อสอบภาคปฏิบัติ เป็นข้อสอบที่ไม่ต้องการให้ผู้ถูกสอบตอบสนองออกมาด้วยคำพูดหรือการเขียนเครื่องหมายใด แต่มุ่งให้แสดงพฤติกรรมด้วยการกระทำจริง

เนื่องจากความรู้เป็นเรื่องของความจำ ดังนั้นการวัดความรู้ในการเสนอข่าวอาชญากรรม และงานในกระบวนการยุติธรรม ก็คือการวัดความจำที่ได้รับจากประสบการณ์ทั้งทางตรงและทางอ้อม ในเรื่องสาเหตุการเกิดปัญหาอาชญากรรม และปัญหาการปฏิบัติงานของกระบวนการยุติธรรม เพื่อประโยชน์ในการเสนอข่าว และสามารถถ่ายทอดความรู้ไปสู่ผู้อ่านได้

ผู้วิจัยจึงได้เลือกเครื่องมือที่เหมาะสมกับการวัดความรู้ตามหัวข้อวิจัยในเรื่องของความรู้และความตระหนักในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ ศึกษากรณีบริเวณพระบรมมหาราชวัง โดยใช้เครื่องมือที่ใช้แบบสอบถามแบบถูก-ผิด

2.2 แนวความคิดเกี่ยวกับความตระหนัก

2.2.1 นิยามศัพท์ของความตระหนัก

คำว่า Awareness ได้มีการศึกษาและแปลเป็นภาษาไทยหลายคำด้วยกันดังเช่น ความตระหนัก หมายถึง พฤติการณ์ที่แสดงถึงความสำนึกการรับรู้ ความรู้สึก และความคิดเห็นต่อความสำคัญ หรือปัญหาของเหตุการณ์ ประสบการณ์ หรือสถานการณ์ที่เกิดขึ้น

ประภาเพ็ญ สุวรรณ (2526 : 14) กล่าวว่า "ความตระหนัก" หมายถึงการที่บุคคลถูกคิดได้หรือการเกิดขึ้นในความรู้ว่ามีสิ่งหนึ่งเหตุการณ์หนึ่งหรือสถานการณ์หนึ่งซึ่งการรู้สึกว่ามีหรือการได้ถูกคิดสิ่งใดสิ่งหนึ่งเป็นความรู้ที่เกิดในสภาวะของจิตใจ แต่ไม่ได้หมายความว่าบุคคลนั้นสามารถจำได้หรือระลึกได้ถึงลักษณะบางอย่างของสิ่งนั้น

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2523 : 133) ได้กล่าวถึงความหมาย "ความตระหนัก" ไว้ว่าเป็นพฤติกรรมขั้นต่ำสุดทางด้านความรู้ (Cognitive Domain) แต่ความตระหนักนั้นไม่ได้เกี่ยวกับความจำหรือความสามารถระลึกได้ ความตระหนักหมายถึงความสามารถนึกคิดความรู้สึกที่เกิดขึ้นในสภาวะจิตใจ

กวี สุภานันท์ (2535 :16) ได้ให้ความหมายของความตระหนักไว้ว่า ความตระหนักหมายถึง การแสดงออกซึ่งความรู้สึก ความคิดเห็น ความสำนึก เป็นภาวะที่บุคคลเข้าใจ และประเมินสถานการณ์ที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับตนเองได้โดยอาศัยระยะเวลา เหตุการณ์ ประสบการณ์หรือสภาพแวดล้อม เป็นปัจจัยที่ทำให้บุคคลเกิดความตระหนัก

สรุปได้ว่า ความตระหนัก หมายถึง การกระทำที่เกิดจากความสำนึกสภาวะที่บุคคลได้รับความรู้หรือประสบการณ์ต่าง ๆ แล้วมีการประเมินค่าต่อสิ่งหนึ่งเหตุการณ์หนึ่งหรือสถานการณ์หนึ่ง

2.2.2 การวัดความตระหนัก

ความตระหนัก(Awareness)เป็นพฤติกรรมเกี่ยวกับการรู้สำนึกว่ามีสิ่งนั้นอยู่ (Conscious of Something) จำแนกและรับรู้ (Precognitive) ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่ละเอียดละอ่อนเกี่ยวกับด้านความรู้สึกละอารมณ์ ดังนั้นการที่จะทำการวัดและประเมินผล จึงต้องมีหลักการและวิธีการตลอดจนเทคนิคเฉพาะจึงจะวัดความรู้และอารมณ์ดังกล่าวออกมาให้เที่ยงตรงและเชื่อมั่นได้เครื่องมือที่ใช้วัดความรู้สึก และอารมณ์นั้นหลายประเภทด้วยกันซึ่งจะได้นำมากล่าวไว้ดังนี้ (ชวาล แพรัตกุล 2536 : 201-225)

1. วิธีการสัมภาษณ์ (Interview) อาจเป็นการสัมภาษณ์ชนิดที่มีโครงสร้างแน่นอน (Structured Item) โดยสร้างคำถามและมีคำตอบให้เลือกเหมือน ๆ กับแบบสอบถามชนิดเลือกตอบ และถามจะต้องตั้งไว้ก่อนเรียงลำดับไว้ก่อนหลังไว้อย่างดี หรือเป็นแบบไม่มีโครงสร้าง (Unstructured Item) ซึ่งเป็นการสัมภาษณ์ที่มีไว้แต่หัวข้อใหญ่ ๆ ให้ผู้ตอบมีเสรีภาพในการตอบมาก ๆ และคำถามก็เป็นไปตามโอกาสอำนวยในขณะที่สนทนากัน

2. แบบสอบถาม (Questionnaire) แบบสอบถามอาจเป็นชนิดเปิด หรือปิด หรือแบบผสมระหว่างเปิดกับปิดก็ได้

3. แบบตรวจสอบรายการ (Checklist) เป็นเครื่องมือวัดชนิดที่ให้ตรวจว่าเห็นด้วยไม่เห็นด้วย หรือไม่มี สิ่งที่กำหนดในรายการอาจอยู่ในรูปของการทำเครื่องหมายตอบหรือเลือกว่าใช่ ไม่ใช่ ก็ได้

4. มาตรวัดอันดับคุณภาพ (Rating Scale) เครื่องมือชนิดนี้เหมาะสำหรับวัดอารมณ์และความรู้สึกที่ต้องการทราบความเข้ม (Intensity) ว่ามีมากน้อยเพียงไรในเรื่องนั้น

5. การใช้ความหมายภาษา (Semantic differential Technique : S.D.) เทคนิคการจัดโดยใช้ความหมายของภาษาของ ชาลส ออสกู๊ด (Charles E. Osgood) เป็นเครื่องมือที่วัดได้ครอบคลุมมากชนิดหนึ่ง เครื่องมือวัดชนิดนี้จะประกอบด้วยเรื่องซึ่งถือ เป็นสิ่งกับและมักจะมีคุณศัพท์ ที่ตรงข้ามกันเป็นคู่ๆ แต่ละขั้วจะมี 2 ขั้ว ช่องจะห่างระหว่าง 2 ขั้วนี้บ่งด้วยตัวเลข ถ้าใกล้ข้างใดมากก็จะมีลักษณะตามคุณศัพท์ของขั้วนั้นมาก

2.3 แนวความคิดในการอนุรักษ์และการพัฒนา

2.3.1 นิยามศัพท์ของการอนุรักษ์

ได้มีผู้ให้ความหมายของการอนุรักษ์ (Conservation) ไว้ดังนี้คือ

เกษม จันทรแก้ว (2530 : 99-100) กล่าวว่า "การอนุรักษ์ หมายถึง การเก็บรักษา สงวนซ่อมแซม ปรับปรุง และการใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อจะได้เอื้ออำนวยให้คุณภาพสูง ในการสนองความเป็นอยู่ของมนุษย์ตลอดไป หรืออีกความหมายก็คือ เป็นการใช้ตามความต้องการและประหยัดไว้เพื่อใช้ในอนาคต (Using of Immediate Needs and Saving for Future Use)

สุขุมารณ์ สุขเก่า (2540 : 27) ได้กล่าวว่า การอนุรักษ์ หมายถึง การสงวนรักษา ป้องกันดูแล เพิ่มคุณค่าทางสถาปัตยกรรม ศิลปกรรม ประวัติศาสตร์ สังคม และเทคโนโลยี ทั้งที่เป็นประโยชน์ใช้สอยร่วมกันกับเราในชีวิตประจำวัน และโบราณสถาน หรือส่วนของเมืองที่ไม่ได้มีการใช้สอยอีกแล้วก็ได้ ทั้งนี้เพื่อรักษาไว้ซึ่งลักษณะของเมือง ตลอดจนสภาพแวดล้อมที่ดี

กรมศิลปากร (2523 :98) ได้อธิบายความหมาย การอนุรักษ์ว่าหมายถึง การดูแลรักษา เพื่อให้คงคุณค่าไว้ และหมายถึงการป้องกัน การรักษา การสงวน การปฏิสังขรณ์ และการบูรณะ ฯ

สำนักงานคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ (อ้างในปนัดดา จำเริญญ 2527 :16) ได้ให้ความหมายของการสงวนรักษา (Preservation) ไว้ดังนี้ คือ

การสงวนรักษา (Preservation) หมายถึง การรักษาไว้ในสภาพเดิม เพื่อนำไปใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อสังคมตามเวลาที่กำหนดไว้

การอนุรักษ์ (Conservation) หมายถึง การรักษาความสำคัญและหลักฐานในการที่เป็นเครื่องชี้เห็นวิวัฒนาการความรุ่งโรจน์ของศิลปวัฒนธรรมไว้โดยปรับสภาพเข้ากับสภาพสังคม และเศรษฐกิจเพื่อให้ประชาชนในสังคมนั้นสามารถสร้างสรรค์สิ่งที่มีคุณค่าในด้านศิลปกรรมในปัจจุบันและอนาคตต่อไปได้ ดังนั้นแนวความคิดในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม ซึ่งหมายถึงการ

สร้างสรรค์ การฟื้นฟูมรดกทางวัฒนธรรมในด้านศิลปกรรมในรูปสะสมประสาน เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อสังคมและสืบทอดความเป็นชาติและเอกลักษณ์ของประชาชนท้องถิ่นการอนุรักษ์เป็นการรักษาสภาพเดิมของศิลปกรรม โบราณสถาน หรือส่วนของเมือง รวมทั้งสิ่งแวดล้อมที่มีคุณค่า เพื่อให้เป็นประโยชน์สอยร่วมกับเราในชีวิตประจำวัน (สาทิศ ชูแสง 2526 : 68)

ในปัจจุบันเป็นยุคของการพัฒนาประเทศ ให้เจริญรุดหน้าเท่าเทียมกับอารยประเทศนั้น สิ่งสำคัญอย่างยิ่งที่ควรคำนึงเป็นหลักในการพัฒนามีการพัฒนาโดยไม่ทำลายหรือการพยายามที่รักษาคุณภาพระหว่างการอนุรักษ์กับการพัฒนาให้เหมาะสม

จิราวรรณ พิเศษสกุลกิจ (2534: 18-19) ในการที่จะสามารถปฏิบัติให้เป็นไปตามหลักการดังกล่าว นิจ วิทยุธีระนันท์ ได้กล่าวว่า "จำเป็นจะต้องเข้าใจในหลักการเสียก่อนว่าการอนุรักษ์กับการพัฒนานั้นไม่ใช่สิ่งตรงข้ามอันแยกออกจากกัน แต่จะต้องถือว่าการพัฒนากับการอนุรักษ์เป็นส่วนกันสอดประสานกัน" ดังที่กล่าวว่า "เป็นอันหนึ่งอันเดียวดังเกลียวเชือก" ซึ่งหากยอมรับในข้อตกลง คำกล่าวนี้ย่อมสรุปเป็นหลักการได้ คือ

1. พึงขจัดความเชื่ออย่างผิดๆ ที่ว่าการพัฒนากับการอนุรักษ์เป็นสิ่งขัดกัน
2. พึงเข้าใจให้ถูกต้องว่า การพัฒนากับการอนุรักษ์นั้นเป็นส่วนประกอบต่อกัน และกัน
3. พึงกำหนดว่า ไม่มีขบวนการพัฒนาอันใดที่ถือว่าสมบูรณ์ หากขาดข้อพิจารณาในด้านการอนุรักษ์ร่วมอยู่ด้วยกันอย่างได้คุณภาพ

ดังนั้นการอนุรักษ์อาคาร สถานที่ และบริเวณอันมีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ ศิลปกรรม สถาปัตยกรรม และวัฒนธรรม ตามหลักการแผนใหม่จะไม่อนุรักษ์เพียงเพื่อการอนุรักษ์ กล่าวคือจะไม่อนุรักษ์อย่างเป็นชิ้นส่วนอยู่ในพิพิธภัณฑ์หรือลักษณะที่เรียกว่า "รักษาไว้ในตู้กระจก" แต่จะต้องอนุรักษ์ในแนวความคิดใหม่ คือให้อาคารสถานที่ และบริเวณที่ว่านั้น ผสมกลมกลืนไปกับชีวิตและเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมมนุษย์ในสังคมปัจจุบัน ฉะนั้นคำกล่าวที่สำนักอนุรักษ์เป็นผู้ที่ย้อนกลับไปมีชีวิตอยู่กับอดีตไม่มองไปข้างหน้าจึงไม่ถูกต้อง แท้จริงนักอนุรักษ์เป็นผู้ที่กำลังจะฟื้นฟูอดีตให้กลับมารับใช้และเป็นประโยชน์แก่ชีวิตในสังคมปัจจุบัน

ในปัจจุบันโครงการ "พัฒนา" และการก่อสร้างบางประเภท เช่น โครงการสะพานลอย โครงการถนนพร้อมคลอง โครงการทางด่วนพิเศษ ฯลฯ ซึ่งเมื่อสร้างแล้วอาจก่อให้เกิดความเสียหายแก่ภูมิทัศน์และความเสียหายของสิ่งแวดล้อมเมือง ตลอดจนอาคารสถานที่อื่นที่มีความสำคัญในด้านอื่น ๆ เช่นนี้จะต้องได้รับการพิจารณาเป็นการล่วงหน้าอย่างรอบคอบจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องก่อนดำเนินการ

จากแนวคิดดังกล่าว จึงสรุปได้ว่า ในปัจจุบันแนวความคิดในด้านการอนุรักษ์มิใช่การอนุรักษ์ในลักษณะที่แตะต้องไม่ได้ แต่จะต้องอนุรักษ์ในลักษณะที่สามารถผสมกลมกลืนกับชีวิตและเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมมนุษย์ในสังคมปัจจุบัน ซึ่งในแนวคิดเหล่านี้มีผู้สนับสนุนไว้หลายท่าน คือ

เจ ฮาดูอิน (Hardouin) (อ้างในจิราวรรณ พิเศษสกุลกิจ 2534 : 20) กล่าวว่า โบราณสถานนั้นควรได้รับการฟื้นฟูให้มีสภาพแวดล้อมที่ดีสำหรับชุมชน ในปัจจุบันมันอาจจะเป็นไปได้ที่จะทำให้สิ่งเหล่านั้นมีบทบาทเช่นเดียวกับในอดีต แต่เราก็ควรจะทำให้โบราณสถานมีสภาพที่ใช้ประโยชน์ได้ (Living Monument) และมีส่วนร่วมอยู่ในชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชนทั้งนี้เพื่อให้โบราณสถานเป็นเหมือนศูนย์กลางทางวัฒนธรรมความเป็นอยู่

เรมอนด์ เลแมร์ (Raymond Lemaire) (อ้างในจิราวรรณ พิเศษสกุลกิจ 2534 : 20) ได้ใช้ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิดเรื่องเมืองโบราณ จนเกิดเป็นแรงบันดาลใจให้เกิดการสร้างสรรคเมืองเก่าให้กลายเป็นเมืองใหม่ โดยรักษาสິงที่มีคุณค่าไว้เช่นเดียวกับบรรดาสถาปนิกและนักผังเมืองรุ่นใหม่ที่จะเข้าใจด้านสิ่งแวดล้อมที่อยู่รอบเมืองโบราณนั้นให้มีคุณค่าและมีคุณประโยชน์ต่อชีวิตมนุษย์ และทำให้ภาพแวดล้อมที่ดีแก่ชุมชน การมีข้อมูลเพียงพอจะเป็นจุดเริ่มของการวิเคราะห์ทางวิทยาศาสตร์เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมที่มีประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิต ทั้งนี้เพื่อที่จะได้นำเอาการศึกษาด้านการอนุรักษ์เมืองโบราณ (Conservation studies of Historic Towns) ไปใช้ในการพัฒนาทางด้านสถาปัตยกรรมแนวใหม่

ลูอิส มัมฟอร์ด (อ้างในจิราวรรณ พิเศษสกุลกิจ 2534 : 20) กล่าวว่า ถ้าเราต้องการสร้างชีวิตจิตใจให้แก่เมืองใด ชุมชนใดเราต้องหวนกลับไปศึกษาชีวิตจิตใจในอดีตของเมืองนั้นเสียก่อนคำกล่าวของ มัมฟอร์ด นี่ย่อมเป็นเครื่องเตือนใจนักพัฒนาเมืองทั้งหลายว่า "ถ้าอยากสร้าง

ให้ได้ดีเท่าไรก็ควรทำความเข้าใจในอดีตของเมืองให้ดีเท่านั้น และเมื่อเข้าใจอดีตของเมืองได้ดีเท่าใด ก็อดไม่ได้ที่ส่งเสริมและอนุรักษ์โบราณวัตถุ และโบราณสถานให้ดีควบคู่ไปกับการพัฒนาเมืองด้วย”

ม.จ. สุภัทรดิศ ดิศกุล (2523 :15) ได้กล่าวว่าถึงเรื่องว่าการที่จะรักษาอาคารเหล่านั้น อาจมีวิธีการอีกอย่างหนึ่ง คือสร้างอาคารใหม่เพื่อเชิดชูอาคารเก่าให้เด่นชัด โดยต้องขึ้นอยู่กับความสามารถของสถาปนิกว่ามีความสามารถเพียงใด

วีรุฒิ โอตระกุล (2525 : 132) ได้กล่าวว่าหนทางหนึ่งในการอนุรักษ์ให้ได้ผลนั้นคือการดัดแปลงนำเอาสถาปัตยกรรมต่าง ๆ และโบราณสถานมาใช้ในลักษณะการอย่างใหม่ที่ดีขึ้นกว่าเดิม และเกิดความสอดคล้องกับสภาวะการณ์ในปัจจุบันแต่กิจการดังกล่าวจะสำเร็จได้ก็ต่อเมื่อสามารถรักษาลักษณะของการอนุรักษ์ไว้ได้ คือ ผลของการดัดแปลงจะต้องยังคงไว้ซึ่งลักษณะส่วนใหญ่ และรายละเอียดสำคัญของตัวสถาปัตยกรรมหรือโบราณสถานนั้น เช่นเดียวกับคงไว้ซึ่งคุณค่าทางสถาปัตยกรรมและศิลปกรรมและคงไว้ซึ่งคุณค่าทางประวัติศาสตร์ โบราณคดี และวิชาที่เกี่ยวข้อง

วีรุฒิ โอตระกุล ยังได้กล่าวต่อไปว่า ในสหรัฐอเมริกาอันเป็นประเทศที่มีการดัดแปลงอาคารเก่า และโบราณมาใช้ใหม่มากแห่งหนึ่ง ก็เริ่มต้นงานดัดแปลงดังเช่นที่ว่านี้ เช่น การดัดแปลงอาคารต่าง ๆ เป็นหอศิลป์ พิพิธภัณฑ์ หรือศูนย์เผยแพร่ศิลปะ คุกศาสนดัดแปลงเป็นห้างสรรพสินค้า บ้านหลังเล็ก ๆ กลายเป็นที่ทำการธนาคารสาขา สถานีรถไฟถูกเปลี่ยนเป็นภัตตาคาร และไซโลเก็บพืชผลกลายเป็นโรงแรม เป็นต้น

สำหรับประเทศไทยเอเชียก็ได้มีการตระหนักถึงการอนุรักษ์เหมือนกัน เช่น พุทธสถาน BoroBudur อินโดนีเซีย เนื่องจากความเป็นอนุสาวรีย์ที่มีความสำคัญด้านประวัติศาสตร์ และศาสนาได้นำมาซึ่งสถานที่ที่เป็นจุดศูนย์กลางของการพัฒนาด้านการศึกษาวัฒนธรรม และอารยธรรมที่ตกทอดมาช้านาน ตลอดจนเป็นแหล่งอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวให้แก่ประเทศ จึงเกิดการอนุรักษ์ขึ้นโดยพัฒนาเป็น Archeological Parks โดยรัฐบาลสนับสนุนทั้งในด้านการเป็นที่ปรึกษาทางวิชาการให้เงินอุดหนุน การบริหารหน่วยงาน ตลอดจนมาตรการด้านกฎหมาย

จากความคิดดังกล่าว พอจะสรุปได้ว่า การอนุรักษ์ หมายถึง การรู้จักใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในธรรมชาติและที่มนุษย์สร้างขึ้นให้ได้ประโยชน์คุ้มค่าและนานที่สุด

2.3.2 แนวความคิดในการอนุรักษ์ให้ผสมผสานกับการพัฒนาเมืองในปัจจุบัน

นิจ นิกุจิระนันท์ (2527 :13-16) ได้กล่าวไว้ในเรื่อง ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการอนุรักษ์อนุสรณ์สถาน และโบราณหลายประการดังนี้

1. การวางระบบถนนในบริเวณอนุสรณ์และสถานที่ได้รับการอนุรักษ์ จะต้องกำหนดถนนให้เลี้ยวจากบริเวณดังกล่าว เพื่อเบี่ยงการจราจรและยานพาหนะออกไปนอกบริเวณ ซึ่งอาจนำได้ลักษณะถนนวงแหวนรูปสี่เหลี่ยมรอบ ๆ บริเวณที่อนุรักษ์โดยมิให้ประชิด หรือผ่าเข้าไปในบริเวณดังกล่าว ส่วนถนนเดิมที่อยู่ประชิดหรือผ่าเข้าไปในบริเวณอนุรักษ์ อาจแปรสภาพเป็นทางเดินประกอบด้วยต้นไม้ร่มรื่น

ถนนผ่านกลางเมืองบางแห่งที่มีอนุสรณ์และสถาน อาจพิจารณาเปิดการจราจรเป็นบางส่วน เพื่อให้เป็นทางเดินโดยปราศจากการรบกวนของรถยนต์ ทั้งจะเป็นการเสริมกิจกรรมจับจ่ายซื้อของในบริเวณนั้น ๆ ให้ดำเนินไปด้วยความสะดวกสบายและปลอดภัย โดยอาจให้มีแผงลอยและหาบเร่ที่มีลักษณะความเป็นระเบียบเรียบร้อยเข้าร่วมอยู่อย่างเป็นสัดส่วน

2. อนุสรณ์และสถานอันมีคุณค่าทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม เช่น กำแพงเมืองและคูเมืองจะต้องได้รับการอนุรักษ์ควบคู่ไปกับการพัฒนาเมืองเสมอ และจะต้องพยายามผสมผสานอนุสรณ์และสถานอันเป็นประจักษ์พยานแห่งอดีต ให้เข้ากับชีวิตในสังคมปัจจุบันและสิ่งแวดล้อมสมัยใหม่ เช่น แปรสภาพบริเวณกำแพงเมืองและคูเมืองให้กลายเป็นสวนสาธารณะสำหรับประชาชนได้ใช้ประโยชน์ในการพักผ่อนหย่อนใจ

3. การสร้างอาคารที่สูงมาก ๆ เป็นสิ่งที่ไม่พึงสนับสนุน เพราะนอกจากจะก่อปัญหาทางสังคม ความหนาแน่นของประชากร ความคับคั่งติดขัดของจราจรและยังเกิดผลเสียต่อรูปโฉมและความสวยงามของบ้านเมืองเป็นส่วนรวมอีกด้วย กล่าวคือ จำกัดและบดบังทัศนวิสัย และข่มความงามของวัดอาราม ฯลฯ ทั้งนี้ควรถือหลักว่าการก่อสร้างอาคารที่สูงมาก ๆ จะทำได้ในบาง

บริเวณที่ได้กำหนดเขตไว้ในผังเมืองไว้ในผังเมืองเท่านั้นส่วนในบริเวณอื่น ๆ จะต้องมียกเว้นกฎหมายให้สร้างอาคารสูงเกินกำหนด ทั้งนี้อาจกระทำโดยกำหนดบริเวณที่ควบคุมความสูงของอาคาร

4. การควบคุมสิ่งโฆษณาในบริเวณใกล้เคียงอนุสรณ์สถาน ท้องถิ่นควรวางเกณฑ์ว่าการติดตั้งเพื่อการประกาศ หรือโฆษณาเชิงการค้า ในบริเวณดังกล่าวจะต้องได้รับการพิจารณาและอนุญาตเป็นราย ๆ ไป นิจ หนีญซีระนันท์ ยกตัวอย่างว่ากรณีเช่นนี้มักปรากฏว่าแม้กระทั่งในเมืองเช่น ในกรุงเทพมหานคร เข้าไปวงเวียนใหญ่ในตอนกลาง คือ จะไม่เห็นพระเจ้าจากสินมหาราชจมหายไปในแสงอันมลัมเลื่องพวกนี้

นิจ หนีญซีระนันท์ (2527 : 80) ยังกล่าวต่อไปอีกว่า ที่สหรัฐอเมริกาการมีอาคารรัฐสภาที่ตั้งอยู่ที่เนินเรียกว่า Capital Hill ในกรุงวอชิงตัน ซึ่งถือว่าเป็นสถานที่สำคัญยิ่งของชาติ จึงกำหนดระยะเวลาไว้พอสมควรโดยรอบ ห้ามมิให้ผู้ใดสร้างอาคารสูงกว่า บังเอิญสถาปนิกฝีมือเยี่ยมของสหรัฐ ชื่อ แฟรง ลอยด์ไรท์ ได้คอมมิชชั่นออกแบบกลุ่มอาคารสูงกลุ่มหนึ่ง ชื่อ Crytal Height ที่ถนน Connesticut ออกแบบไว้สวยงามมาก ใคร ๆ ก็ชอบแต่ไม่อาจสร้างได้ เพราะอยู่ในรัศมีดังกล่าว ที่พระนครหรืออยุธยา มีตัวอย่างความผิดพลาดปรากฏอยู่คือ อาคารพิพิธภัณฑสถาน ซึ่งตามหลักการแล้ว การไปสร้างขึ้นใหม่ในเมืองหลวงโบราณเช่นนี้จะต้องถ่อมตนให้มีลักษณะต่ำเตี้ยและในขณะเดียวกันก็ปล่อยให้เจดีย์ ปรางค์และโบราณสถานต่าง ๆ เป็นใหญ่ และมีความสำคัญจึงจะถูก แต่การออกแบบพิพิธภัณฑสถานไม่ได้มีการพิจารณาถึงสิ่งแวดล้อมดังกล่าว โดยคำนึงถึงอาคารพิพิธภัณฑสถานหลังเดียวโดยไม่เกี่ยวกับโบราณสถานรอบข้าง จึงเกิดเป็นอาคารที่มีลักษณะสูงใหญ่ มีสีชาวดำและมีการขูดสรรหน้าอาคารเอาดินไปถมก่อนสร้างตึก ให้อาคารอยู่บนเนินสูงยิ่งขึ้นอีกซึ่งยังสะท้อนเงาลงไปในสระน้ำอีกด้วย จึงเป็นที่น่าเสียดายว่าอาคารใหม่หลังนี้มีได้เคารพสิ่งแวดล้อม และลดคุณค่าของบรรยากาศเมืองหลวงโบราณของชาติลดลงเป็นอันมาก

2.4 หลักการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม

ประเทศไทยเป็นชาติที่มีอารยธรรมมานานนับพันปี สิ่งที่บ่งบอกถึงการมีอารยธรรมส่วนใหญ่เป็นผลงานทางด้านศิลปกรรม ความรุ่งเรืองของศิลปกรรมในอดีตเหล่านั้น ไม่ว่าจะเป็นโบราณสถาน ร่องรอยของเมืองโบราณ แหล่งประวัติศาสตร์และโบราณคดี ฯลฯ คือ ผลงานที่บรรพชนได้อุทิศ ความคิด เวลา และแรงงาน บรรจงประดิษฐ์ศิลปกรรมด้วยความวิริยะอุตสาหะ

เอกลักษณ์ และความหลากหลายของศิลปกรรมจากอดีตที่ปรากฏอยู่ทั่วภาคของประเทศ เป็นหลักฐานที่บอกถึงการตั้งฐานอันต่อเนื่องกันมาโดยลำดับ แม้แหล่งศิลปกรรมในประเทศไทย จะได้รับการสำรวจขุดแต่งหรือขุดค้นจากทางราชการไปบ้างแล้ว แต่ส่วนใหญ่ยังคงถูกร้างให้เสื่อมสลายไป บางแห่งถูกบุกรุกหรือถอน หรือถูกทำลายเพื่อใช้ประโยชน์อื่น ๆ และโดยรู้เท่าไม่ถึงการณ์

ความสำคัญในคุณค่าของศิลปกรรมดังกล่าวนี้ มิได้อยู่ที่การตีราคาเป็นมูลค่าแต่อย่างใด หากอยู่ที่มีอาจหาสิ่งที่มีคุณค่าทางจิตใจและความภาคภูมิใจอื่นมาทดแทนได้

ศิลปกรรมเป็นสิ่งที่สำคัญอย่างหนึ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นเพื่อการดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพการรักษาศิลปกรรมให้คงอยู่จำเป็น จะต้องคำนึงถึงสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสมแก่แหล่งศิลปกรรมนั้นเพื่อให้เกิดสภาพแวดล้อมที่ดีแก่ชุมชน การที่สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมเสื่อมโทรมย่อมมีผลกระทบต่อพื้นฐานหลักในการดำรงชีวิตและการพัฒนาทางด้านจิตใจ และก่อให้เกิดปัญหาต่อเนื่องทางสังคม ดังนั้น ในชุมชนใดก็ตาม หากประชาชนมีความตระหนักและเข้าใจในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของแหล่งศิลปกรรมให้ดีและเหมาะสมแล้ว การสูญเสียคุณค่า ตลอดจนการสูญหายของแหล่งศิลปกรรมก็จะเกิดขึ้นได้ยาก

การที่แหล่งศิลปกรรมมีสภาพเสื่อมโทรมถูกทอดทิ้ง หรือถูกทำลายนั้นเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นและสะสมกันมานานนับแต่อดีตถึงปัจจุบัน อันมีสาเหตุมาจากธรรมชาติและการทำงานของมนุษย์ ซึ่งผลกระทบต่อศิลปกรรมหมดสภาพไปเร็วยิ่งขึ้น โดยส่วนมากเป็นปัญหาที่เนื่องมาจากสิ่งแวดล้อม ดังนั้น การแก้ไขปัญหาดัง ๆ จึงควรพิจารณาถึงปัญหาสิ่งแวดล้อมที่ส่งผลกระทบต่อแหล่งศิลปกรรมเหล่านั้นด้วย

ด้วยเหตุนี้ จึงมีความจำเป็นที่จะต้องดูแล ปกป้องและรักษาสิ่งแวดล้อมศิลปกรรมอย่างรีบด่วนมิฉะนั้นหลักฐานด้านอารยธรรมอันเป็นเอกลักษณ์ของชาติจะเสียหายและหมดสิ้นไป เป็นเหตุให้ชนรุ่นหลังขาดความมั่นใจและภาคภูมิใจในเกียรติของชาติ การครอบงำทางวัฒนธรรมและเศรษฐกิจจะติดตามซึ่งเป็นอันตรายต่อความมั่นคงของชาติในที่สุด (สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม 2541 : 7-9)

2.4.1 ประเภทของสิ่งแวดล้อมศิลปกรรม

ศิลปกรรม ถือเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่มนุษย์สร้างขึ้น หรือกำหนดขึ้นด้วยสติปัญญา ความสามารถกำลังกายกำลังใจ ความรู้ ความสามารถและได้รับยกย่องว่ามีคุณค่าทางศิลป วัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ โบราณคดี และอาคารที่มีคุณค่าทางสถาปัตยกรรม นอกคุณค่าความงามแล้วเอกลักษณ์รูปแบบของศิลปกรรมจะถ่ายทอดความเป็นไปของสังคมและสิ่งแวดล้อมแต่ละยุคสมัยไว้ อันจะนำไปสู่การเรียนรู้เรื่องราวในอดีต และเป็นรากฐานสำคัญให้คนรุ่นใหม่สร้างสรรค์ ผลงานด้านนี้ตลอดมา (วิรัตน์ วิชญไพญ์, 2528 :1-5)

ดังนั้นศิลปกรรมก็คือมรดกทางวัฒนธรรม ซึ่งที่ประชุมองค์การยูเนสโก (UNESCO : 1932 อ้างถึงในประสงค์ เอี่ยมอนันต์, 2537 : 308) ได้ให้ความหมายมรดกทางวัฒนธรรมว่ามีคุณลักษณะ 3 ประการ อันได้แก่

1. อนุสรณ์สถาน (Monuments) เป็นผลงานทางสถาปัตยกรรม หรือ ประติมากรรม และจิตรกรรม ทั้งที่มีลักษณะเป็นชิ้นและเป็นส่วนประกอบหรือโครงสร้างของรอยจารึกธรรมชาติที่มีลักษณะเป็นชิ้นและส่วนประกอบหรือโครงสร้างของรอยจารึกธรรมชาติที่มีคุณสมบัติทางโบราณคดี การรวมลักษณะเด่นของสิ่งเหล่านี้มีคุณค่าอย่างกว้างขวางทางด้านประวัติศาสตร์ ศิลปะ หรือวิทยาศาสตร์
2. กลุ่มอาคาร (Groups of Buildings) หมายถึง กลุ่มของอาคารเดี่ยว อาคารที่ต่อเชื่อมกันโดยลักษณะทางสถาปัตยกรรม หรือลักษณะทางภูมิประเทศ ซึ่งมีคุณค่าอย่างกว้างขวางทางด้านประวัติศาสตร์ ศิลปะ หรือวิทยาศาสตร์
3. สถานที่ (Sites) หมายถึง ผลงานของมนุษย์ หรือผลงานที่ผสมผสานกันระหว่างธรรมชาติกับมนุษย์และพื้นที่รวมทั้งแหล่งโบราณคดี ซึ่งมีคุณค่าอย่างกว้างขวางด้านประวัติศาสตร์ชาติพันธุ์วิทยา หรือมานุษยวิทยา

รวมถึงสภาพแวดล้อม อันได้แก่ สิ่งแวดล้อมและบรรยากาศรอบ ๆ โบราณสถาน หรือเรียกว่าสิ่งแวดล้อมศิลปกรรม ซึ่งเป็นสิ่งที่เป็นธรรมชาติและมนุษย์สร้างขึ้นในระยะใกล้และระยะไกล เป็นบริเวณที่ปกป้องคุ้มครองตัวโบราณสถาน มิให้ได้รับผลกระทบโดยตรงจากสิ่งรบกวน

ภายนอก และเป็นบริเวณที่สามารถปรับเปลี่ยนสภาพต่าง ๆ และสามารถตกแต่งให้โบราณสถาน มีความสง่างามให้สอดคล้องกลมกลืนกับโบราณนั้น ๆ ได้

2.4.2 ความสำคัญของสิ่งแวดล้อมศิลปกรรม

ปัจจุบันความเสื่อมโทรม และความเสียหายของสิ่งแวดล้อมศิลปกรรมกำลังเป็นปัญหาที่น่าวิตก เนื่องจากมีผลกระทบที่ทำให้แหล่งศิลปกรรมที่สำคัญของชาติหลายแหล่งถูกทำลายหมดสภาพหรือยากแก่การที่จะดำเนินการแก้ไขให้อยู่ในสภาพที่ทรงคุณค่าต่อไปได้ การแก้ปัญหาที่ผ่านมายังขาดการพิจารณาถึงต้นเหตุที่แท้จริงของปัญหานั้น ต้นเหตุที่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อสิ่งแวดล้อมศิลปกรรมที่สำคัญ มีดังนี้

1. วิกฤตการณ์ทางธรรมชาติ

- 1) สภาพดินฟ้าอากาศในแต่ละภาคของประเทศมีสภาพดินฟ้าอากาศที่แตกต่างกัน จึงมีผลต่อความเสื่อมโทรมของสิ่งแวดล้อมในสภาพที่ต่างกันด้วย
- 2) ภัยธรรมชาติ ได้แก่ การเกิดแผ่นดินไหว น้ำท่วม ไฟป่า เป็นต้น ภัยธรรมชาติ ดังกล่าวมีผลทำให้สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมถูกทำลายและเห็นผลได้ทั้งในระยะสั้นและระยะยาว

2. การกระทำของมนุษย์

ทางตรง เป็นการกระทำที่ก่อให้เกิดผลเสียหายโดยตรงต่อสิ่งแวดล้อมศิลปกรรม และตัวศิลปกรรม เช่น การบุกรุกที่ดิน และการนำไปใช้ประโยชน์โดยพลการ การสร้างสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ ที่พักอาศัย หรือนำกิจกรรมอื่นเข้าไปเสริม การตัดแปลงรื้อถอนและสร้างสิ่งก่อสร้างใหม่ การขุดเจาะและขุดคุ้ยเพื่อหาสิ่งที่มีค่า เป็นต้น การกระทำที่ก่อให้เกิดความเสียหายดังกล่าว ส่วนใหญ่จะอยู่ในขอบเขตของแหล่งศิลปกรรมหรือในระยะประชิดกับตัวศิลปกรรม

วันที่ 27 ก.พ. 2546

เลขทะเบียน ๐๘๖๐๗

กพ.

๓๖๓.๗

ปี ๒๕๓๓

กรมศิลปากร

ทางอ้อม เป็นการกระทำที่ส่งผลกระทบทำให้สิ่งแวดล้อมที่อยู่โดยรอบขอบเขตของแหล่งศิลปกรรมเสื่อมโทรมและก่อให้เกิดทัศนอุจาด (Visual Pollution) ไม่อยู่ในสภาพที่จะส่งเสริมคุณค่าและความสง่างามของแหล่งศิลปกรรมนั้นได้ เช่น การก่อสร้างอาคารหรือสิ่งก่อสร้างที่มีความสูง การติดป้ายโฆษณา การสร้างโรงงานอุตสาหกรรม การเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมหรือจากภูมิสถาปัตยกรรม (Landscape) ที่ไม่เหมาะสม เป็นต้น

ปัญหาสิ่งแวดล้อมศิลปกรรมที่มีผลกระทบต่อการทำลายคุณค่าและความสำคัญของแหล่งศิลปกรรมเป็นอย่างมาก สืบเนื่องมาจากต้นเหตุที่สำคัญ คือ การกระทำของมนุษย์ปัญหาที่เกิดขึ้นมีทั้งปัญหาที่เกิดขึ้นใหม่และปัญหาระยะยาว ซึ่งเป็นปัญหาที่สะสมมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ดังนั้น ผลเสียหายที่เกิดขึ้นจึงมีหลายระดับตั้งแต่ระดับธรรมดา คือ สามารถแก้ไขได้ หากดำเนินการระงับปัญหาทันที ระดับปานกลาง คือ แก้ไขได้แต่ต้องใช้ระยะเวลาและงบประมาณ และระดับอันตราย คือยากแก่การแก้ไขเพราะมีปัญหาทางด้านอื่นมาเกี่ยวข้อง ปัญหาสิ่งแวดล้อมศิลปกรรมที่เกิดจากการกระทำของมนุษย์ มีประเด็นสำคัญพอสรุปได้ดังนี้

1.การใช้ที่ดิน

จากสภาพทางเศรษฐกิจ และสังคมของเมืองที่เติบโตอย่างรวดเร็ว ทำให้ที่ดินในเมืองมีราคาสูงขึ้น ประชากรหนาแน่น จึงทำให้มีการใช้ที่ดินอย่างขาดการคำนึงถึงการเว้นที่ว่าง โดยเฉพาะในบริเวณโดยรอบแหล่งศิลปกรรม จึงเป็นที่น่าเสียดายว่าความงดงามของแหล่งศิลปกรรมในเมืองถูกทำลายเพราะมีการใช้ที่ดินไม่เหมาะสม เช่น

1) ก่อสร้างอาคารเพื่ออยู่อาศัย อาคารพาณิชย์ โรงแรม สถานบริการ ตลาด โรงงานอุตสาหกรรมเกิดการรुकล้ำ หรือประชิดกับตัวศิลปกรรมหรือขอบเขตของแหล่งศิลปกรรมบดบังความสวยงามและเกิดภาวะมลพิษ ปัจจุบันแหล่งศิลปกรรมหลายแห่งจึงอยู่ด้านหลังของความเจริญเหล่านี้ ทำให้สภาพแวดล้อมเสื่อมโทรม สูญเสียคุณค่าความสวยงามและความเป็นเอกลักษณ์ของสิ่งที่เป็นหลักฐานทางด้านประวัติศาสตร์และโบราณคดี

2) การใช้พื้นที่โล่งว่าง (Open space) ในแหล่งศิลปกรรมหรือบริเวณใกล้เคียง เพื่อเป็นที่จอดรถ มีบริการห้องน้ำ ร้านค้าแผงลอย หาบเร่ เกิดความสกปรก ขาดความเป็นระเบียบ ทำให้แหล่งศิลปกรรมเสื่อมคุณค่า และสิ่งแวดล้อมศิลปกรรมเสื่อมโทรม

3) การครอบครองบุกรุก หรือรुकล้ำโดยการยึดครองพื้นที่ ที่เป็นแหล่งศิลปกรรมเพื่อใช้ประโยชน์ในกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่ง หรือโดยการลักลอบขุดเจาะ เพื่อหาสิ่งมีค่าเป็นการทำลายสิ่งแวดล้อมศิลปกรรมให้หมดสภาพไปอย่างรวดเร็ว และปัญหาที่เกิดขึ้นในแหล่งศิลปกรรมที่ขาดการเอาใจใส่ดูแล

ปัญหาการทำลายสิ่งแวดล้อมศิลปกรรม อันเกิดจากการใช้ที่ดินกำลังเป็นปัญหา ของเมืองต่าง ๆ หลายเมือง การแก้ปัญหาจึงต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกฝ่าย ทั้งหน่วยงานของรัฐ เจ้าของที่ดิน และผู้ประกอบการเหล่านั้น โดยทุกฝ่ายต้องมีความสำนึกถึงคุณค่า ความสำคัญ และวางแผนในสิ่งที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรมของชาติโดยไม่คำนึงถึงประโยชน์ของตนฝ่ายเดียว

2. การเปลี่ยนแปลงค่านิยมและรูปแบบ

เมื่อสังคมไทยยอมรับวัฒนธรรมใหม่เข้ามา ย่อมเกิดลักษณะที่เรียกว่า “การสูญหายทางวัฒนธรรม” (Cultural Loss) คือ การเกิดวัฒนธรรมใหม่ ๆ เข้ามาแทนที่ของเก่าดั่งนั้น ในปัจจุบันการดัดแปลง รื้อถอน หรือทำลายโบราณสถาน เกิดขึ้นเนื่องจากค่านิยมของสังคมที่มีการรับอิทธิพลของอารยธรรมต่างถิ่นเข้ามาซึ่งมีบทบาทต่อการเปลี่ยนแปลงรสนิยมในเรื่องรูปแบบเดิม (ของเก่า) ที่สังคมปัจจุบันคิดว่าล้าสมัย ทำให้เกิดการสร้างสิ่งแวดล้อมใหม่ที่ก่อให้เกิดความขัดแย้งทางด้านภูมิทัศน์ เป็นการทำลายแหล่งศิลปกรรมให้เสื่อมคุณค่าในที่สุด

3. การขาดความสำนึกต่อส่วนรวม

ผลเสียหายที่เกิดจากพฤติกรรมของมนุษย์ที่แสดงออกมาในลักษณะนี้ ได้แก่ การรื้อหรือนำอิฐ หรือหินจากซากปรักหักพังของโบราณสถานที่อยู่ใกล้ไปสร้างหรือต่อเติมที่พักอาศัย หรือนำไปปูทางเดิน ใช้ส่วนของโบราณสถานเป็นที่อยู่อาศัยหรือพักสินค้า วัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ หากปล่อยให้มีการใช้ประโยชน์ผิดประเภทเช่นนี้ต่อไป ตัวศิลปกรรมนั้นอาจพังทลายลงได้ และก่อให้เกิดทัศนยะจาดรกรุงรัง ทำลายสิ่งแวดล้อมศิลปกรรมโดยสิ้นเชิง

4. การพัฒนาทางด้านสาธารณูปโภค

แม้ว่าการพัฒนาจะช่วยให้ประเทศชาติเจริญก้าวหน้าก็ตาม แต่ถ้าไม่มีการวางแผนป้องกันผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมศิลปกรรมทั้งที่อยู่บนพื้นดินใต้ดิน และใต้น้ำแล้ว ตัวศิลปกรรมและสิ่งแวดล้อมที่อยู่ใต้น้ำรอบจะถูกรบกวนทำลายเสียหายได้ ลักษณะการพัฒนาที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมศิลปกรรมที่เกิดจากการพัฒนาทางด้านสาธารณูปโภค ได้แก่

1) การพัฒนาแหล่งน้ำโดยการสร้างเขื่อน ขุดคลอง หรือกั้นฝายกักเก็บน้ำใช้ ในการเกษตรกรรมอุตสาหกรรม เช่น

การสร้างเขื่อนเพื่อผลิตกระแสไฟฟ้าหรือเพื่อความประสงค์อื่น เช่น เขื่อนภูมิพล จังหวัดตาก เขื่อนศรีนครินทร์ เขื่อนเขาแหลม จังหวัดกาญจนบุรี เขื่อนปากมูล จังหวัดอุบลราชธานี ส่วนแต่เป็นเขื่อนที่ดำเนินการไปในพื้นที่ที่เป็นแหล่งศิลปกรรม

การขุดคลองหรือกั้นฝายเพื่อกักเก็บน้ำ เช่น การสร้างคลองชลประทานโดยตัดผ่านคูน้ำ คันดินของเมืองโบราณฟ้าแดดสงยาง อำเภอภมลาวชัย จังหวัดกาฬสินธุ์ การกั้นฝายเก็บน้ำที่บ้านพันขัน อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด เป็นผลให้แหล่งชุมชนโบราณและแหล่งเกลือสินเธาว์ที่มีความสำคัญในอดีตถูกทำลายจนหมดสภาพ

2) การพัฒนาเส้นทางคมนาคม การพัฒนาเพื่อให้เกิดความเจริญในท้องถิ่นโดยการตัดถนนเชื่อมโยงระหว่างจังหวัด อำเภอ ตำบล และหมู่บ้าน เช่น การตัดถนนผ่านเมืองพิษณุโลก เมืองสุโขทัย (เก่า) เมืองกำแพงเพชร เป็นต้น

3) การพัฒนาด้านการเกษตรการส่งเสริมขยายพื้นที่เพาะปลูกหรือการให้กรรมสิทธิ์ถือครองที่ดินในบริเวณที่เป็นแหล่งศิลปกรรม โดยที่ประชาชนเข้าไปรุกกล้าหรือบุกกรุกแหล่งศิลปกรรมโดยรู้เท่าไม่ถึงการณ์ เช่น การเข้าไปทำไร่ในเขตเมืองโบราณศรีเทพ อำเภอศรีเทพ จังหวัดเพชรบูรณ์ในเขตเมืองโบราณเสมา อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา เป็นต้น

ด้วยเหตุนี้จึงควรมีการร่วมกันวางแผนการดำเนินงานอย่างรอบคอบ รัดกุม ทั้งนี้ก็เพื่อผลประโยชน์

5. ภาวะมลพิษ

ภาวะมลพิษที่เกิดขึ้นทั้งในเมือง และชนบทมีผลทำให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อมศิลปกรรมเสื่อมโทรมได้ในแหล่งศิลปกรรม สาเหตุสำคัญได้แก่

- 1) แรงสั่นสะเทือนจากยานพาหนะ การระเบิดย่อยหิน
- 2) เขม่าควัน และฝุ่นละอองที่เกิดขึ้นในอากาศบางอย่างสามารถทำปฏิกิริยากับเนื้อวัสดุที่เป็นไม้หรือโลหะ ทำให้เกิดศิลปกรรมเสื่อมสภาพเร็วกว่าปกติ

3) ทักษะอาจเป็นผลจากการไร้ระเบียบ เช่น การติดป้ายโฆษณาสินค้าขนาดใหญ่ในบริเวณที่เป็นแหล่งศิลปกรรม การทิ้งขยะภายในบริเวณโบราณสถาน

4) สัตว์ประเภทต่าง ๆ เช่น แมลง นก ปลวก ค้างคาว โดยการกัดแทะ และถ่ายมูล ทำความเสียหายให้ตัวศิลปกรรม และสภาพแวดล้อม

2.4.3 แนวทางการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม

- 1) เร่งรัดและกระตุ้นให้หน่วยงานของรัฐ และประชาชนเอาใจใส่ ควบคุม ดูแล
- 2) แก้ไข ปรับปรุงกฎหมายให้เหมาะสมเพื่อได้ผลในทางปฏิบัติอย่างแท้จริง
- 3) ป้องกันมิให้มีการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมไปในทางที่ก่อให้เกิดความเสียหาย
- 4) เสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจให้แก่บุคคลในท้องถิ่น
- 5) ส่งเสริมให้มีการอบรม และสร้างสามัญสำนึกให้ประชาชนเกิดความรู้สึกรักหวงแหนและเห็นคุณค่าของศิลปกรรมพัฒนาวิธีการอนุรักษ์ มรดกทางวัฒนธรรมให้เกิดประโยชน์สูงสุดทางด้านเศรษฐกิจ สังคม ตามแผนพัฒนาการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม

2.4.4 ประโยชน์ที่จะได้รับ

1. ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรทางวัฒนธรรม

- 1) ช่วยส่งเสริมคุณค่า และความสำคัญของแหล่งศิลปกรรมถือว่าเป็นทรัพยากรทางวัฒนธรรม (Cultural Resource) ให้เด่นชัดขึ้น
- 2) ช่วยให้เกิดความภาคภูมิใจในอารยธรรมอันเก่าแก่ของชาติ
- 3) ช่วยให้เกิดความสามัคคีในการร่วมมือร่วมใจ ดูแล ปกป้องและรักษา แหล่งศิลปกรรมที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรมของชาติให้คงอยู่ต่อไปช่วยเสริมสร้างชื่อเสียงที่โด่งดังทางด้านศิลปวัฒนธรรมให้แก่ประเทศไทย

2. ด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

- 1) ช่วยเสริมสร้างสภาพแวดล้อมที่ดีให้แก่ชุมชน
- 2) ช่วยให้ประชาชนในบริเวณนั้นมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น
- 3) ช่วยให้ชุมชนมีแหล่งสันทนาการเพื่อประโยชน์ทางด้านสุขภาพอนามัย

3. ด้านการศึกษาและวิจัย

- 1) ช่วยระดับคุณภาพทรัพยากรบุคคลให้มีมาตรฐานสูงขึ้น ทั้งทางด้านวิชาการ และทัศนคติ
- 2) ช่วยให้เยาวชนของชาติแหล่งความรู้ทางวิชาการที่จะนำไปสู่การศึกษาและวิจัยซึ่งจะนำประโยชน์มาสู่ท้องถิ่นในอนาคต

2.4.5 แผนพัฒนาการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม

คณะรัฐมนตรีได้ลงมติเห็นชอบในหลักการแผนพัฒนาการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม เมื่อวันที่ 1 พฤษภาคม พ.ศ.2527 และ 28 สิงหาคม พ.ศ. 2527

ความเชื่อมโยงที่เกิดขึ้นต่อศิลปกรรมนั้นสามารถสรุปได้อย่างกว้าง ๆ 2 ประการ คือ

ประการแรก ความเชื่อมโยงที่เกิดขึ้นต่อตัวศิลปกรรม ซึ่งเป็นไปตามเวลาและสภาพแวดล้อมตามธรรมชาติรวมทั้งความเสียหายที่เกิดขึ้นจากที่มนุษย์กระทำต่อตัวศิลปกรรมโดยตรง เช่น การลักลอบขุดเจาะ การรื้อทำลาย โยกย้าย ลักขโมย การเปลี่ยนแปลงรูปแบบต่อศิลปกรรมนั้น มีหน่วยงานปฏิบัติรับผิดชอบ เช่น กรมศิลปกร กรมการศาสนา เป็นต้น ทำหน้าที่ดูแลรักษาและฟื้นฟูบูรณะอยู่เป็นประจำตามกำลังงบประมาณที่มีอยู่อย่างจำกัด

ประการที่สอง ความเชื่อมโยงที่เกิดขึ้นต่อสิ่งแวดล้อมศิลปกรรม จากการกระทำของมนุษย์ทางอ้อมและส่งผลกระทบต่อศิลปกรรมนั้น ๆ เช่น การก่อสร้างอาคารประชิด รุกล้ำเขตโบราณสถาน ทำให้เสียคุณค่าความสง่างาม เช่น การก่อสร้างอาคารของกรมการค้าภายในต.บึงพระบรมมหาราชวัง เป็นต้น

สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ เป็นตัวอย่างของอุปสรรคในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมทั้งในอดีตและในปัจจุบัน การดำเนินการอนุรักษ์ที่ผ่านมาจึงเป็นเพียงการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าเป็นเรื่อง ๆ ไป โดยไม่มีวันสิ้นหรือลดน้อยลง เนื่องจากมิได้แก้ปัญหาที่ต้นเหตุ คือมนุษย์

ดังนั้น เจตนารมณ์ของแผนฯนี้ จึงเน้นหนักในการที่จะพัฒนาวิธีการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมให้เป็นระบบ โดย

- ให้การศึกษาอบรมและประชาสัมพันธ์แก่ประชาชนให้มีความรู้ความเข้าใจเพื่อเป็นการป้องกันที่ต้นเหตุ
- ให้มีหน่วยงานดูแลและตรวจสอบเพื่อป้องกันมิให้เกิดปัญหาลุกลามเกินกว่าจะแก้ไขได้
- ให้มีมาตรการควบคุมการใช้พื้นที่ให้เป็นไปตามกฎหมาย เพื่อให้การพัฒนาเป็นไปตามหลักการที่ถูกต้องเหมาะสมและประสานประโยชน์แก่ท้องถิ่นและประเทศชาติโดยส่วนร่วม

1. วัตถุประสงค์

- 1) เพื่อให้สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมได้รับการเอาใจใส่ควบคุม ดูแล รักษา อนุรักษ์ อย่างถูกต้องและเหมาะสม
- 2) เพื่อให้ประชาชนในท้องถิ่นมีหน้าที่รับผิดชอบร่วมกัน ในการคุ้มครองรักษา สภาพแวดล้อมของแหล่งศิลปกรรม
- 3) เพื่อส่งเสริมการศึกษา อบรม และสร้างสามัญสำนึกแก่ประชาชนให้เกิดความรู้สึกหวงแหนและเห็นคุณค่าของศิลปกรรม รวมทั้งให้เห็นความสำคัญของสิ่งแวดล้อมที่มีความเกี่ยวเนื่องกับศิลปกรรม
- 4) เพื่อเสนอแนะให้มีการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องให้เหมาะสมและได้ผลในทางปฏิบัติอย่างแท้จริง
- 5) เพื่อป้องกันมิให้การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมเป็นไปในทางก่อให้เกิดความเสียหายต่อสิ่งแวดล้อมศิลปกรรม
- 6) เพื่อพัฒนาวิธีการใช้มรดกทางวัฒนธรรมให้เกิดประโยชน์สูงสุด ทางด้านเศรษฐกิจและสังคม

2. เป้าหมาย

- 1) กำหนดให้มีการดำเนินงานอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม ในระดับท้องถิ่นทั่วประเทศ
- 2) กำหนดให้มีการประกาศเขตอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม และให้มีการศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อมศิลปกรรมในโครงการพัฒนาต่าง ๆ ที่มีขึ้นในบริเวณที่กำหนดไว้
- 3) กำหนดให้มีศูนย์รวมข้อมูลเพื่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมและแหล่งชุมชนโบราณ
- 4) กำหนดให้มีการอบรม สัมมนา เผยแพร่และประชาสัมพันธ์ให้ข้อมูลความรู้ทางวิชาการ และหลักการเกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมแก่ประชาชนทุกระดับ

3. แนวทางการดำเนินงาน

เพื่อให้การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม เป็นไปตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้จำเป็นจะต้องสนับสนุนให้หน่วยงานของรัฐและเอกชนดำเนินการตามแผนระยะเร่งด่วนและแผนระยะยาวตลอดจนปรับปรุงนโยบายต่าง ๆ ให้สอดคล้องดังต่อไปนี้

1) การดำเนินงานเร่งด่วน

1.1) การตั้งหน่วยอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมท้องถิ่น

ให้ศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดที่มีอยู่ในจังหวัดต่าง ๆ จัดตั้งหน่วยอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมท้องถิ่น ทั้งนี้เพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ดังนี้

- เพื่อให้หน่วยงานในท้องถิ่นช่วยส่งเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจในคุณค่าและความสำคัญของศิลปกรรมของชาติ ตลอดจนความสำคัญของสิ่งแวดล้อมในส่วนที่เกี่ยวข้องให้แก่ประชาชนในท้องถิ่น
- เพื่อให้มีการปรับปรุงการศึกษาทุกระดับ ในเรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมของท้องถิ่น

- เพื่อให้สถาบันการศึกษาซึ่งมีอยู่แล้วทุกจังหวัดในท้องถิ่นได้มีบทบาทในการกำหนดแนวทางการอนุรักษ์และพัฒนาคุณภาพสิ่งแวดล้อมศิลปกรรมตามวัตถุประสงค์ของโครงการนี้

- เพื่อดำเนินการรวบรวมและบันทึกหลักฐานที่ยังกระจัดกระจาย และกำลังจะสูญหายเกี่ยวกับศิลปกรรมของท้องถิ่นทั้งหมดและหาวิธีการป้องกันมิให้การทำลายสภาพแวดล้อมของโบราณสถานเก่าแก่และสำคัญ ๆ ของท้องถิ่นให้กลับมีสภาพที่เหมาะสมตามหลักการอนุรักษ์

- เพื่อให้การอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อมศิลปกรรมของพื้นที่ที่ร่องรอยหลักฐานทางด้านประวัติศาสตร์และโบราณคดีให้เกิดความเจริญ เป็นระเบียบเรียบร้อยและถูกต้องตามหลักวิชาการ ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ต่อเศรษฐกิจและสังคมของท้องถิ่นสืบไป

- เพื่อเป็นหน่วยตรวจสอบดูแลป้องกัน โดยให้ประชาชนในท้องถิ่นได้เป็นผู้ปกป้อง ดูแล รักษาทรัพย์สินสมบัติของท้องถิ่นและของชาติ

1.2) การประกาศเขตอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม

ให้สำนักงานนโยบาย และแผนสิ่งแวดล้อม ศึกษาเพื่อจัดลำดับความสำคัญ และกำหนดเขตอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม เพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ ดังนี้คือ

- เพื่อกำหนดเขตอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

- เพื่อให้การพัฒนา และขยายตัวของชุมชนในเขตอนุรักษ์ ฯ เป็นไปอย่างจำกัดและมีระเบียบ

- เพื่อจัดสภาพแวดล้อมภายในเขตอนุรักษ์ ฯ ให้มีภูมิทัศน์ที่เหมาะสมกับความสำคัญและคุณค่าทางประวัติศาสตร์ และโบราณคดี

- เพื่อดู และควบคุมการให้ที่ดินบริเวณข้างเคียงมิให้เกิดผลกระทบต่อ
โบราณสถานที่สำคัญ

- เพื่อควบคุมโครงการประเภทต่าง ๆ ที่จะมีขึ้นในเขตพื้นที่อนุรักษ์ หรือ
บริเวณใกล้เคียงเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด

1.3) การสัมมนาเผยแพร่ความรู้เรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม
ให้สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม จัดให้มีการสัมมนาทางวิชาการ
อย่างน้อยปีละ 1 ครั้งโดยมีวัตถุประสงค์ดังนี้ คือ

- เพื่อปลูกฝังและสร้างเสริมความรัก และหวงแหนมรดกทางวัฒนธรรม
ของชาติให้แก่ประชาชนโดยทั่วไป

- เพื่อเผยแพร่ความรู้ ทางด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม และ
เสนอแนะแนวทางการพัฒนาแก่ประชาชนทั่วไป

- เพื่อเป็นการวางแนวทางในการแก้ปัญหา การทำลายสิ่งแวดล้อมศิลป
กรรม

- เพื่อให้ประชาชนในท้องถิ่นได้มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลป
กรรมในท้องถิ่นของตน

- เพื่อเผยแพร่ความก้าวหน้าของการอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อมศิลป
กรรมไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

- เพื่อเป็นฐานสนับสนุนในการดำเนินงานอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม

1.4) การตั้งศูนย์รวมข้อมูลเพื่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม และ
แหล่งชุมชนโบราณ

ให้สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม จัดตั้งหน่วยงานภายในทำหน้าที่เป็นศูนย์รวมข้อมูลเพื่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมและแหล่งชุมชนโบราณ โดยมีวัตถุประสงค์ดังนี้คือ

- เพื่อเป็นศูนย์ประสานงานและประมวลข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมโดยเฉพาะกับแหล่งข้อมูลต่าง ๆ
- เพื่อเป็นศูนย์กลางในการให้การสนับสนุน ทำการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลทางด้านนี้อย่างละเอียด โดยประสานงานกับจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร สถาบันการศึกษาอื่น ๆ หน่วยอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมท้องถิ่น ส่วนราชการอื่น ๆ และภาคเอกชน
- เพื่อเป็นแหล่งความรู้ทางด้านวิชาการสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับแหล่งประวัติศาสตร์และโบราณคดีของชาติ
- เพื่อเผยแพร่ความรู้ความเข้าใจเรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมแก่ประชาชน

2) การดำเนินการในระยะยาว

ให้มีการดำเนินการปรับปรุงนโยบายต่าง ๆ และผลักดันให้ส่วนราชการต่าง ๆ ปฏิบัติงานให้สอดคล้องดังต่อไปนี้

2.1) ให้มีการปรับปรุงระบบการศึกษาทุกระดับ โดยการกระตุ้น และสร้างเสริมกิจกรรม ให้เกิดความรู้ความเข้าใจความหมายของการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม

2.2) ให้มีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ ให้ข้าราชการ นักเรียน นักศึกษา และประชาชนทุกระดับ รวมทั้งพระสงฆ์ นักบวช ผู้ปฏิบัติศาสนกิจต่าง ๆ สมณชีพราหมณ์เข้าใจ และตระหนักถึงผลเสียในการทำลายสภาพแวดล้อมที่ส่งผลกระทบต่อแหล่งศิลปกรรม

2.3) ให้มีการปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวข้องโดยตรง และโดยอ้อมต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม เช่น กฎหมายเกี่ยวกับโบราณสถาน ผังเมือง ที่ดิน การควบคุมอาคาร การก่อสร้างและปฏิสังขรณ์วัดวาอาราม ฯลฯ ให้มีอำนาจควบคุมตรวจสอบ ระวังยับยั้ง และลงโทษได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในกรณีที่จะก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมศิลปกรรม

2.4) รัฐจะต้องยกระดับ และขยายฐานของหน่วยงานเกี่ยวข้องในด้านนี้ให้เหมาะสมยิ่งขึ้น โดยปรับปรุงงานบางส่วนของหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง และขยายโครงสร้างของหน่วยงานที่รับผิดชอบในเรื่องนี้ ให้กระจายไปยังส่วนภูมิภาคและส่วนท้องถิ่น เพื่อส่งเสริมและประสานในท้องถิ่นนั้น ๆ

2.5) ให้มีการวางแผนขยายการส่งเสริมทัศนศึกษา เพื่อให้ประชาชนได้ตระหนักถึงความสำคัญของสภาพแวดล้อมที่มีต่อศิลปกรรมอันมีค่า

2.6) สนับสนุนให้มีการพัฒนาการบริการขั้นพื้นฐานอย่างถูกต้อง และเหมาะสมกับสภาพพื้นที่ ภูมิประเทศ ขนบธรรมเนียมและวัฒนธรรมของท้องถิ่น รวมทั้งการบำรุงดูแลรักษาอย่างสม่ำเสมอ โดยหน่วยงานของรัฐและภาคเอกชน เพื่อสิ่งแวดล้อมศิลปกรรมที่ดีขึ้น

2.7) ให้มีมาตรการควบคุมการใช้ที่ดิน การควบคุมอาคาร การคมนาคม การพัฒนาที่ดิน ฯลฯ โดยส่วนราชการต่าง ๆ ที่มีหน้าที่โดยตรงและที่เกี่ยวข้องพิจารณาให้ละเอียดและรอบคอบ รวมทั้งหลีกเลี่ยงการดำเนินการใด ๆ ที่จะก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมในแหล่งศิลปกรรม

2.8) ให้มีการสนับสนุนในด้านงบประมาณ ทั้งภาครัฐและแหล่งเงินทุนจากภาคเอกชนต่อการดำเนินงานในเรื่องนี้ ซึ่งมีความสำคัญต่อการพัฒนาทางสังคม และความมั่นคงของชาติ

2.4.6 หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ให้สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม ดำเนินการดังนี้

1. ดำเนินการตามแผนงานที่ได้เสนอไว้

2. ทำหน้าที่ประสานงานติดตาม และประเมินผลระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในรูปของ คณะกรรมการทำหน้าที่เผยแพร่ ประชาสัมพันธ์และให้การฝึกอบรมปรับปรุงพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2518 ให้สอดคล้องและเหมาะสมกับแผนงาน และโครงการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม

3. ให้ส่วนราชการดังต่อไปนี้ นำแนวทางการดำเนินงานในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมไปพิจารณาในส่วนที่มีหน้าที่รับผิดชอบและเกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติรวมทั้งให้ความร่วมมือสนับสนุนและประสานงานในโครงการที่เกี่ยวข้อง

สำนักพระราชวัง

สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์

สำนักนายกรัฐมนตรี

กระทรวงกลาโหม

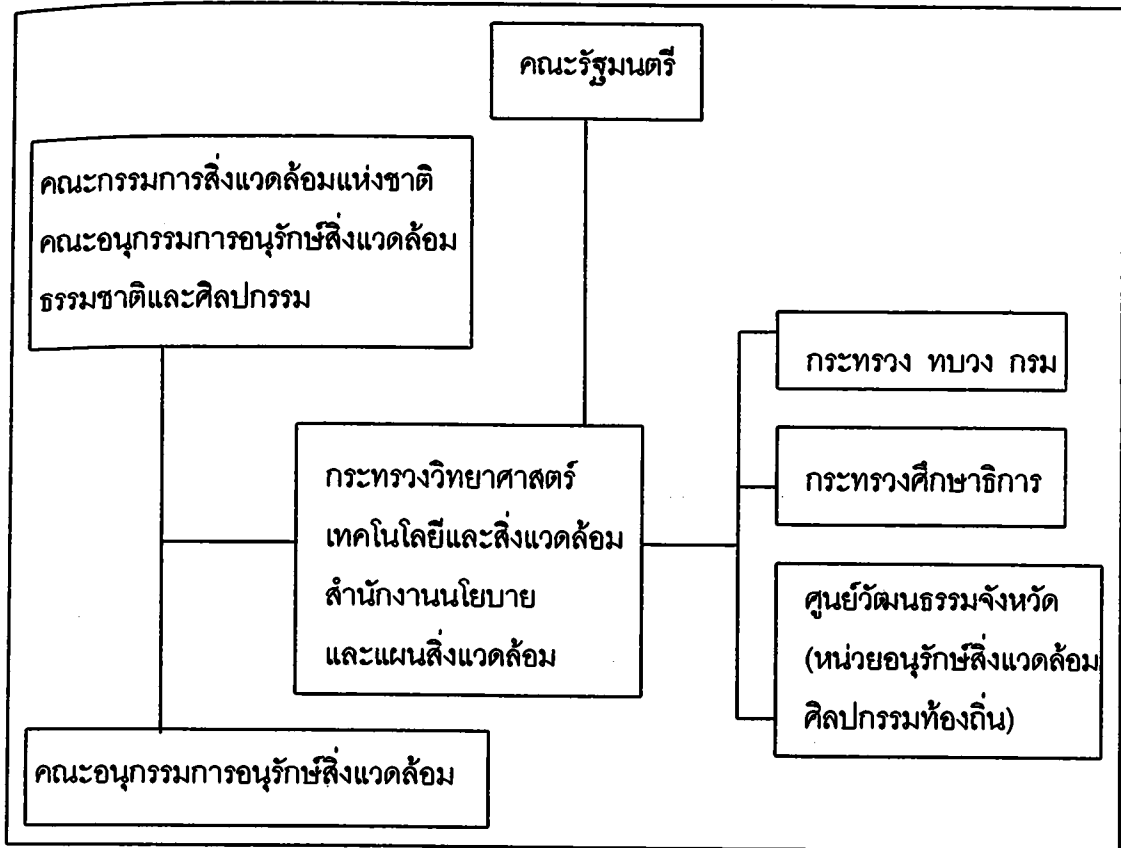
กระทรวงการคลัง

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

กระทรวงคมนาคม กระทรวงมหาดไทยกระทรวงศึกษาธิการ

กระทรวงอุตสาหกรรม และทบวงมหาวิทยาลัย

ทั้งนี้ ให้สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ นำแผนพัฒนาการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม ไปพิจารณาในการประสานแผนปฏิบัติการระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ โดยสำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม เป็นเจ้าของเรื่อง

รูปที่ 1 การประสานงานตามแผนพัฒนาการอนุรักษ์สังเแวลลอมศลปกรรมประจำจ้งหวัด
ที่มา : การพัฒนาการอนุรักษ์สังเแวลลอมศลปกรรม (2541 :36)

2.5 แนวความคิดเกี่ยวกับการทอ้งเทยว

2.5.1 นลยามศัพท์ของการทอ้งเทยว

ภราเดช พยัฒวเลยว (2539 : 4-5) ได้ให้ความหมายของการทอ้งเทยวที่ย้งยลน และการทอ้งเทยวเชยงอนุรักษ์ไว้ดั่งนล

1. การพัฒนาการทอ้งเทยวให้มลความย้งยลนนั้น จำเป็นต้องพลจรรณาท้งมลตลด้านสังคม เศรษฐศาสตร และสังเแวลลอม ควบคู่ขนานกันไปโดยตลอด ในรูปแบบของการทอ้งเทยวนั้นเป็นการใช้ประยลชนจากทรพยาการธรรมชาตลและวัฒนธรรมอย่งตอเนื่อง ไม่ก่อให้เกิดความเสยวหาย เสื่อมทรอมตอทรพยาการ

2. การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ (Ecotourism) เป็นการเดินทางเที่ยวในพื้นที่ที่เป็นธรรมชาติ วัฒนธรรมท้องถิ่น มีขอบเขตจำกัดโดยรูปแบบของการท่องเที่ยว สถานที่ ตลอดจนกลุ่มของนักท่องเที่ยว

จากความหมายของการท่องเที่ยวที่ได้กล่าวมา การท่องเที่ยวจึงมิได้เป็นเพียงการเดินทาง เพื่อพักผ่อน หรือเพื่อความสนุกสนานเท่านั้น แต่เป็นการศึกษาไปในขณะเดียวกันด้วย โดยจะเป็นการเคลื่อนย้ายประชากรแห่งหนึ่งไปยังอีกแห่งหนึ่ง เป็นกระบวนการที่มีความสัมพันธ์กันมีกิจกรรมร่วมกันเป็นสิ่งที่พึงพอใจร่วมกัน

2.5.2 นิยามศัพท์ของนักท่องเที่ยว

พระราชบัญญัติการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2522 มาตรา 4 (สำนักนายกรัฐมนตรี, 2522) ได้ให้ความหมายของนักท่องเที่ยวว่า หมายถึงบุคคลที่เดินทางจากท้องที่อันเป็นที่อยู่ปกติของตนไปยังท้องที่อื่นเป็นการชั่วคราวด้วยความสมัครใจ และด้วยประสงค์อันมิใช่เพื่อไปประกอบอาชีพหรือหารายได้

เสรี วงษ์ไพจิตร (2534) ได้แบ่งนักท่องเที่ยวเป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ คือ

1. นักท่องเที่ยวต่างชาติ (Foreign Tourist หรือ International Tourist) คือ นักท่องเที่ยวที่เดินทางจากประเทศหนึ่งไปยังอีกประเทศหนึ่ง ซึ่งนิยามที่คณะกรรมการผู้เชี่ยวชาญทางสถิติของสันนิบาตได้ประชุมกันในปี พ.ศ. 2480 กำหนดว่านักท่องเที่ยวต่างชาติ คือ ผู้ที่เดินทางไปเยือนประเทศใดประเทศหนึ่งอันมิใช่ประเทศที่พำนักอาศัยอยู่ตามปกติของตนและต้องพำนักในประเทศที่มาเยือนไม่น้อยกว่า 24 ชั่วโมงขึ้นไป

2. นักท่องเที่ยวในประเทศ (Domestic Tourist) เป็นนักท่องเที่ยวที่เดินทางในประเทศของตนเอง ซึ่งคณะกรรมการทบทวนทรัพยากรการท่องเที่ยวแห่งชาติของสหรัฐอเมริกา ได้พิมพ์นิยามของคำว่านักท่องเที่ยวในประเทศออกเผยแพร่ในปี พ.ศ. 2516 คือ นักท่องเที่ยวผู้ที่เดินทางออกไปจากบ้านอย่างน้อย 50 ไมล์ วัตถุประสงค์เพื่อติดต่อธุรกิจและแสวงหาความเพลิดเพลิน กิจกรรมส่วนตัวหรือวัตถุประสงค์อื่นใดก็ยกเว้นการเดินทางไปทำงานไม่ว่าเขาจะพักค้างคืน หรือเดินทางกลับไปในวันเดียวกันนั้นหรือไม่ก็ตาม

ประเภทของนักท่องเที่ยว

2.5.3 รูปแบบของการท่องเที่ยวในปัจจุบัน

การท่องเที่ยวในปัจจุบันมีรูปแบบที่แตกต่างกันไปเป็นหลายอย่าง ขึ้นอยู่กับลักษณะของการจัด และตามความประสงค์ของนักท่องเที่ยว

การท่องเที่ยวแบ่งตามลักษณะของการจัด แบ่งเป็น 2 อย่างคือ

1. การท่องเที่ยวแบบเป็นส่วนตัว หรือแบบอิสระหรือเฉพาะ หรือเฉพาะบุคคล เป็นการท่องเที่ยวที่เรียกว่า Private Tour หรือ Independent Tour หรือ Individual Tour คือนักท่องเที่ยวจัดเรื่องการเดินทางด้วยตนเองทั้งหมดหรืออาจให้บริษัทนำเที่ยวจัดให้ก็ได้ แต่เป็นไปตามความต้องการของตนโดยเฉพาะ ไม่รวมกับนักท่องเที่ยวคนอื่น ๆ การเดินทางอาจไปตามลำพังหรือไปกับครอบครัว หรือไปกันเป็นกลุ่มเล็ก ๆ ในบรรดาผู้ที่สนิทชิดชอบกันก็ได้

2. การท่องเที่ยวแบบเบ็ดเสร็จ หรือเป็นแบบเป็นกลุ่ม เป็นการท่องเที่ยวที่เรียกว่า Package Tour หรือ Group Tour ซึ่งบริษัทนำเที่ยวจะจัดให้ทั้งหมดทุกอย่าง ตั้งแต่การเดินทาง ที่พัก อาหาร ตลอดจนการนำสถานที่ การท่องเที่ยวแบบนี้จะรวมค่าใช้จ่ายทุกอย่าง อาจจัดรายการท่องเที่ยวไว้เป็นหลาย ๆ โปรแกรมให้ลูกค้าเลือกตามความสนใจ แต่ต้องเป็นไปตามที่กำหนดไว้ในโปรแกรม จะเป็นแปลงตามใจชอบไม่ได้ยกเว้นในกรณีที่มีรายการประเภทให้เลือก ที่เรียกว่า Option Tour ซึ่งนักท่องเที่ยวต้องเสียเงินเพื่อเพิ่มร่วมในรายการเหล่านั้น

การท่องเที่ยวแบ่งตามความประสงค์ของนักท่องเที่ยว แบ่งได้เป็นแบบต่าง ๆ ดังนี้

1. การท่องเที่ยวเพื่อการพักผ่อนหย่อนใจ เป็นการท่องเที่ยวที่เรียกว่า Leisure Tour หรือ Recreation Tour หรือ Holiday Tour มีจุดมุ่งหมายเพื่อการพักผ่อนในวันหยุด การแสวงหาความสนุกสนานบันเทิง รวมถึงการไปเที่ยวชมสถานที่ต่าง ๆ ชมการแสดง การเล่นกีฬา และนันทนาการ

2. การท่องเที่ยวเพื่อทำธุรกิจ เป็นการท่องเที่ยวที่เรียกว่า Business Tour หรือ Business Travel หรือ Professional Travel ซึ่งเป็นการแนวทางของนักธุรกิจ โดยมีกิจกรรมด้านธุรกิจเป็นจุดมุ่งหมายหลักเช่น การเดินทางไปเข้าร่วมประชุม สัมมนา เจรจาทูธุรกิจ ในขณะที่เดียวกันก็อาจมีการพักผ่อนหย่อนใจเป็นส่วนประกอบด้วยก็ได้ ในประเทศอุตสาหกรรม รายได้

จากการท่องเที่ยวประเภทประเภทนี้มีอยู่สูงมาก เพราะนักท่องเที่ยวประเภทนี้เดินทางตลอดทั้งปี ไม่ขึ้นอยู่กับฤดูกาล ทั้งเป็นผู้ที่สามารถเสียค่าใช้จ่ายได้สูง

3. การท่องเที่ยวเพื่อเป็นรางวัลสูงใจ เป็นการท่องเที่ยวที่เรียกว่า Incentive Tour ซึ่งมักจัดให้แก่พนักงานและลูกค้าของบริษัท และหน่วยงานต่าง ๆ หรือผู้ที่ทำประโยชน์ให้แก่บริษัทและหน่วยงานนั้น ๆ การเดินทางมีวัตถุประสงค์เพื่อการพักผ่อนหย่อนใจ หรือเพื่อธุรกิจรวมอยู่ด้วยก็ได้ เช่น จัดให้ไปชม โรงงานผลิตสินค้า หรือไปประชุมสัมมนา มีการสังสรรค์เพื่อเชื่อมความสัมพันธ์กัน เป็นต้น

4. การท่องเที่ยวเพื่อการประชุมสัมมนา เป็นการท่องเที่ยวที่เรียกว่า Convention Tour โดยนักท่องเที่ยวมีจุดประสงค์เพื่อไปเข้าร่วมประชุมสัมมนาหรือไปชมการแสดงสินค้าการจัดนิทรรศการในโอกาสต่าง ๆ

5. การท่องเที่ยวเพื่อความสนใจพิเศษเฉพาะกลุ่ม เป็นการท่องเที่ยวที่เรียกว่า Special - interest Group Tour คือจัดขึ้นเป็นพิเศษสำหรับกลุ่มบุคคลที่มีความสนใจในเรื่องใดโดยเฉพาะ เช่น การเดินทางไปชมการแข่งขันกีฬา หรือเล่นกีฬาบางชนิด การเที่ยวชมธรรมชาติและดูสัตว์ป่า การเที่ยวถ้ำ การดำน้ำดูปะการังและสัตว์น้ำ การชมโบราณสถาน

2.5.4 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว

การท่องเที่ยวจะเกิดขึ้นได้ ย่อมต้องอาศัยปัจจัยต่าง ๆ ซึ่งอาจแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ คือ ปัจจัยด้านอุปสงค์ และปัจจัยด้านอุปทาน

ปัจจัยด้านอุปสงค์ เป็นปัจจัยที่ก่อให้เกิดความต้องการของบุคคล ในการที่จะเดินทางท่องเที่ยวไปยังสถานที่แห่งหนึ่งแห่งใด ประกอบด้วยปัจจัยสำคัญ 3 ประการดังนี้

1. แรงจูงใจในการเดินทางเที่ยว ตามปกตินักท่องเที่ยวจะเดินทางต่อเมื่อมีแรงจูงใจมาก กระตุ้นแรงจูงใจนี้เกิดได้หลายประการ เช่น อาจจะต้องการพักผ่อน เพื่อลดความเครียดจากการทำงาน และสภาพแวดล้อมที่จำเจ ต้องการรักษาสุขภาพของร่างกายและจิตใจ ต้องการพบเห็นสิ่งแปลก ๆ ใหม่ ๆ ในท้องถิ่นอื่น ต้องการพบปะผู้คน เพื่อทำความรู้จักคุ้นเคยกับผู้ที่อยู่ใน

วงการอาชีพเดียวกัน หรือมีความสนใจร่วมกัน หรือพบปะเยี่ยมเยียนญาติพี่น้อง และผู้ที่รู้จักมักคุ้นกัน ต้องการพัฒนาตนเองด้วยการเข้าร่วมประชุมสัมมนาทางวิชาการหรือ วิชาชีพ เป็นต้น

2. ความพร้อมและความสามารถในการเดินทางท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวจะเดินทาง ต่อเมื่อมีความพร้อมและความสามารถที่จะเดินทางได้ เช่น สุขภาพร่างกายแข็งแรง มีเวลาว่างเพียงพอ มีฐานะทางการเงิน หรือได้รับการสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการเดินทาง ไม่มีภาระทางครอบครัวที่ต้องดูแลอย่างใกล้ชิด เช่น บุตรที่ยังเล็ก หรือญาติที่เจ็บป่วย

3. สถานการณ์ที่เอื้ออำนวยต่อการเดินทางท่องเที่ยว สถานการณ์ทางเศรษฐกิจและการเมืองมีความสำคัญต่ออุปสงค์ด้านการท่องเที่ยวมีใช้น้อย เช่น ในกรณีที่เกิดภาวะเศรษฐกิจถดถอยต่ำ หรือสถานการณ์ยุ่งยากทางการเมือง ไม่ว่าจะเกิดขึ้นภายในประเทศหรือระหว่างประเทศก็ตาม ย่อมทำให้ปริมาณความต้องการทางการท่องเที่ยวลดลง ในทางตรงกันข้าม สถานการณ์ทางเศรษฐกิจที่เจริญรุ่งเรืองขึ้น หรือมีความสงบทางการเมืองลดลง ในทางตรงกันข้าม สถานการณ์ทางเศรษฐกิจที่เจริญรุ่งเรืองขึ้น หรือมีความสงบเรียบร้อยทางการเมือง ความต้องการด้านการท่องเที่ยวก็จะเพิ่มปริมาณมากขึ้น

ปัจจัยด้านอุปทาน เป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับแหล่งท่องเที่ยว และการอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ให้แก่นักท่องเที่ยวเที่ยวที่ต้องการจะเดินทาง

1. แหล่งท่องเที่ยว เป็นสิ่งดึงดูดใจนักท่องเที่ยวให้เข้ามาชมสถานที่นั้น ๆ ซึ่งอาจจะเป็นแหล่งท่องเที่ยวเที่ยวตามธรรมชาติ แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม หรือแหล่งท่องเที่ยวที่มีลักษณะเฉพาะตรงกับความต้องการของนักท่องเที่ยวกลุ่มหนึ่งกลุ่มใด

2. ความสะดวกในการขนส่ง และการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ได้แก่ความพร้อมของยานพาหนะชนิดต่าง ๆ และถนนหนทาง ที่นักท่องเที่ยวสามารถเดินทางจากจุดตั้งต้นไปยังจุดหมายปลายทางได้โดยสะดวก และปลอดภัย ไม่ว่าจะเป็นการเดินทางทางอากาศ ทางถนน หรือทางน้ำ มีบริการการเดินทาง โดยยานพาหนะที่เหมาะสมกับความต้องการของนักท่องเที่ยว และรูปแบบของการเดินทาง เช่น การใช้รถโดยสารที่เรียกว่า รถทัวร์ (Tour Coach) การล่องเรือในแม่น้ำ

น้ำลำคลอง (River & Canal Cruise) การท่องเที่ยวในเรือเดินสมุทร (Ocean Cruise) การล่องแพ (Rafting) และการล่องแก่ง (Rapids Shooting) เป็นต้น

3. ที่พักแรม ความสะดวกในการพัก นับเป็นปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งของนักท่องเที่ยว ซึ่งจะต้องมีสถานที่พักแรมประเภทต่าง ๆ ตามประเภทของนักท่องเที่ยวและลักษณะของการจัดนำเที่ยว อาทิ โรงแรมในเมือง โรงแรมในสถานที่ตากอากาศ ที่พักแรมแบบที่ตั้งแคมป์ในอุทยานแห่งชาติ เป็นต้น โดยอาจมีความหรูหราและความสะดวกน้อยแตกต่างกันไป

4. สาธารณูปโภค ได้แก่ โครงสร้างพื้นฐานต่าง ๆ ที่อำนวยความสะดวกในการเดินทางและการคมนาคมติดต่อ เช่น ถนนหนทาง ทางรถไฟ ไฟฟ้า ประปา การกำจัดน้ำเสียและขยะมูลฝอย โทรศัพท์และโทรคมนาคมอื่น ๆ

5. สิ่งอำนวยความสะดวกอื่น ๆ ได้แก่ ร้านอาหาร ร้านขายสินค้าพื้นเมือง และของที่ระลึก แหล่งบันเทิง สถานที่เล่นกีฬาและแข่งขันกีฬา สถานที่จัดประชุม ธนาคาร โรงพยาบาล และคลินิกแพทย์ สถานีตำรวจ เป็นต้น สิ่งเหล่านี้จะช่วยให้นักท่องเที่ยวเดินทางได้สะดวกขึ้นหรือสามารถใช้บริการต่าง ๆ ที่ต้องการ

2.5.5 การพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยว

ในส่วนของ การพัฒนาและอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวนั้น อุตสาหกรรมท่องเที่ยวไม่ต้องใช้วัตถุดิบในลักษณะที่เป็นการสิ้นเปลือง แต่แหล่งท่องเที่ยว ซึ่งถือเป็นวัตถุดิบที่สำคัญของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวก็มีการเสื่อมโทรมลงได้ ถ้าหากไม่มีการดูแลรักษาที่ดีพอ แหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ จึงถือเป็นทรัพยากรการท่องเที่ยวที่มีค่าของประเทศชาติ ซึ่งการจะดูแลรักษาทรัพยากรนี้ให้คงสภาพที่ดีต่อไปได้เป็นระยะเวลานาน ๆ จำเป็นต้องมีทั้งการพัฒนาและการอนุรักษ์ควบคู่กันไป

1) การพัฒนาทรัพยากร

1.1) สร้างเส้นทางคมนาคมให้เข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวได้โดยสะดวก เช่น ทางถนน และทางรถไฟ แต่ต้องระมัดระวังมิให้มีผลกระทบถึงแหล่งท่องเที่ยว ในด้านที่ชักนำผู้คนเข้าไปในแหล่งท่องเที่ยวมากเกินไป จนเห็นขีดความสามารถในการรองรับ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง

ทรัพยากรท่องเที่ยวประเภทธรรมชาติ ซึ่งต้องการความสงบเงียบ และให้คงความเป็นธรรมชาติไว้มากที่สุด

1.2) สร้างสิ่งอำนวยความสะดวกให้แก่นักท่องเที่ยว ในการไปชมสถานที่ท่องเที่ยว นั้น ๆ เช่น สร้างที่พักแรม ร้านอาหาร แหล่งนันทนาการ สิ่งสาธารณูปโภคต่าง ๆ ทั้งนี้ต้องคำนึงถึงความเหมาะสมและความกลมกลืนกับบรรยากาศของสถานที่ รวมทั้งไม่ก่อให้เกิดภาวะมลพิษใด ๆ ทั้งสิ้น

1.3) อำนวยความสะดวก และความปลอดภัยให้แก่นักท่องเที่ยวในการไปเที่ยวชมสถานที่ เช่น การสร้างทางเดินและสะพานข้ามลำน้ำ การสร้างแนวรั้วกันหุบเหว หรือหน้าผาชัน หรือบริเวณน้ำตกที่น้ำจะก่อให้เกิดอันตราย และการติดตั้งไฟให้แสงสว่างภายในบริเวณถ้าเป็นต้น แต่ทั้งนี้จะต้องก่อสร้างหรือจัดวางสิ่งต่าง ๆ ให้เหมาะสม ไม่เป็นการทำลายทัศนียภาพที่งดงามของธรรมชาติให้สูญหายไป

1.4) ติดป้ายบอกทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ ภายในท้องถิ่น เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้ทราบรวมทั้งควรมีแผนที่แสดงที่ตั้งของแหล่งท่องเที่ยวติดตั้งไว้ในที่ซึ่งนักท่องเที่ยวสามารถแลเห็นได้สะดวก

1.5) บูรณะโบราณสถาน และแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ ให้อยู่ในสภาพที่ดี โดยวิธีการที่ถูกต้อง ตามหลักวิชาการ

1.6) เสาะแสวงหาแหล่งท่องเที่ยวใหม่ ๆ ที่จะสามารถพัฒนาให้เป็นประโยชน์ในด้านอุตสาหกรรมท่องเที่ยวของท้องถิ่นได้มากยิ่งขึ้น รวมทั้งการฟื้นฟูประเพณีและศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น ที่อาจจะดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยว

1.7) ประกาศให้แหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญบางแห่ง เป็นเขตสงวนรักษาไว้ตามกฎหมาย เช่น เป็น อุทยานแห่งชาติ วนอุทยาน เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า และอุทยานประวัติศาสตร์

2) การอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยว

2.1) ไม่เปลี่ยนแปลงสภาพของแหล่งท่องเที่ยวตามธรรมชาติ ให้ผิดแปลกไปจากเดิม จนหมดหรือลดคุณค่าลง

2.2) ไม่ก่อให้เกิดภาวะมลพิษของสิ่งแวดล้อมขึ้น ในบริเวณแหล่งท่องเที่ยว นั้น ๆ เช่น การก่อให้เกิดความสกปรกจากเศษขยะและสิ่งของ การก่อให้เกิดน้ำเน่าเสีย การก่อให้เกิดความสกปรกรุกรังทางสายตา

2.3) ไม่ทำลายโบราณสถาน และสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์

2.4) ไม่ทำลายสิ่งที่มีอยู่ตามธรรมชาติ เช่น การทำให้หินงอกหินย้อยภายในถ้ำแตกหัก การทำลายปะการังใต้น้ำ การเก็บดอกไม้พันธุ์ไม้ การตัดไม้ทำลายป่า ตลอดจนการล่าสัตว์ป่าในเขตหวงห้าม

2.5) อนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีที่ดีงามของท้องถิ่นเอาไว้ และมีการถ่ายทอดให้คนรุ่นหลังรับสืบทอดต่อ ๆ กันไป

2.5.6 ความสำคัญของการท่องเที่ยว

การท่องเที่ยวประกอบด้วยธุรกิจโดยตรงและธุรกิจทางอ้อม หรือธุรกิจสนับสนุนการบริการนักท่องเที่ยว โดยเฉพาะแก่ชาวต่างประเทศถือได้ว่า เป็นสินค้าออกที่ไม่สามารถมองเห็นด้วยตาเปล่าได้ เป็นการซื้อเงินตราต่างประเทศ โดยการขายสินค้า คือ บริการต่าง ๆ ซึ่งผลประโยชน์จะตกอยู่ในประเทศเพราะก่อให้เกิดอาชีพหลายแขนง นอกจากนี้ การท่องเที่ยวยังเป็นการพักผ่อนคลายความตึงเครียด และได้รับความรู้ ความเข้าใจวัฒนธรรมและยังเป็นการนำทรัพยากรของประเทศมาใช้ให้เกิดประโยชน์อย่างกว้างขวาง จากงานวิจัยของนายเสรี วงษ์ไพจิตร (2534 : 189-214) สรุปได้ดังนี้

1. การท่องเที่ยวก่อให้เกิดรายได้ โดยนำเงินตราต่างประเทศให้แก่ประเทศชาติ เช่นเดียวกับการส่งสินค้าออกไปขายต่างประเทศ ได้แก่ ประสพการณ์ในการเดินทางท่องเที่ยวและเข้ามาซื้อสินค้าไทยและนำกลับออกไป รายได้ที่เป็นเงินตราต่างประเทศ คือ ค่าใช้จ่ายของนัก

ท่องเที่ยว (Tourism Expenditure) ที่ใช้จ่ายเพื่อซื้อสินค้าและบริการทางการท่องเที่ยวในประเทศไทย ซึ่งการคำนวณรายได้จากนักท่องเที่ยว คือ จำนวนนักท่องเที่ยว \times วันพักเฉลี่ย \times ค่าใช้จ่ายเฉลี่ย/วัน/คน

2. การท่องเที่ยวแก้ปัญหาการขาดดุลการค้า และดุลชำระเงินของประเทศ กล่าวคือ ประเทศไทยเป็นประเทศกำลังพัฒนา และประสบปัญหาสภาวะการขาดดุลการค้า และดุลการชำระเงิน เนื่องจากเป็นประเทศกำลังพัฒนาจะต้องพึ่งพิงประเทศที่พัฒนาแล้วในการนำเข้าสินค้าที่ตนเองไม่สามารถผลิตได้

3. การท่องเที่ยวช่วยเพิ่มรายได้จากการจัดเก็บภาษีของรัฐบาล คือ นักท่องเที่ยวต้องจ่ายภาษีต่าง ๆ เช่นเดียวกับคนอื่น ๆ ทั้งทางตรงและทางอ้อม และจะต้องจ่ายภาษีเมื่อซื้อสินค้าและบริการ และภาษีทางอ้อมที่จะจ่ายอีก เช่น ค่าธรรมเนียมการใช้สนามบิน ค่าภาษีศุลกากร ค่าธรรมเนียมการประทับตราหนังสือเดินทาง และธุรกิจอื่นที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว

4. การท่องเที่ยวเป็นการกระจายรายได้ออกไปตามส่วนภูมิภาคของประเทศ เนื่องจาก การท่องเที่ยวประกอบด้วยธุรกิจขนาดเล็กจำนวนมาก ดังนั้นรายได้จากการท่องเที่ยวจึงกระจายออกไปสู่ประชาชนอย่างรวดเร็วทั้งระบบเศรษฐกิจ

5. การท่องเที่ยวก่อให้เกิดการจ้างงาน สร้างอาชีพให้แก่ประชาชนทั้งแรงงานทั่วไป และแรงงานที่มีความชำนาญ

6. การท่องเที่ยวก่อให้เกิดการหมุนเวียนเงินตราอย่างกว้างขวางและกระตุ้นการผลิตและการลงทุนในอัตราสูง ด้วยค่าทวีทางเศรษฐกิจ (Economic Multiplier) เป็นผลดีต่อระบบเศรษฐกิจอย่างยิ่ง เพราะนอกจากค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวจะมีผลโดยตรงต่อผู้จัดการที่พักและธุรกิจต่าง ๆ รวมทั้งสร้าง

7. การท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมที่ไม่มีขีดจำกัด ไม่มีปัญหาเรื่องการผลิตและไม่มีกำหนดโควตาการจำหน่าย กล่าวคือ การผลิตไม่ขึ้นกับสภาพดินฟ้าอากาศหรือเครื่องมือเครื่องมือ โดยเฉพาะเจาะจงเหมือนเช่นการผลิตในสาขาอื่น ๆ การท่องเที่ยวสามารถเกิดขึ้นได้ตลอดเวลา แล้ว

แต่ความเหมาะสมของแต่ละประเทศแต่ละภูมิภาคของประเทศ และขึ้นอยู่กับความสามารถของรัฐบาลแต่ละประเทศที่จะใช้กลยุทธ์ในการพัฒนา และส่งเสริมอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของตน

2.5.7 แรงจูงใจทางการท่องเที่ยว

Macintosh และ Golden (1986) กล่าวว่าแรงจูงใจทางการท่องเที่ยว (Tourism Motivation) หมายถึง สิ่งที่กระตุ้นให้นักท่องเที่ยวออกเดินทางท่องเที่ยวเพื่อสนองความต้องการของตนเอง ตามปกตินักท่องเที่ยวจะเดินทางหรือไม่ยอมขึ้นอยู่กับรับแรงจูงใจ (Motivation) ที่สำคัญ 4 ประการ คือ

1. สิ่งจูงใจทางกายภาพ (Physical Motivation) ได้แก่ สิ่งจูงใจที่เกี่ยวกับการพักผ่อนร่างกาย การเล่นกีฬา การสันตนาการตามชายหาด การหย่อนใจ ด้วยการบันเทิงและสิ่งจูงใจอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการรักษาสุขภาพ
2. สิ่งจูงใจทางวัฒนธรรม (Cultural Motivation) ได้แก่ ความปรารถนาที่อยากรู้จักกับผู้อื่น เช่น เรื่องราวเกี่ยวกับดนตรี ศิลปะ นาฏศิลป์ และศาสนา เป็นต้น
3. สิ่งจูงใจระหว่างบุคคล (Interpersonal Motivation) ได้แก่ ความปรารถนาที่จะได้พบคนใหม่ ๆ
4. สิ่งจูงใจทางด้านสถานภาพและชื่อเสียง (Status and Prestige Motivation) ได้แก่ ความต้องการพัฒนาตนเองและแสดงความสำคัญของตนเอง เช่น การเดินทางทำธุรกิจ การประชุม การศึกษา

Hudman (อ้างในเสรี วงศ์ไพจิตร, 2534) กล่าวว่า ปัจจัยผลักดัน และปัจจัยดึงดูด (Push and Pull Factor) ซึ่งเป็นสิ่งที่ทำให้เกิดแรงจูงใจทางการท่องเที่ยวมีดังนี้

1. ปัจจัยผลักดัน (Push Factor)
 - สุขภาพอนามัย
 - ความอยากรู้อยากเห็น

- ความพึงพอใจ การเดินทางท่องเที่ยว และความประทับใจในสิ่งที่พบเห็น
- ศาสนา
- ธุรกิจและวิชาการ
- เพื่อนฝูงญาติพี่น้อง
- เกียรติภูมิ (Esteems)

2. ปัจจัยดึงดูด (Pull Factor)

- ศิลปวัฒนธรรมประเพณี เช่น งานเทศกาลประเพณี ศิลปหัตถกรรม ภาษา
- ลักษณะทางกายภาพ เช่น สภาพภูมิอากาศ ทิวทัศน์
- ชีวิตสัตว์ป่า
- แหล่งบันเทิงเริงรมย์

2.5.8 จุดขายด้านการท่องเที่ยวของประเทศไทย

ในปี พ.ศ. 2542 ซึ่งเป็นปีที่สืบเนื่องจากปี พ.ศ. 2541 ในโครงการรณรงค์ปี "Amazing Thailand 1998 - 1999" ซึ่งในปี พ.ศ. 2542 นี้ นับเป็นปีที่จะมีการเฉลิมในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระชนมพรรษาครบ 6 รอบ ประเทศไทยจะได้จัดให้มีโครงการต่าง ๆ เพื่อเฉลิมฉลองตลอดระยะเวลาทั้ง 12 เดือน โดยการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ยังคงเน้นจุดขายด้านการท่องเที่ยวที่สืบเนื่องจากปี พ.ศ. 2541 ในประเด็นต่าง ๆ ดังนี้ (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2542)

The Amazing Shopping Paradise โดยเน้นที่ราคาและความหลากหลายของ สินค้าของระลึกซึ่งเป็นงานฝีมือที่มีความงดงามไม่อาจหาซื้อได้ทั่วไป

The Amazing Taste of Thailand เน้นที่ความอร่อยในรสชาติของอาหารทั้งคาวหวาน ผักผลไม้ อีกทั้งยังมีลักษณะที่แตกต่างกันไปตามภูมิภาค ให้นักท่องเที่ยวได้ลิ้มลอง

The Amazing Cultural Heritage of Thailand ประเทศไทยนับเป็นประเทศที่มีลักษณะเฉพาะทางวัฒนธรรมอันเป็นมรดกสืบสานมาแต่บรรพบุรุษซึ่งได้รับการถ่ายทอด และมี

ความผสมกลมกลืนกันระหว่างตะวันออกและตะวันอย่างเหมาะสมเป็นหนึ่งเดียว โดยปราศจาก
ความขัดแย้ง

The Amazing Arts and Lifestyle จุดเน้นได้แก่ศิลปะและวิถีชีวิต แนวทางการดำรง
ชีวิตที่โดดเด่นมีลักษณะเฉพาะคือความอบอุ่นและมิตรไมตรีที่คนไทยมีให้กับผู้มาเยือน

The Amazing World Heritage จุดสนใจในเรื่องนี้ได้แก่แหล่งประวัติศาสตร์ และ
สถานที่ที่ได้รับการประกาศให้เป็นมรดก สำหรับนักท่องเที่ยวที่ใฝ่หาความสุขจากการย้อนอดีตไป
สู่ยุคประวัติศาสตร์อันมีประวัติยาวนานของประเทศไทย

The Amazing sports and Entertainment เรื่องของการกีฬาและแหล่งบันเทิงนับเป็น
จุดสนใจอีกจุดหนึ่งของการท่องเที่ยวในประเทศไทย เนื่องจากประเทศไทยมีทั้งกีฬาที่เป็นกีฬาเก่า
แก่ประจำชาติไทย เช่น มวยไทย หรือกีฬาที่เอาใจคนสมัยใหม่ในรูปแบบของกีฬา กอล์ฟ หรือ
กีฬาทางน้ำต่าง ๆ ประเทศไทยก็สามารถให้ความสนุกสนานด้านการกีฬาแก่นักท่องเที่ยวประกอบ
กับแหล่งความบันเทิงในรูปแบบต่าง ๆ ประเทศไทยก็มีเพียงพอที่จะรองรับความต้องการของนัก
ท่องเที่ยวได้อย่างสะดวกสบาย

The Amazing Natural Heritage เน้นที่ความงดงามตามธรรมชาติของสิ่งที่มีธรรมชาติ
ได้มอบให้เป็นมรดกแก่ประเทศไทยอันได้แก่ความงดงามของ ชวนเขา ชายหาดที่เงียบสงบ ห้าง
ทะเลที่มีปะการังอันงดงาม น้ำตก ป่าที่อุดมสมบูรณ์ด้วยพรรณไม้ และสัตว์ป่าตามธรรมชาติ ซึ่ง
นักท่องเที่ยวสามารถเลือกท่องเที่ยวได้ตามรสนิยม

The Amazing Agricultural Heritage ประเทศไทยนับเป็นประเทศที่มีการเกษตรกรรม
ที่อุดมสมบูรณ์ด้วยพืชผัก สมุนไพร นานาชนิด นับเป็นแหล่งที่ผลิตผลผลิตทางการเกษตรที่น่า
สนใจของนักท่องเที่ยวเป็นอย่างมากด้วยแหล่งหนึ่ง

An Amazing Gateways ประเทศไทยเป็นจุดที่นับเป็นประตูที่เปิดไปสู่ประเทศเพื่อนบ้าน
ได้หลายประเทศในภูมิภาคนี้เช่น ประเทศมาเลเซีย หรือ มลฑลยูนนานในประเทศจีน มีจุดเชื่อม

ไปยังประเทศพม่า เวียดนาม ลาว กัมพูชา หรือสิงคโปร์ เป็นต้น การเลือกแวะมาประเทศไทยจึงนับเป็นจุดเชื่อมต่อที่นับว่าคุ้มค่าในการเดินทางสู่ประเทศต่าง ๆ เหล่านั้น

2.5.9 การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2544 : <http://www.tat.or.th>) อธิบายว่า ประเทศไทยประกอบด้วยผู้คนหลายเชื้อชาติเผ่าพันธุ์ วิถีชีวิตที่ดำรงอยู่บนพื้นฐานของความศรัทธา เป็นแนวทางใน การปฏิบัติที่สืบทอดกันมาเป็นวัฒนธรรม ที่แสดงออกในรูปแบบของพิธีกรรมและพิธีการ รวมไปถึงการสร้างบ้านเรือนที่ อยู่อาศัย การแต่งกาย การรับประทานอาหาร ภาษาพูด และการประกอบอาชีพที่ส่วนหนึ่งแสดงถึงความสามารถในเชิง ช่างสร้างงานฝีมือที่งดงาม คือหนึ่งในทรัพยากรทางการท่องเที่ยวที่มีคุณค่าของประเทศ

เมื่อก่อนนี้การเดินทางท่องเที่ยวในบ้านเรา เป็นเพียงการเดินทางไปในที่ต่าง ๆ เพื่อชมธรรมชาติที่บริสุทธิ์สวยงาม เป็นการพักผ่อนหย่อนใจเท่านั้น แต่ปัจจุบันทิศทางการท่องเที่ยวเริ่มเปลี่ยนแปลงไปในเส้นทางของการศึกษาและแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมซึ่งกันและกัน ควบคู่ไปกับการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ รูปแบบหนึ่งที่เราเริ่มได้รับความนิยม คือ การท่องเที่ยวในรูปแบบ “โฮมสเตย์” ที่ให้นักท่องเที่ยวได้มีโอกาสเข้าไปใช้ ชีวิตความเป็นอยู่ร่วมกับคนในท้องถิ่น อยู่บ้านเดียวกัน ทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกัน เช่น ที่หมู่บ้านคีรีวง จ.นครศรีธรรมราช บ้านปราสาท จ.นครราชสีมา หมู่บ้านไทยทรงดำ จ.เพชรบุรี และหมู่บ้านโคกโก่ง จ.กาฬสินธุ์

การท่องเที่ยวในรูปแบบนี้ นักท่องเที่ยวจะได้ปฏิบัติตนเหมือนกับชีวิตประจำวันของชาวบ้าน เช่น เข้าชั้นทำอาหาร เตรียมใส่บาตร สายหน่อยออกไปทำไร่ทำนา ปลูกผัก ผู้หญิงอาจอยู่บ้านทำงานฝีมือ ทอผ้า จักสาน รับประทานอาหาร ท้องถิ่น ซึ่งอาจเก็บผัก ตกปลาตนเอง ได้เรียนรู้วิถีชีวิตของผู้คนที่ต่างไปจากที่เราเป็นอยู่ ที่ จ.ราชบุรี และสมุทรสงคราม มีตลาดน้ำ ที่ยังคงมีชาวบ้านพายเรือมาค้าขายแน่นลำน้ำ สะท้อนให้เห็นถึงเรื่องราวแต่ครั้งอดีตที่ผู้คนยังใช้ประโยชน์จากแม่น้ำลำคลองก่อนจะมีถนนตัดผ่าน หรือที่ จ.อยุธยา สุพรรณบุรี และอ่างทอง ก็ยังคงมีบ้านเรือนไทยให้ได้พบเห็นกัน

1) ท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมควรปฏิบัติตนอย่างไร

ข้อควรปฏิบัติก่อนออกเดินทาง

- ค้นให้พบความสนใจของตัวเองก่อนว่า รักที่จะท่องเที่ยวแบบไหน เช่น ต้องการไปเรียนรู้วิถีชีวิตความเป็นอยู่ของผู้คน ไปดูแหล่งศิลปกรรม วัฒนาอาราม แหล่งงานหัตถกรรม หรือ เทศกาลงานประเพณี

- เลือกจุดหมายปลายทางที่จะเดินทางไป โดยอาจขอคำแนะนำหรือขอข้อมูลเพิ่มเติมจากศูนย์บริการข่าว สารท่องเที่ยว การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) และสำนักงาน ททท. ที่รับผิดชอบจังหวัดนั้น ๆ

- เตรียมความพร้อมก่อนเดินทาง เช่น ศึกษาสภาพอากาศ เพื่อการจัดเตรียมเสื้อผ้า ข้าวของเครื่องใช้ที่จำเป็น สอบถามเส้นทาง หรือหากจะไปเที่ยวชมเทศกาล งานประเพณีประจำปี ควรทราบกำหนดวันเวลาที่แน่นอน รวมทั้งรายละเอียดของงานด้วย

- ศึกษาข้อมูลของสถานที่และทำความเข้าใจกับเรื่องราวของชุมชน เช่น ชนบประเพณี ความเชื่อของผู้คนในท้องถิ่น เพื่อจะได้ประพฤติปฏิบัติตนได้อย่างเหมาะสม

ข้อควรปฏิบัติระหว่างท่องเที่ยว

- หากเลือกเดินทางไปท่องเที่ยวในหมู่บ้านที่มีรูปแบบโฮมสเตย์ คือไปพักอาศัยอยู่กับชาวบ้าน เพื่อเรียนรู้วิถีชีวิตความเป็นอยู่ของผู้คน ควรฝึกตนให้เป็นคนอยู่ง่าย รับประทานอาหารง่าย ปฏิบัติตามกฎระเบียบของหมู่บ้าน เคารพในสิทธิของเจ้าของพื้นที่ และไม่ทำในสิ่งที่ขัดแย้งกับข้อปฏิบัติของชุมชน ไม่ลบหลู่ ความเชื่อของผู้คนในท้องถิ่น

- อาหารของบางท้องถิ่นอาจไม่เหมือนที่เรากินเคย ขอให้เข้าใจว่าเป็นการเรียนรู้วัฒนธรรมอย่างหนึ่ง อย่าพยายามฝืนให้เจ้าของสถานที่ปรุงแต่งเปลี่ยนแปลงรูปแบบเป็นรสชาติสากล เพราะจะไม่หลงเหลือความ เป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น

- การเข้าไปในแหล่งงานหัตถกรรม หมู่บ้านที่ผลิตงานหัตถกรรมต่าง ๆ ควรสนใจที่จะเรียนรู้ขั้นตอนการทำงานฝีมือนั้นด้วย เพื่อจะได้ทราบว่า งานฝีมือแต่ละชิ้นกว่าจะสำเร็จต้องใช้ความเพียรพยายามเพียงใด เพื่อความภาคภูมิใจที่จะได้เป็นเจ้าของงานสักชิ้นหนึ่ง

- ศึกษาและเรียนรู้เรื่องราวที่พบเห็น เช่น ขนบธรรมเนียมประเพณี ความเชื่อ ภาษาถิ่น การแต่งกาย ซึ่ง เป็นความแตกต่างของผู้คนแต่ละเผ่าพันธุ์ เพื่อการท่องเที่ยวของเราจะได้มีคุณค่ามากขึ้น

- สิ่งของอันเป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่นไม่ควรนำมาครอบครองเป็นสมบัติส่วนตัว ควรเก็บไว้ในที่เดิม เพื่อให้เป็นสมบัติของส่วนรวมตลอดไป

- ช่วยกันรักษาวัฒนธรรมอันดีงามของคนในชนบท ด้วยการปฏิบัติตามคำแนะนำต่าง ๆ ที่ได้ศึกษามา อย่าส่งเสริมให้มีการยึดถือวัตถุมากกว่าน้ำใจ เพื่อให้ความมีน้ำใจและความเอื้ออาทรยังคงอยู่เป็นเสน่ห์ ของสังคมไทยตลอดไป

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2544 : <http://www.tat.or.th>) อธิบายว่า ประเทศไทยเป็นประเทศที่มั่งคั่งไปด้วยทรัพยากรทางการท่องเที่ยว โดยเฉพาะทรัพยากรการท่องเที่ยวทางด้านศิลปวัฒนธรรม ทั้งนี้ก็ด้วยเหตุที่ดินแดนซึ่งเป็นประเทศไทยในปัจจุบัน เป็นที่อยู่อาศัยตั้งถิ่นฐานบ้านเรือนของมนุษย์มา อย่างต่อเนื่อง นับตั้งแต่ยุคก่อนประวัติศาสตร์ เป็นระยะเวลาอันยาวนานนับพันปี จึงมีมรดกตกทอดทางศิลปวัฒนธรรม หลายนุคนหลายสมัยกระจายอยู่ทั่วไป ซึ่งบางครั้งการที่มีมรดกทางวัฒนธรรมอยู่อย่างมากมายสามารถพบเห็นได้ทั่วไปเช่น นี้ ทำให้คนไทยเกิดความคุ้นเคย จนกระทั่งมองไม่เห็นถึงคุณค่าความสำคัญ เป็นเหตุให้มรดกทางศิลปวัฒนธรรมอันล้ำค่าของชาติไทยจำนวนไม่น้อยถูกทำลายไปโดยความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ ทั้งจากผู้คนที่อยู่ในท้องถิ่นและจาก นักท่องเที่ยว ที่ไปเยือนโดยขาดความรู้ความเข้าใจ

ททท. จึงได้รวบรวมแหล่งท่องเที่ยวที่มีคุณค่าทางโบราณคดี ประวัติศาสตร์ และศิลปวัฒนธรรม 10 แห่ง พร้อมทั้ง ข้อมูลที่น่าสนใจของโบราณสถานแต่ละแห่งไว้ด้วยกัน เพื่อส่งเสริมให้มีการเดินทางท่องเที่ยวไปตามแหล่งโบราณคดีและ ประวัติศาสตร์อย่างมีความรู้ความเข้าใจ โดยหวังเป็นอย่างยิ่งว่า การที่นักท่องเที่ยวได้รู้เห็นถึงความเป็นมาและพัฒนาการของวิถีชีวิตผู้คนในอดีต

และซึบซับเอาคุณค่าความงามจากมรดกทางศิลปวัฒนธรรมที่บรรพชนในอดีตกาล ได้ ฝากไว้เป็นมรดกของแผ่นดินจากการเดินทางท่องเที่ยวจะทำให้นักท่องเที่ยวเข้าใจถึงความงามและรู้ซึ่งถึงคุณค่า อันจะ ทำให้เกิดความรู้สึกภาคภูมิใจและหวงแหน ซึ่งเป็นหนทางหนึ่งที่จะช่วยรักษามรดกทางศิลปวัฒนธรรมอันมีอายุประมาณ ค่าได้ ให้คงอยู่คู่แผ่นดินเป็นมรดกตกทอดถึงรุ่นลูกหลานต่อไป

การท่องเที่ยวโบราณสถานนั้นจะสนุกสนานและเป็นประโยชน์มากขึ้น หากเรารู้จักสังเกต และศึกษาหาความรู้จาก โบราณสถาน ดังนี้

รูปทรงและแบบแผนทางสถาปัตยกรรม - โบราณสถานบางแห่งที่มีอายุยาวนานหลายสมัย จะมีสถาปัตยกรรมที่ต่างยุคสมัยกันอยู่ในที่เดียวกัน โบราณสถานใน แต่ละยุคสมัยจะมีรูปทรงทางสถาปัตยกรรมที่เป็นลักษณะเฉพาะ เช่น สถาปัตยกรรมสมัยขอมมักนิยมสร้างปราสาทหิน สมัยสุโขทัยนิยมสร้างเจดีย์ทรงพุ่มข้าวบิณฑ์ สมัยอยุธยาตอนต้นนิยมสร้างพระปรางค์ ฯลฯ ซึ่งแต่ละสมัยก็มีแบบแผน ทางสถาปัตยกรรมเฉพาะของตนแตกต่างกันออกไป การพิจารณารูปทรง และการวางผังของสถาปัตยกรรมจะทำให้เข้าใจ คติเกี่ยวกับการก่อสร้างของช่างในสมัยนั้น ๆ

ลวดลายประดับตกแต่งสถาปัตยกรรม - โบราณสถานส่วนใหญ่ในประเทศไทยจะสร้างเพื่อเป็นศาสนสถานของศาสนาพราหมณ์หรือไมก็ศาสนาพุทธ จึงมัก จะมีลวดลายแกะสลักหิน ลายปูนปั้น ภาพวาดจิตรกรรมฝาผนังที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับเรื่องราวทางศาสนานั้น ๆ หากพิจารณาดู ให้ดี จะทำให้ได้รู้เรื่องราวทางศาสนา ที่ช่างในอดีตตั้งใจถ่ายทอดให้คนรุ่นหลังได้รับรู้

วัสดุ และเทคนิคที่ใช้ในการก่อสร้าง - สมัยที่แตกต่างกันก็จะมีการใช้วัสดุและเทคนิคการก่อสร้างที่ไม่เหมือนกัน ขึ้นอยู่กับความชำนาญของช่าง และ คุณสมบัติเฉพาะของวัสดุที่ใช้ ซึ่งมักมีความสัมพันธ์กันกับรูปทรงของสถาปัตยกรรมด้วย ลองพิจารณาถึงวัสดุที่ใช้ ก่อสร้างและเทคนิคในการก่อสร้าง

การสนใจพิจารณาสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ระหว่างท่องเที่ยวไปในแหล่งโบราณสถาน พร้อมทั้งจดบันทึกหรือวาดภาพไว้ จะทำ ให้การท่องเที่ยวในสถานที่ทางประวัติศาสตร์และโบราณคดี นอกจากจะไม่เป็นเรื่องที่น่าเบื่อหน่ายอีกต่อไปแล้ว ยังอาจ เป็นประโยชน์ หากมีความสนใจที่จะศึกษาค้นคว้าหาความรู้ให้ลึกซึ้งมากขึ้นในโอกาสต่อไป

ข้อควรปฏิบัติ

- ศึกษาหาข้อมูลของโบราณสถานที่จะไปล่วงหน้า เพื่อมิให้พลาดชมในส่วนสำคัญและสามารถจัดสรรเวลาในการชมได้อย่างเหมาะสม
- จัดเตรียมอุปกรณ์การบันทึกข้อมูลให้พร้อม เช่น กล้องถ่ายภาพ สมุดบันทึกพร้อมปากกา ดินสอ สำหรับจดบันทึก และวาดสิ่งที่พบเห็น เทปบันทึกเสียง ฯลฯ
- ควรเดินชมตามเส้นทางเดินเท้าที่มีอยู่ ไม่ปีนป่ายหรือ เหยียบย่ำขึ้นไปบนโบราณสถานโบราณวัตถุ โดยเฉพาะที่ สร้างด้วยวัสดุที่อาจแตกหักได้ง่าย เช่น ไม้ หรืออิฐ เพราะจะทำให้เกิดความเสียหาย และยังเป็นการไม่เคารพต่อ สถานที่อันเป็นปูชนียสถาน
- ไม่ลูบคลำแตะต้องลวดลายปูนปั้น ลวดลายแกะสลัก หรือจิตรกรรมภาพเขียนสีที่ปรากฏอยู่ตามโบราณสถาน เพราะจะทำให้เกิดการชำรุดเสียหาย
- ไม่หยิบฉวยโบราณวัตถุ หรือจัดแจงชิ้นส่วนของโบราณสถานใด ๆ ไปเป็นที่ระลึกโดยเด็ดขาด

2.5.10 การท่องเที่ยวระหว่างประเทศ

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2544 : <http://www.tat.or.th>) อธิบายว่า นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศส่วนใหญ่ จะเดินทางมาจากประเทศ ซึ่งมีมาตรฐานการครองชีพค่อนข้างสูง ประกอบ เข้า กับอัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศ ซึ่งส่วนใหญ่จะมีรากฐานมาจากระบบอุตสาหกรรมและธุรกิจการค้า ประเทศดังกล่าวเหล่านี้มีอัตราของการเติบโตของสังคมเมืองใหญ่ ค่อนข้างสูง และมีระดับมาตรฐานรายได้ที่ไม่แตกต่างกันมากนักเป็นองค์ประกอบสำคัญของระบบสังคมในประเทศดังกล่าว ตลาดการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวระหว่าง ประเทศโดยพื้นฐานแล้วจะประกอบด้วยกลุ่มคนซึ่งมีรายได้ระดับกลาง ซึ่งมักจะมีตำแหน่งงานในระดับวิชาชีพชั้นสูง หรือผู้บริหารและหัวหน้างานในระดับช่างฝีมือ

การท่องเที่ยว นับว่าเป็นสินค้าอย่างหนึ่ง ที่สามารถนำเงินตราต่างประเทศเข้าประเทศได้ โดยไม่ต้องมีการส่งออก หรือ เรียกอีกอย่างหนึ่งว่าเป็นสินค้าส่งออกที่มองไม่เห็น (Invisible Export) ซึ่งมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งโดยเฉพาะ ประเทศในโลกที่สาม หรือประเทศที่กำลังพัฒนา เนื่องจากไม่มีสินค้าเพียงพอที่จะส่งออก และมีนักท่องเที่ยวภายใน ประเทศน้อยมาก ฉะนั้น จึงต้องพึ่งพิงรายได้ส่วนใหญ่ที่ได้จากการท่องเที่ยวระหว่างประเทศ มีการส่งเสริมให้นัก ท่องเที่ยว ชาวต่างชาติเข้ามาซื้อบริการภายในประเทศ เช่น สถานที่พัก ภัตตาคาร การจับจ่ายสินค้าพื้นเมือง และของ ที่ระลึก การใช้จ่ายเงินตามแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ

1) บทบาทของรัฐบาล

การท่องเที่ยวหรือ อุตสาหกรรมท่องเที่ยวที่มีอยู่ในปัจจุบันนี้ จะไม่สามารถพัฒนา ให้ก้าวหน้าและดำรงอยู่ได้ ถ้า ปราศจากความช่วยเหลือและสนับสนุนจากรัฐบาลอย่างจริงจัง การ แลกเปลี่ยนนักท่องเที่ยวระหว่างสองประเทศจะกระทำ ได้ก็ต่อเมื่อรัฐบาลทั้งสองประเทศต่างยอมรับนโยบาย และมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันเป็นประการแรก ส่วนองค์ประกอบ ประการหลังคือ การ ตกลงในสัญญาทางธุรกิจ หรือการค้าที่เรียกกันว่า "สนธิสัญญาทางไมตรี (Treaty of Amity) สนธิ สัญญาทางการค้า (Treaty of Commerce) และสนธิสัญญาการเดินทาง (Treaty of Navigation) เป็นต้น

สนธิสัญญาต่าง ๆ ดังกล่าวนี้อาจช่วยทำให้เกิดความรับผิดชอบร่วมกัน เกี่ยวกับการดูแล และความปลอดภัยให้แก่นักท่องเที่ยว ของทั้งสองประเทศ นอกจากนี้ ทั้งสองประเทศอาจลงนาม ในสนธิสัญญาเฉพาะเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวโดยเฉพาะ เช่น

- สนธิสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยการโฆษณาและประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว
- สนธิสัญญาการแลกเปลี่ยนข้อมูลสถิตินักท่องเที่ยว
- ข้อตกลงพิเศษว่าด้วยหนังสือเดินทาง (Passport) และหนังสืออนุญาตเข้าเมือง (Visa)
- สนธิสัญญาการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรม
- สนธิสัญญาว่าด้วยข้อตกลงในด้านการบินพาณิชย์

ดังนั้น รัฐบาลจึงให้ความสนใจเป็นอย่างมากต่อความร่วมมือระหว่างประเทศหรือ

กับประเทศอื่น ๆ ที่ว่าด้วยการเดินทางท่องเที่ยวระหว่างประเทศ และการศึกษาวิจัยด้านการท่องเที่ยวเพื่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวในประเทศของตนเอง นับตั้งแต่หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 เป็นต้นมา รัฐบาลของประเทศต่าง ๆ เริ่มให้ความสนใจเป็นพิเศษต่อนโยบายการท่องเที่ยวตลอดจนการควบคุม ดังจะเห็นได้จากหลายประเทศในปัจจุบันถึงกับได้มีการจัดตั้งองค์การรับผิดชอบเกี่ยวกับการท่องเที่ยวในระดับชาติ ระดับภูมิภาค และระดับท้องถิ่นขึ้นมารับผิดชอบงานด้านนี้ เช่น ได้มีการจัดตั้งกระทรวง การท่องเที่ยว กรมการท่องเที่ยว หรือการท่องเที่ยวแห่งรัฐ เพื่อเป็นองค์กรปฏิบัติงาน

การให้ความสำคัญ และความสนับสนุนที่ดีต่อการท่องเที่ยวของรัฐบาลดังกล่าวแล้ว ได้ช่วยกระตุ้นให้เกิดการแข่งขัน ทางการท่องเที่ยวระหว่างรัฐต่อรัฐ ซึ่งในขณะเดียวกันก็ช่วยทำให้เกิดมีระบบการควบคุมการขยายตัวทางการท่องเที่ยว โดยผ่านระบบการวางแผนการท่องเที่ยวในเชิงนโยบายที่ดีและมีประสิทธิภาพสูงรัฐบาลกับการสนับสนุนการท่องเที่ยวภายในประเทศ (Government Involvement in Domestic Tourism) รัฐบาลของเกือบทุกประเทศจะเข้าไปมีบทบาททั้งโดยทางตรงและทางอ้อมในกิจการท่องเที่ยวของประเทศของตน มีการให้การสนับสนุนและเข้าควบคุมดูแลดำเนินการเอง ได้แก่ทำการศึกษาวิจัยการท่องเที่ยว ทั้งนี้เพราะภาคเอกชนที่ประกอบธุรกิจการท่องเที่ยวอยู่นั้นโดยทั่วไปแล้วอาจ มีความสามารถ หรือความต้องการอย่างเร่งด่วนต่อการทำวิจัยการท่องเที่ยวขนาดใหญ่ เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการประกอบการของบริษัท แต่อย่างไรก็ตามอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของประเทศที่จะขยายตัว ออกไปสู่การแข่งขันกับตลาดต่างประเทศนั้น จำเป็นต้องอาศัยการวิจัยขนาดใหญ่ที่สนับสนุนและดำเนินการโดย ภาครัฐบาลของประเทศนั้น เป็นพื้นฐานหลัก

- รัฐบาลเป็นผู้จัดพิมพ์แผนที่ แผนที่ต่าง ๆ จัดตั้งศูนย์ให้ข่าวสารข้อมูลการท่องเที่ยว
- การโฆษณาประชาสัมพันธ์
- ออกกฎระเบียบการทำกิจกรรมต่าง ๆ ในแหล่งท่องเที่ยว เพื่อรักษาสภาพแวดล้อม
- ข้อกำหนดระเบียบปฏิบัติในการประกอบธุรกิจทางด้านการท่องเที่ยว
- ควบคุมและตรวจสอบ เก็บภาษี อนุมัติเงินยืม และเงินทุนต่าง ๆ
- เก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลสถิติที่เกี่ยวข้อง

2.5.11 องค์การระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว (International Government Organizations)

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2544 : <http://www.tat.or.th>) อธิบายว่า ปัจจุบันนี้มี องค์การระดับโลกและองค์การระดับภูมิภาคระหว่างประเทศ ซึ่งได้รับการสนับสนุนโดยรัฐบาลของประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก และหน่วยงาน องค์การต่าง ๆ เหล่านี้มีบทบาทที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวระหว่างประเทศเป็น อย่างมาก ได้แก่

- องค์การท่องเที่ยวโลก (WTO - World Tourism Organization)
- องค์การความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (OECD - Organization for Economic Cooperation and Development)
- สมาคมส่งเสริมการท่องเที่ยวภาคเอเชียตะวันออก (EATA - East Asia Travel Association)
- สมาคมส่งเสริมการท่องเที่ยวภูมิภาคแปซิฟิก (PATA - Pacific Asia Travel Association)
- สมาคมบริษัทนำเที่ยวแห่งอเมริกา (ASTA - American Society of Travel Agents)
- สหพันธ์สมาคมบริษัทนำเที่ยวนานาชาติ (UFTAA - Universal Federation of Travel Agents Association)
- องค์การท่องเที่ยวแห่งชาติ (NO - National Organizations)

2.5.12 องค์การและหน่วยงานในประเทศที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว

- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (TAT. - Tourism Authority of Thailand)
- สมาคมโรงแรมไทย (THA - Thai Hotel Association)
- สมาคมมัคคุเทศก์อาชีพแห่งประเทศไทย (Professional Guide Association of Thailand)
- สมาคมไทยธุรกิจการท่องเที่ยว (ATTA - Association of Thai Travel Agent)
- สถาบันอุตสาหกรรมท่องเที่ยวไทย (TTS - Thailand Tourism Society)
- สมาคมผู้ประกอบการนำเที่ยวไทย (ATTO - The Association of Thai Tour Operators)

- สมาคมส่งเสริมการประชุมนานาชาติ (TICA - Thailand Incentive & Convention Association)
- สมาพันธ์ธุรกิจท่องเที่ยวส่วนภูมิภาคแห่งประเทศไทย (Thai Federation of Provincial Tourism Association)
- สมาคมพาท้าไทย (Pata Thailand Chapter)
- สมาคมไทยบริการท่องเที่ยว (TTAA - Thai Travel Agents Association)
- สมาคมภัตตาคารไทย (Thai Restaurant Association)
- สมาคมสวนสนุกและสวนพักผ่อนหย่อนใจ (The Thai Amusement and Leisure Parks Association)
- ไชท์ไทยแลนด์ แชนพเตอร์ (Site Thailand Chapter)

2.5.13 ผลกระทบที่เกิดจากการท่องเที่ยว

ในช่วงศตวรรษที่ผ่านมาประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกมีจำนวนประชากรเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว รายได้ของประชากรดีขึ้น จึง มีเงินออมเหลือเพื่อการใช้จ่ายใช้สอยหาความสุขทางด้านอื่น ๆ ได้ การคมนาคมสะดวกทั้งทางบก ทางน้ำและทางอากาศ จึงทำให้ประชากรที่ว่างจากธุรกิจการงานหาโอกาสเดินทางไปท่องเที่ยวยังสถานที่ต่าง ๆ ตามที่ต้องการ การท่องเที่ยว ภายในประเทศนับว่ามีความสำคัญต่อประชากรส่วนใหญ่ ซึ่งจะก่อให้เกิดผลดี อันนำมาซึ่งความสมัครสมานสามัคคี สำหรับคนในชาติที่มีพื้นฐานทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมแตกต่างกัน แต่ในขณะเดียวกัน ผลเสียจาก การท่องเที่ยวย่อมเกิดขึ้นเช่นกัน ดังนี้

1) เศรษฐกิจ

ข้อดี

รายได้ที่เกิดจากกิจการท่องเที่ยวแม้ว่าจะออกมาในรูปของเม็ดเงินไม่เด่นชัดนัก แต่เป็นที่ยอมรับกันว่า เมื่อนักท่องเที่ยว เดินทางเข้าไปเยือนสถานที่แห่งใด ๆ ก็ตาม จะต้องมีการใช้จ่ายเพื่อเป็นค่าบริการ อาหาร ที่พักอาศัย และอื่น ๆ ซึ่งรายได้ ดังกล่าวในทางเศรษฐศาสตร์เรียกว่า "รายได้จำบัง" ประโยชน์ทางด้านเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นจากการท่องเที่ยวจะช่วยให้ ลดภาวะการขาดดุลในการชำระเงิน เนื่องจากการลงทุนทางด้านกิจการท่องเที่ยวจะใช้เงินไม่มากนัก แต่จะได้ ผลตอบแทนออกมาอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศที่กำลังพัฒนาหรือด้อยพัฒนา จะมีวัตถุดิบเพื่อ การท่องเที่ยวทั้งทางธรรมชาติและวัฒนธรรมอยู่มาก เมื่อมีการจัดการที่ดีจะมีนักท่องเที่ยว

ทั้งต่างถิ่นและต่างแดน เดินทางเข้ามาใช้บริการมากขึ้น นั้นหมายถึงรายได้ที่เข้าสู่ประเทศในรูปแบบหนึ่ง ในขณะที่เดียวกัน ประเทศเหล่านี้จำเป็นต้องสั่งซื้อสินค้าอุตสาหกรรมเข้ามาเพื่อพัฒนาประเทศ จึงทำให้เกิดภาวะขาดดุลการชำระเงินอยู่ ในระดับสูง รายได้ที่ได้รับการท่องเที่ยวจึงช่วยผ่อนปรนและลดภาวะการขาดดุลการชำระเงินได้ในระดับหนึ่ง

สร้างงานใหม่ให้แก่บุคคลในท้องถิ่น เมื่อกิจกรรมการท่องเที่ยวขยายตัวขึ้น ธุรกิจที่เกี่ยวข้องไม่ว่าจะเป็นที่พักอาศัย ซึ่งได้แก่ โรงแรม บังกะโล ภัตตาคาร ร้านอาหารของที่ระลึก การบริการขนส่ง และอาชีพมัคคุเทศก์ จะต้องมีการปรับตัวเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวที่จะเดินทางเข้ามาใช้บริการ ซึ่งจำเป็นที่จะต้องใช้แรงงานระดับต่าง ๆ มากมาย กล่าวคือ จะเริ่มตั้งแต่คนงานก่อสร้าง คนงานผลิตสินค้าพื้นเมือง พนักงานบริการทั้งฝ่ายต้อนรับ อาหาร ทำความสะอาด รักษาความปลอดภัย พนักงานขับรถ และมัคคุเทศก์ เพื่อนำแขกเข้าไปเยี่ยมชมสถานที่ต่าง ๆ เป็นต้น ซึ่งจำเป็นที่จะต้องใช้แรงงานเป็นจำนวนมาก จึงเปิดโอกาสและให้ประชาชนในท้องถิ่นมีงานทำเพิ่มขึ้น ทั้งเป็นแบบประจำและชั่วคราว

สินค้าพื้นเมือง และสินค้าเกษตรกรรมขายได้ราคาดี ตามปกติแล้วประชากรไทยเกือบ 80% จะประกอบอาชีพ การเกษตร ยามว่างจากการทำนา ก็จะผลิตสินค้าพื้นเมืองเพื่อใช้ภายในครอบครัว และจะมีบางส่วนเหลือส่งออก จำหน่ายในรูปของที่ระลึกบ้าง ถ้าหากมีการพัฒนาสถานที่ท่องเที่ยวเกิดขึ้นในย่านใกล้เคียง จะทำให้สินค้า การเกษตรไม่ว่าจะเป็นผักสด ผลไม้ เนื้อสัตว์ และสินค้าพื้นเมือง ขายได้ราคาดีและมีปริมาณความต้องการเพิ่มขึ้น

ข้อเสีย

จากการที่นักท่องเที่ยวเดินทางเข้าไปใช้สถานที่บริการเกี่ยวกับการท่องเที่ยวมาก จะส่งผลทำให้ค่าใช้จ่ายในการให้บริการสูงขึ้น ดังนั้น เมืองตากอากาศ หรือเมืองท่องเที่ยวที่สำคัญจะมีค่าครองชีพสูงกว่าในบริเวณใกล้เคียงมาก ตัวอย่าง เช่น ค่าครองชีพของเมืองพัทยา หรือภูเก็ต ซึ่งหลังจากมีการพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวระดับนานาชาติ จะทำให้ สินค้าและบริการในสถานที่ดังกล่าวสูงกว่าเดิมหลายเท่าตัว ซึ่งจะทำให้ประชาชนที่มีรายได้ปานกลางหรือต่ำ ดำเนิน ชีวิตอยู่ในเมืองพัทยา และภูเก็ตเป็นไปด้วยความยากลำบาก เป็นต้น

2. การเมือง

ข้อดี

การไปมาหาสู่กัน หรือการมีโอกาสเดินทางไปเยี่ยมเยียนกันอยู่เสมอ จะส่งผลทำให้กลุ่มชนต่าง ๆ เกิดความเข้าใจดีต่อกัน ถ้าหากผู้ที่เข้าไปเยือนนั้นไม่แสดงอาการดูถูกเหยียดหยามกลุ่มชน หรือประเทศที่มีความเจริญทางด้านวัตถุต่ำกว่า ดังนั้น การขยายกิจการท่องเที่ยวเข้าไปสู่ภูมิภาค หรือประเทศต่าง ๆ มากเท่าไร และเมื่อมีชาวต่างถิ่นหรือต่างแดนเดินทางเข้า มาท่องเที่ยวมากขึ้น นอกจากเป็นการลดสภาพการอยู่อย่างโดดเดี่ยวแล้ว เมื่อกลุ่มชนเหล่านั้นมีโอกาสพบปะสังสรรค์กัน อยู่ตลอดเวลา จะทำให้ความเป็นมิตรกระชับมันยิ่งขึ้น ซึ่งจะส่งผลต่อความมั่นคงทางด้านการเมืองในท้องถิ่น ในประเทศ หรือระหว่างประเทศได้เช่นกัน

ข้อเสีย

การเดินทางของกลุ่มชนเข้าไปท่องเที่ยวยังต่างแดนที่เห็นความเจริญก้าวหน้าทางด้านการเมือง ประชากรของเขามี ความอิสระและเสรีภาพสูง จึงทำให้นักท่องเที่ยวเหล่านั้นนำกลับมาเปรียบเทียบกับประเทศของตน และในที่สุดจะกลายเป็นชนวนนำไปสู่การต่อต้านรัฐบาลที่ปกครองประเทศต่อไป นอกจากนี้การเดินทางเข้าไปท่องเที่ยวในกลุ่มชนที่มีพื้นฐาน ทุกด้านแตกต่างกัน แม้จะอยู่ในประเทศเดียวกันก็ไม่เกิดผลดีแต่อย่างใด กล่าวคือ อาจจะนำไปสู่ความเข้าใจผิด และเกิด ความไม่ไว้วางใจซึ่งกันและกันได้

3. สังคม

ข้อดี

ช่วยให้ประชาชน ได้เห็นถึงความสำคัญของศิลปวัฒนธรรมประเพณีของแต่ละท้องถิ่นที่เดินทางไปถึง ซึ่ง เปรียบเสมือนการทำให้เกิดความเข้าใจกันระหว่างประชาชน การท่องเที่ยวทำให้ได้รับทราบถึง อารยธรรมที่ แตกต่างกันออกไป ซึ่งเปรียบเสมือนการเรียนรู้ด้วยตนเองที่ผิดแผกแตกต่างไปจากชีวิตประจำวัน และสถานที่ที่ ตนเองเคยพบเห็นอยู่เป็นประจำ นอกจากนี้ ผู้ที่อยู่ในท้องถิ่นก็ได้รับทราบถึงสิ่งแปลก ๆ ใหม่ ๆ ที่คนเดินทางไป ถึงมีพฤติกรรม หรืออารยธรรมเป็นเช่นไร เพื่อนำเอาส่วนที่ดีมาปรับปรุง แก้ไขให้ดียิ่งขึ้นต่อไป ฉะนั้นจึงสรุป ได้ว่าการท่องเที่ยวทำประโยชน์ให้ทั้งผู้เดินทางและผู้ที่อยู่ในท้องถิ่น

ช่วยให้สภาพแวดล้อมของท้องถิ่นดียิ่งขึ้น เพราะเป็นที่ทราบดีว่า หากสถานที่ใดมีปัญหาในเรื่องเกี่ยวกับความ เสื่อมโทรม ความสกปรก หรือความไม่ปลอดภัย ก็จะไม่เป็นที่ประสงค์ที่นักท่องเที่ยวจะเดินทางไป เพราะ นักท่องเที่ยวประสงค์ที่จะได้พบเห็น หรือสัมผัสกับสภาพธรรมชาติ

ของท้องถิ่น ประชาชนมีอัธยาศัยไมตรี ความสะอาดสบายที่พอควร และมีความปลอดภัย เป็นการสร้างความมั่นคงให้กับประเทศ เพราะในสถานที่ที่นักท่องเที่ยวเดินทางไปถึงจะมีการสร้างปัจจัยต่าง ๆ เช่น ถนน ไฟฟ้า ประปา โรงแรม ที่พักต่าง ๆ ตามมาเพื่อสนองความต้องการและการสร้างวัตถุสิ่งของเหล่านี้ จะช่วยขจัดปัญหา หรือภัยที่เกิดจากการแทรกซึม หรือบ่อนทำลายต่าง ๆ ได้อย่างดี นอกจากนี้ยังเป็นการสร้าง ความเจริญให้แก่ท้องถิ่นได้อย่างมากอีกด้วย

ฉะนั้นจึงกล่าวได้ว่าในยามที่ประเทศกำลังประสบปัญหาต่าง ๆ อย่างมากมาย จึงควรที่จะระดมทรัพยากรเท่าที่มีอยู่ พร้อมทั้งกำลังความสามารถและสติปัญญาเพื่อสร้างความผาสุกให้กับประชาชนโดยการหาทางสร้างงานหรืออาชีพ และกระจายรายได้สู่ประชากรในท้องถิ่น ตลอดจนการสร้างฐานะความมั่นคงทั้งทางการเมืองและสังคม โดยใช้ มาตรการส่งเสริมการท่องเที่ยวเข้าไปแก้ไข เพราะการท่องเที่ยวยังมีอนาคตที่จะก้าวหน้าไปได้อีก และมีช่องทางที่จะ ส่งเสริมให้บรรลุผลตามเป้าหมายได้โดยง่าย และรวดเร็วสมตามความต้องการทุกประการ

ข้อเสีย

การท่องเที่ยวอาจจะส่งผลกระทบต่อสังคม เช่น ด้านศีลธรรม จากความแตกต่างของนักท่องเที่ยวกับชาวพื้นเมือง จึงทำให้นักท่องเที่ยวเหล่านั้น สร้างปัญหา สังคมเกิดขึ้น ไม่ว่าจะทางด้านอาชญากรรม โสเภณี ยาเสพติด และการประพฤติผิดทางด้านศีลธรรมอื่น ๆ ก็ตาม อาจจะกล่าวได้ว่า กิจกรรมท่องเที่ยวจะเป็นตัวเร่งที่ทำให้เกิดความเข้มของปัญหาสังคมดังกล่าว

ความรู้สึกที่ไม่ดีต่อนักท่องเที่ยว จากความแตกต่างทางด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และระดับการศึกษา จะทำให้ชาวพื้นเมืองหรือชาวชนบทมีความรู้สึกที่ตัวเองต่ำต้อย และด้อยโอกาสกว่าชาวเมือง แม้ว่า ชาวพื้นเมือง เหล่านั้นจะพยายามยกฐานะตัวเองขึ้นมา แต่โอกาสต่าง ๆ ไม่เอื้ออำนวย จึงส่งผลทำให้ชาวพื้นเมืองมีความรู้สึก ไม่ดีต่อนักท่องเที่ยวเหล่านั้น

4. วัฒนธรรม-ขนบธรรมเนียมประเพณี

ข้อดี

เนื่องจากขนบธรรมเนียมประเพณี และวัฒนธรรมบางประการของประเทศกำลังจะจางหายไปจากสังคมของคน ไทยในปัจจุบัน ไม่ว่าจะเป็นการละเล่น การแสดง ประเพณี หรือเทศกาลต่าง ๆ สิ่งเหล่านี้ถือได้ว่าเป็นวัตถุบิที่สำคัญของ การท่องเที่ยว ทั้งนี้เพราะจะเป็นสิ่งดึงดูดใจนักท่องเที่ยวต่างถิ่นหรือต่างแดนมาก ซึ่งตามความรู้สึกของนักท่องเที่ยว เหล่านี้จะถือว่าเป็นของ

แปลกและใหม่ ตัวอย่างเช่น ประเพณีเผาเทียนเล่นไฟ ที่จังหวัดสุโขทัย ประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี เทศกาลสงกรานต์ จังหวัดเชียงใหม่ และงานบุญแข่งขั้งไฟ จังหวัดยโสธร เป็นต้น ซึ่งประเพณีหรือเทศกาลเหล่านี้ ถ้าหากไม่มีการฟื้นฟูขึ้นมา ในที่สุดก็จะหมดไปจากสังคมไทย เพื่อชนบธรรมเนียมประเพณี ยังคงอยู่กับสังคมไทย และมีคุณค่าต่อการท่องเที่ยว การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) ได้ร่วมมือกับ ศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ ฟื้นฟูการละเล่น การแสดง และประเพณีต่าง ๆ เหล่านี้ขึ้นมา ซึ่งนอกจากจะเป็นการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมแล้ว ยังถือว่าเป็นวัตถุประสงค์ที่สำคัญของกิจการท่องเที่ยวในลำดับต่อไปด้วย

ข้อเสีย

จากสภาพทางภูมิศาสตร์ที่แตกต่างกัน ย่อมก่อให้เกิดความแตกต่างทางด้านวัฒนธรรมปรากฏขึ้น ดังจะเห็นได้ว่า นักท่องเที่ยวจากกลุ่มประเทศอุตสาหกรรมเข้ามาท่องเที่ยวในกลุ่มประเทศที่กำลังพัฒนา หรือด้อยพัฒนา หรือกรณีที่ ประชากรในเมืองเดินทางเข้าไปในชนบท การปฏิบัติตัวของชาวเมือง หรือชาวต่างประเทศในเรื่องกิจกรรมการช้อปปิ้ง การพุดจา และการแต่งกาย ชาวชนบทเหล่านั้นอาจจะนำไปใช้เป็นบรรทัดฐานในการปฏิบัติตนบ้าง ซึ่งจะส่งผลทำให้ วัฒนธรรมนิยมและประเพณีอันดีงามของท้องถิ่นต้องเปลี่ยนแปลงไป

นอกจากนี้ ความแตกต่างทางด้านวัฒนธรรมจะถูกนำมาใช้เพื่อประโยชน์ทางการค้า เพื่อสนองตอบความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว เช่น การลอกเลียนแบบวิถีการดำเนินชีวิตของชาวชนบท ชาวพื้นเมือง หรือชาวเขาเผ่าต่าง ๆ ซึ่งนำมาแสดงตามศูนย์การค้าในกรุงเทพฯ หรือเมืองอื่น ๆ ยิ่งไปกว่านั้น ในบางท้องถิ่นที่มีนักท่องเที่ยวต่างแดน หรือต่างถิ่นเข้าไปใช้บริการมาก ๆ จะเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้ชาวพื้นเมืองเสียสิทธิที่พึงได้ไป เช่น ชายหาดบางแห่ง ในเกาะภูเก็ต จะเป็นสถานที่ท่องเที่ยวสำหรับชาวต่างประเทศโดยเฉพาะ และไม่ต้อนรับนักท่องเที่ยวที่เป็นคนพื้นเมือง ทั้ง ๆ ที่สถานที่เหล่านี้เป็นของคนไทยอย่างแท้จริง

5. สภาพแวดล้อม

ข้อดี

ได้รับความสนใจจากหน่วยงานของรัฐและผู้เกี่ยวข้องมากยิ่งขึ้น มีการปรับปรุงสภาพแวดล้อมให้เหมาะสม หรือมีการเข้าควบคุมเพื่อให้คงสภาพที่ดีเหมือนเดิมให้มากที่สุด หรืออย่างน้อยก็ให้เกิดความเสียหายน้อยที่สุด

ข้อเสีย

จากการที่ประชากรเดินทางเข้าไปท่องเที่ยวในสถานที่ต่าง ๆ มากเกินกว่าที่สถานที่ท่องเที่ยวแห่งนั้น จะรองรับได้ จะส่งผลทำให้สถานที่ท่องเที่ยวเสื่อมโทรม หรือถูกทำลายมากเกินกว่าที่จะบูรณะให้คืนสู่สภาพเดิมได้ ยิ่งไปกว่านั้น การที่นักท่องเที่ยวนำสิ่งปฏิกูลต่าง ๆ ที่เกิดจากเศษอาหารและวัสดุที่ใช้ห่อหุ้มไว้ในสถานที่ท่องเที่ยว หรือแหล่งน้ำ ในบริเวณ ใกล้เคียง จะทำให้เกิดสิ่งสกปรกและน้ำในแหล่งน้ำเกิดมลพิษ ซึ่งจะทำให้ทัศนียภาพที่สวยงาม โดยทั่วไปถูกทำลาย อย่างไรก็ตาม การป้องกันมิให้สิ่งแวดล้อมของสถานที่ท่องเที่ยวถูกทำลาย อาจจะทำได้โดย

- มีการวางแผนการจัดการและการควบคุมที่ดี
- นำเอาหลักการอนุรักษ์สถานที่ท่องเที่ยวมาใช้
- ต้องได้รับความร่วมมือจากนักท่องเที่ยวอย่างแท้จริง

จากที่กล่าวแล้วข้างต้นจะเห็นว่า กิจกรรมท่องเที่ยว มีได้ก่อให้เกิดผลดีเท่านั้น แต่จะทำให้เกิดผลเสียได้เช่นกัน การวางแผนเกี่ยวกับการท่องเที่ยวที่ดี และให้ความรู้เกี่ยวกับขนบธรรมเนียมประเพณีที่ถูกต้อง จะช่วยลดผลกระทบที่เกิดจากการท่องเที่ยวได้มาก อย่างไรก็ตาม ประเทศไทยต่าง ๆ ทั่วโลกได้เล็งเห็นว่า กิจกรรมการท่องเที่ยวสามารถทำรายได้ให้ ประเทศหรือท้องถิ่นเป็นจำนวนมาก จึงพยายามพัฒนาและส่งเสริมกิจการท่องเที่ยวเพื่อดึงดูดให้นักท่องเที่ยวต่างชาติ หรือต่างถิ่นเดินทางเข้ามาใช้บริการมากยิ่งขึ้นเพื่อเก็บเกี่ยวผลประโยชน์ที่พึงได้รับจากนักท่องเที่ยวต่อไป นอกจากนี้ ยังช่วยในการประชาสัมพันธ์ประเทศ หรือท้องถิ่นของตนให้เป็นที่รู้จักของคนทั่วไปอีกด้วย แม้ว่ากิจการท่องเที่ยวจะ ส่งผลกระทบในทางลบเกิดขึ้นบ้างก็ตาม

2.5.14 ความสำเร็จในด้านการท่องเที่ยวของประเทศไทย

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2544 : <http://www.tat.or.th>) ประเทศไทยประสบความสำเร็จในด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยวด้วยการใช้มาตรการทางด้านการตลาด ดึงดูดนักท่องเที่ยวในขณะที่มีปัจจัยส่งเสริมให้เกิดสัมฤทธิ์ผล คือ ประเทศไทยเป็นประเทศที่ตั้งอยู่ในทำเลที่เหมาะสมในฐานะศูนย์กลางการบินพาณิชย์แห่งภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งทำให้สายการบินต่าง ๆ แวะมาลงที่สนามบินกรุงเทพฯ มาก ความสะดวกในการเข้าถึง เป็นผลให้ประเทศไทย มีความเติบโตทางการท่องเที่ยวอย่างเป็นที่น่าพอใจ

ประเทศไทยมีทรัพยากรการท่องเที่ยวจำนวนมาก และหลากหลาย ทั้งที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ เช่น หาดทราย ชายทะเล หรือ ป่าเขาที่มีทิวทัศน์สวยงาม มีแหล่งท่องเที่ยวทางด้านประวัติศาสตร์ โบราณวัตถุ โบราณสถาน ประเพณีวัฒนธรรม ตลอดจนวิถีชีวิตของชาวไทยที่ น่าสนใจ สามารถนำไปใช้ส่งเสริมเผยแพร่ โฆษณาในตลาดการท่องเที่ยวได้ดี

ประเทศไทยได้พัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยวด้วยความเหมาะสม ไม่ว่าจะเป็นด้านที่พัก การขนส่งภายในประเทศ ภัตตาคารร้านอาหาร สินค้าที่ระลึก ตลอดจนสิ่งบันเทิง และสวนสนุก

คุณลักษณะเฉพาะของคนไทย ความเป็นมิตรไมตรี นิสัยโอบอ้อมอารี ยิ้มแย้มแจ่มใส เหมาะกับการประกอบอาชีพ ด้านการท่องเที่ยว ซึ่งเป็นอุตสาหกรรมบริการ การให้บริการที่ถูกต้อง ตามมาตรฐานสากล เมื่อประกอบกับ ความยิ้มแย้ม ความอ่อนโยน ทำให้นักท่องเที่ยวเกิดความ ประทับใจ ช่วยโฆษณาประเทศไทยแบบปากต่อปาก ซึ่งมีประสิทธิผลสูงมาก

ที่สำคัญที่สุดก็คือ ความร่วมมือกันระหว่างหน่วยงานภาครัฐและเอกชนกับ ททท. ที่ส่งผล ให้การท่องเที่ยวของ ประเทศไทยประสบความสำเร็จทั้งในด้านการส่งเสริมและการพัฒนา ทั้งนี้ เพราะรัฐบาลได้ให้ความสนใจอย่างจริงจัง มากขึ้นในการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว และได้จัดสรรงบประมาณในการส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวให้กับ ททท. มากขึ้น

2.5.15 อนาคตการท่องเที่ยวไทยอยู่ที่ชาวไทยทุกคน

อุตสาหกรรมท่องเที่ยวของประเทศไทย แม้จะกล่าวได้ว่าประสบความสำเร็จ แต่ก็ยัง ต้องการความเอาใจใส่ดูแลอีกมาก โดยเฉพาะในเรื่องการพัฒนาและอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยว ให้อยู่ในสภาพที่สามารถใช้ดึงดูดนักท่องเที่ยวได้นานเท่านาน ชาวไทยทุกคนควรถือเป็นหน้าที่ที่จะช่วยกันปกป้องรักษาแหล่งท่องเที่ยวให้คงงามตลอดไป ช่วยกันรักษา ประเพณีวัฒนธรรมอันดีงามของเราไว้ มิให้เสื่อมสลาย อีกทั้งการยิ้มแย้มแจ่มใสต้อนรับนักท่องเที่ยว แสดงถึงมิตรภาพที่ประทับใจนักท่องเที่ยวมากต่อมาก หากทุกคนตระหนักในความรับผิดชอบของตน อุตสาหกรรมท่องเที่ยว ของไทย คงจะก้าวหน้าต่อไปตราบนานเท่าอนัน

2.5.16 ปริมาณนักท่องเที่ยวครั้งปีแรก พ.ศ. 2543

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) แกลงตัวเลขนักท่องเที่ยวและสถานการณ์ท่องเที่ยวใน 6 เดือนแรกของปีอะเมซิ่ง ไทยแลนด์ 2000 มีจำนวนนักท่องเที่ยวระหว่างประเทศที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทยรวมทั้งสิ้น 4.68 ล้านคน คิดเป็นอัตราเพิ่มร้อยละ 11.06 โดยจำแนกตามถิ่นที่อยู่ 10 อันดับแรก ดังนี้

1. ญี่ปุ่น 566,260 คน
2. มาเลเซีย 513,187 คน
3. จีน 411,528 คน
4. ไต้หวัน 334,371 คน
5. สิงคโปร์ 309,962 คน
6. สหราชอาณาจักร 232,067 คน
7. อเมริกา 231,868 คน
8. ฮองกง 227,618 คน
9. เกาหลี 212,174 คน
10. เยอรมัน 203,405 คน

พิจารณาจากสัดส่วนตลาดของแต่ละภูมิภาคได้ดังนี้

1. เอเชียตะวันออก ร้อยละ 60.2
2. ยุโรป ร้อยละ 23.2
3. อเมริกา ร้อยละ 6.2
4. โอเชียเนีย ร้อยละ 3.7
5. เอเชียใต้ ร้อยละ 3.5
6. ตะวันออกกลาง ร้อยละ 1.7
7. อัฟริกา ร้อยละ 0.8

สำหรับจำนวนวันพักของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ มีอัตราพักเฉลี่ย 8.0 วัน โดยนักท่องเที่ยวยุโรปมีวันพักเฉลี่ยสูงสุดถึง 13.61 วัน ส่วนนักท่องเที่ยวภูมิภาคเอเชียตะวันออก มีวันพักเฉลี่ยน้อยที่สุด 5.3 วัน

ทางด้านรายได้จากการท่องเที่ยวได้มีการสำรวจค่าใช้จ่ายนักท่องเที่ยวในช่วง 3 เดือนแรก (มกราคม-มีนาคม 2543) มีการใช้จ่ายต่อคนต่อวัน 3,339.81 บาท ลดลงจากระยะเดียวกันของปีก่อนเล็กน้อย โดยมีอัตราการใช้จ่ายเพื่อซื้อสินค้าที่ระลึกมากที่สุดร้อยละ 33.84 ของการใช้จ่ายทั้งหมด รองลงมาเป็นการใช้จ่ายหมวดค่าที่พัก โดยรวมแล้วในช่วงไตรมาสแรก ก่อให้เกิดรายได้จากการท่องเที่ยวเป็นจำนวน 70,824.86 ล้านบาท

ซึ่งสถานการณ์ท่องเที่ยวของประเทศไทยยังคงมีการเติบโตอย่างมั่นคง อันเป็นผลจากการที่ตลาดนักท่องเที่ยวในทุกภูมิภาคต่างมีอัตราการขยายตัวเพิ่มขึ้นในเกณฑ์ที่น่าพอใจ หากพิจารณากลุ่มนักท่องเที่ยวพบว่า กลุ่มครอบครัว กลุ่มเยาวชน/นักศึกษา และกลุ่มพ่อค้า/นักธุรกิจหรือกลุ่มระดับกลาง มีทิศทางการเติบโตที่เข้มแข็ง ในขณะที่กลุ่มตลาดระดับบนที่มีฐานะดีและมีการใช้จ่ายสูงกลับชะลอตัวลดลงในระดับสูง ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อรายได้ทางการท่องเที่ยวที่ประเทศไทยจะได้รับ

อย่างไรก็ดี เป็นที่คาดการณ์ว่า ในปีนี้จะมีนักท่องเที่ยวเข้ามาประเทศไทยประมาณ 9.12 ล้านคน แต่ครึ่งปีแรกมีนักท่องเที่ยวเข้ามาประมาณ 4.5 ล้านคน ซึ่งนับว่าทะลุเป้าหมายที่คาดการณ์ไว้ สำหรับในไตรมาสถัดไป มีแนวโน้มว่าประเทศไทยจะได้รับนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นจากหลายปัจจัย เช่น จากมาตรการแก้ไขปัญหาดตลาดท่องเที่ยวจีน และการแข่งขันกีฬาโอลิมปิกที่ซิดนีย์ ประเทศออสเตรเลีย เป็นต้น

2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยเรื่องความรู้ และความตระหนักในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ ศึกษากรณีบริเวณพระบรมมหาราชวัง ยังไม่มีผู้ใดได้ทำการศึกษาไว้ แต่มีผลงานที่สัมพันธ์ หรือมีความเกี่ยวข้องกับสิ่งที่ผู้วิจัยทำการศึกษาในงานวิจัยครั้งนี้คือ

1. เพศ

จิตติมา นิยมสรวนุญ (2536 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาความตระหนักของบรรณาธิการข่าว และผู้สื่อข่าวเกี่ยวกับการ เสนอข่าวสารด้านสิ่งแวดล้อม : ศึกษาเฉพาะกรณี หนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทย พบว่าเพศ ไม่มีผลต่อความตระหนักด้านสิ่งแวดล้อมแต่อย่างใด

นริศ ทวีสุข (2541 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาความรู้ ความตระหนักต่อปัญหามลพิษทางสิ่งแวดล้อมของนักศึกษาทางไกล ที่ทำงานในโรงงานอุตสาหกรรม จังหวัดสมุทรสาคร ผลการวิจัยสรุปได้เพศแตกต่างกัน มีระดับความรู้เกี่ยวกับมลพิษทางสิ่งแวดล้อมไม่แตกต่างกัน เพศแตกต่างกัน มีความตระหนัก เกี่ยวกับมลพิษทางสิ่งแวดล้อมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ศศิธร ใจสะอาด (2539 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาความตระหนักเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลกระทบต่อปัญหาสิ่งแวดล้อม : ศึกษาเฉพาะกรณีพนักงานของบริษัท ธนาคารกสิกรไทย จำกัด (มหาชน) สำนักงานใหญ่ ผลการศึกษาพบว่าเพศ ไม่มีผลกระทบต่อปัจจัยที่มีผล กระทบต่อปัญหาสิ่งแวดล้อมแต่อย่างใด

ครุปรกรณ์ ละเอียดอ่อน (2542 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาความตระหนักเกี่ยวกับปัญหามลพิษสิ่งแวดล้อมในกรุงเทพมหานครของนักศึกษาสาขาวิชาการ ศึกษาชั้นปีที่ 3 ในสถาบันราชภัฏกลุ่มรัตนโกสินทร์ผลการวิจัยพบว่าความตระหนักเกี่ยวกับปัญหามลพิษสิ่งแวดล้อมของนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาโดย เปรียบเทียบตามตัวแปร เพศ พบว่าไม่แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

วรรณภา ศรีเพ็ชรพร (2539 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษา ความตระหนักเกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อมของครุวิทยาาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขตกลุ่มภาคกลาง ผลการวิจัยพบว่า เพศแตกต่างกัน มีความตระหนัก เกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อมด้านปัญหามลพิษทางน้ำ ปัญหามลพิษ ทางอากาศ ปัญหามลพิษทางเสียง ปัญหายยะมูลฝอย ปัญหามันตรราย จากสารพิษ และรวมทุกด้านไม่แตกต่างกัน

สมบุญ ศิลปรุ่งธรรม (2540 :บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาความรู้และความตระหนักของนักเรียนอาชีวศึกษาเกี่ยวกับมลพิษ สิ่งแวดล้อมในกรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า เพศ มีความรู้เกี่ยวกับมลพิษ สิ่งแวดล้อมในกรุงเทพมหานครแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .01 ความตระหนักเกี่ยวกับมลพิษสิ่งแวดล้อมในกรุงเทพมหานคร ขึ้นอยู่กับเพศ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ต่างกัน อย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 3.

กนกพร อิศรานุวัฒน์ (2540 :บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาความรู้และความตระหนักเกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อมจากขยะมูลฝอย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สังกัดกรมสามัญศึกษา ในเขต กรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนชายและนักเรียนหญิงมีความตระหนักเกี่ยวกับ ปัญหาสิ่งแวดล้อมจากขยะมูลฝอยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทาง สถิติที่ระดับ .05 ส่วน ความรู้เกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อมจาก ขยะมูลฝอยไม่แตกต่างกัน

ประพล มิลินทจินดา (2541 :บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาความตระหนักในปัญหาสิ่งแวดล้อมของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล ในจังหวัดเพชรบุรี ผลการวิจัยพบว่า เพศ ไม่มีผลต่อความตระหนัก ผลการ ทดสอบถดถอยพหุคูณ แสดงว่าความตระหนักในปัญหาสิ่งแวดล้อม ขึ้นอยู่กับความรู้ความเข้าใจ และการรับรู้ข่าวสาร ที่ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานร้อยละ 31.6

นิตยา ภูแสนธนาสาร (2538 :บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษา ความตระหนักในปัญหาอนามัยสิ่งแวดล้อม ของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหงพบว่า เพศ ไม่พบ ว่ามีผลต่อระดับความตระหนักในปัญหาอนามัยสิ่งแวดล้อม

ชลดา ทองสุกนอก (2540 :บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษา การเปิดรับสื่อ ความรู้ ทัศนคติ ความตระหนัก และการมีส่วนร่วม ในการอนุรักษ์พลังงานของเจ้าของอาคารและโรงงานควบคุม ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีเพศต่างกัน มีความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์พลังงานแตกต่างกัน

กนกวรรณ มณฑิราช (2539 :บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาพฤติกรรม的开ปรับข่าวสาร สิ่งแวดล้อมด้านป่าไม้ กับความรู้ ความตระหนัก และการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าไม้ของ เยาวชนในจังหวัดกาญจนบุรี ผลการวิจัยพบว่า เยาวชนเพศชาย และหญิงมีความรู้และการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าไม้ ต่างกัน แต่มีความตระหนักไม่ต่างกัน

2. อายุ

กนกวรรณ มณฑิราช (2539 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารสิ่งแวดล้อมด้านป่าไม้ กับความรู้ ความตระหนัก และการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าไม้ของ เยาวชนในจังหวัดกาญจนบุรี ผลการวิจัยพบว่าอายุที่ต่างกันนั้น พบว่า มีความรู้ ความ ตระหนักและ การมีส่วนร่วมไม่แตกต่างกันผลการ วิจัยสรุปได้ดังนี้ ประชากรส่วนใหญ่ มีความรู้และความ ตระหนักต่อการ อนุรักษ์สภาพแวดล้อมโบราณสถานในระดับปานกลาง โดยตัวแปร อายุ ก่อให้เกิดความแตกต่างในเรื่องความรู้ และความตระหนักต่อการอนุรักษ์สภาพแวดล้อมโบราณสถาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ 0.001

เจวีตร ออกแมน (2541 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษา ความรู้และความตระหนักของ ประชาชนในท้องถิ่นต่อปัญหาไฟป่า กรณีศึกษา : ชุมชนที่ อาศัยอยู่โดยรอบอุทยานแห่งชาติน้ำ หนาว ผลการวิจัยพบว่า ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ต่อความรู้เรื่องไฟป่าอย่าง มีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05 คือ อายุ

ดลพร เมื่อคง (2541 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาการรับรู้และความตระหนักของ ประชาชนในท้องถิ่นต่อผลกระทบสิ่งแวดล้อมจากโครงการ โรงไฟฟ้าพลังความร้อน สุราษฎร์ธานี ผลการวิจัยพบว่า การรับรู้และความตระหนักของประชาชนในท้องถิ่นต่อผลกระทบสิ่งแวดล้อม จากโครงการโรงไฟฟ้าพลังความร้อน สุราษฎร์ธานี ขึ้นอยู่กับอายุ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ 0.05

นริศ ทวีสุข (2541 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาความรู้ ความตระหนักต่อปัญหามลพิษ ทางสิ่งแวดล้อมของนักศึกษาทางไกล ที่ทำงานในโรงงานอุตสาหกรรม จังหวัดสมุทรสาคร ผล การวิจัยสรุปได้ดังนี้ นักศึกษาทางไกลที่ทำงานในโรงงานอุตสาหกรรมที่มีเพศ อายุ แตกต่างกัน มี ระดับความรู้เกี่ยวกับมลพิษทางสิ่งแวดล้อมไม่แตกต่างกัน นักศึกษาทางไกลที่ทำงานในโรงงาน อุตสาหกรรม มีระดับความตระหนักเกี่ยวกับมลพิษ ทางสิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับสูง และพบว่า นัก ศึกษาทางไกลที่ทำงานในโรงงานอุตสาหกรรมที่มี อายุแตกต่างกัน มีความตระหนักเกี่ยวกับมลพิษ ทางสิ่งแวดล้อมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทาง สถิติที่ระดับ 0.01

ภานุ บุรณศิริ (2537 :บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษา ความรู้และความตระหนักของสมาชิก สภาเทศบาลและสมาชิกสภา จังหวัด ที่มีต่อการอนุรักษ์สภาพแวดล้อมโบราณสถาน : ศึกษา เฉพาะกรณีพระนารายณ์ราชนิเวศน์ฯ จังหวัดลพบุรีผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้ ประชากรส่วนใหญ่ มีความรู้และความตระหนักต่อการ อนุรักษ์สภาพแวดล้อมโบราณสถานในระดับปานกลาง โดยตัว แปร อายุ ก่อ ให้เกิดความแตกต่างในเรื่องความรู้และความตระหนักต่อการ อนุรักษ์สภาพแวดล้อมโบราณสถานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ 0.001

ประพล มิลินทจินดา (2541 :บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาความตระหนักในปัญหาสิ่งแวดล้อมของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล ในจังหวัดเพชรบุรีผลการวิจัยพบว่า ระดับความตระหนักในปัญหาสิ่งแวดล้อมของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล อยู่ในระดับสูง อายุ มีผลต่อความตระหนักอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

นิตยา ภูแสนอนาสาร (2538 :บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษา ความตระหนักในปัญหาอนามัยสิ่งแวดล้อม ของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง พบว่า ตัวแปรต่าง ๆ ได้แก่ อายุ มีผลต่อระดับความตระหนักในปัญหาอนามัยสิ่งแวดล้อม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

อุดม อินทร์จันทร์ (2536 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาความรู้และความตระหนักเกี่ยวกับ ปัญหาสิ่งแวดล้อมด้านป่าไม้ ของนักเรียนพลตำรวจ โรงเรียนตำรวจภูธรในเขตภาคเหนือ ของ ประเทศไทย ผลการวิจัยพบว่านักเรียนพลตำรวจที่มี อายุต่างกันมีความตระหนักเกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อม ด้าน ป่าไม้ไม่แตกต่างกัน

วรรณฯ ศรีเพ็ชรพร (2539 :บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษา ความตระหนักเกี่ยวกับปัญหา สิ่งแวดล้อมของครุวิทยาศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขตกลุ่มภาคกลาง ผลการวิจัย พบว่า อายุแตกต่างกัน มีความตระหนัก เกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อมด้านปัญหามลพิษทางน้ำ ปัญหามลพิษ ทางอากาศ ปัญหามลพิษทางเสียง ปัญหาขยะมูลฝอย ปัญหาอันตราย จากสารพิษ และรวมทุกด้านไม่แตกต่างกัน

ชลดา ทองสุนอก (2540 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษา การเปิดรับสื่อ ความรู้ ทัศนคติ ความตระหนัก และการมีส่วนร่วม ในการอนุรักษ์พลังงานของเจ้าของอาคารและโรงงานควบคุม

ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุต่างกัน มีความตระหนัก ต่อการอนุรักษ์พลังงานแตกต่างกัน

ศศิธร ใจสอาด (2539 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาความตระหนักเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลกระทบต่อปัญหาสิ่งแวดล้อม : ศึกษาเฉพาะกรณีพนักงานของบริษัท ธนาคารกสิกรไทย จำกัด (มหาชน) สำนักงานใหญ่ ผลการศึกษาพบว่าอายุของพนักงานต่างระดับกันมีผลต่อปัจจัยที่มีผลกระทบต่อปัญหาสิ่งแวดล้อม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คณวี ศรีสิทธิรักษ์ (2540 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษา ความรู้ และความตระหนักต่อปัญหาสิ่งแวดล้อมของพยาบาลวิชาชีพในโรงพยาบาลลำปาง ผลการศึกษาดังนี้ : พยาบาลวิชาชีพส่วนมากมีความรู้เกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อมทั่วไปอยู่ในระดับมากก่อน ไปทางมากที่สุด เมื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบความรู้เรื่องดังกล่าวกับตัวแปรที่ศึกษา พบว่า อายุ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และ 0.05 ตาม ลำดับ พยาบาลวิชาชีพส่วนมากมีความรู้เกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อมในโรงพยาบาลอยู่ในระดับปาน กลาง เมื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบความรู้เรื่องดังกล่าวกับตัวแปรที่ศึกษาพบว่า ไม่มีความ แตกต่างกันตามอายุ

พยาบาลวิชาชีพส่วนมากมีความตระหนักต่อปัญหาสิ่งแวดล้อมในโรงพยาบาลในระดับที่ สูงสุด เมื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบความตระหนักในเรื่องดังกล่าวกับตัวแปรที่ศึกษาพบว่า ไม่มีความ แตกต่างกันตามอายุ มีความสัมพันธ์ กันในทางบวก โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ 0.08 แต่ไม่มี นัยสำคัญทางสถิติ

จิตติมา นิยมสรวญ (2536 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาความตระหนักของบรรณารักษ์ การ ช่าง และผู้สื่อข่าวเกี่ยวกับการ เสนอข่าวสารด้านสิ่งแวดล้อม : ศึกษาเฉพาะกรณีหนังสือพิมพ์ ราย วันภาษาไทย พบว่า อายุ ไม่มีผลต่อความตระหนักด้านสิ่งแวดล้อมแต่อย่างใด

บรรชัย สืบสังข์ (2536 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความรู้ ความ ตระหนัก และพฤติกรรม เกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อมของประชาชนในเขตเทศบาลเมือง ขอนแก่น พบว่า อายุเป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความรู้และความตระหนักเกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อม ของประชาชน

3. ระดับการศึกษา

จิตติมา นิยมสรวนุญ (2536 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาความตระหนักของบรรณารักษกร ชาว และผู้สื่อข่าวเกี่ยวกับการ เสนอข่าวสารด้านสิ่งแวดล้อม : ศึกษาเฉพาะกรณีหนังสือพิมพ์ รายวันภาษาไทย พบว่าปัจจัยด้านระดับการศึกษาเท่านั้น ที่มีผลต่อความตระหนัก กล่าวคือ ยิ่งมีการศึกษาระดับสูงก็จะมีผลต่อความตระหนักด้าน สิ่งแวดล้อมสูงขึ้น

อุดม อินทร์จันทร์ (2536 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาความรู้และความตระหนักเกี่ยวกับ ปัญหาสิ่งแวดล้อมด้านป่าไม้ ของนักเรียนพลตำรวจ โรงเรียนตำรวจภูธรในเขตภาคเหนือ ของ ประเทศไทย ผลการวิจัยพบว่านักเรียนพลตำรวจที่มี ระดับการศึกษาต่างกันมีความตระหนักเกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อม ด้าน ป่าไม้ไม่แตกต่างกัน

เรวัตร ออกแมน (2541 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษา ความรู้และความตระหนักของ ประชาชนในท้องถิ่นต่อปัญหาไฟป่า กรณีศึกษา : ชุมชนที่ อาศัยอยู่โดยรอบอุทยานแห่งชาติน้ำ หนาว ผลการวิจัยพบว่า ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ต่อความรู้เรื่องไฟป่าอย่าง มีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.001 คือ อายุ

อรรธยา โมรานพคุณ (2543 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษา ความรู้และความตระหนัก ทางจรรยาบรรณสิ่งแวดล้อม ศึกษาเฉพาะกรณีชาวกรุงเทพมหานคร กับปัญหาการทิ้งขยะ จาก การศึกษาความรู้และความตระหนักในปัญหาขยะกับตัวแปรที่ศึกษาพบว่าการศึกษา มีความสัมพันธ์กับความรู้และความตระหนักในปัญหาการทิ้งขยะ นั่นคือ กลุ่ม ตัวอย่างที่มีระดับการศึกษาสูง จะมีความรู้และความตระหนักในปัญหาการทิ้งขยะดีกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่า

ดลพร เมื่อกคง (2541 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาการรับรู้และความตระหนักของ ประชาชนในท้องถิ่นต่อผลกระทบสิ่งแวดล้อมจากโครงการ โรงไฟฟ้าพลังความร้อน สุราษฎร์ธานี ผลการวิจัยพบว่าการรับรู้และความตระหนักของประชาชนในท้องถิ่นต่อผลกระทบสิ่งแวดล้อม จากโครงการโรงไฟฟ้าพลังความร้อน สุราษฎร์ธานี ขึ้นอยู่กับ ระดับการศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทาง สถิติที่ระดับ 0.05

ภานุ บุรณศิริ (2537 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษา ความรู้และความตระหนักของสมาชิกสภาเทศบาลและสมาชิกสภา จังหวัด ที่มีต่อการอนุรักษ์สภาพแวดล้อมโบราณสถาน : ศึกษาเฉพาะกรณีพระนารายณ์ราชนิเวศน์ฯ จังหวัดลพบุรีผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้ ประชากรส่วนใหญ่ มีความรู้และความตระหนักต่อการ อนุรักษ์สภาพแวดล้อมโบราณสถานในระดับปานกลาง โดยตัวแปร ระดับการศึกษา ก่อให้เกิดความแตกต่างในเรื่องความรู้และความตระหนักต่อการ อนุรักษ์สภาพแวดล้อมโบราณสถานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ 0.001

ประพล มลิณฑจินดา (2541 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาความตระหนักในปัญหาสิ่งแวดล้อมของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล ในจังหวัดเพชรบุรีผลการวิจัยพบว่า ระดับความตระหนักในปัญหาสิ่งแวดล้อมของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล อยู่ในระดับสูง ระดับการศึกษา ไม่มีผลต่อความตระหนัก

นิตยา ภูแสนธนาสาร (2538 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษา ความตระหนักในปัญหาอนามัยสิ่งแวดล้อม ของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหงพบว่า ตัวแปรต่าง ๆ ได้แก่ ระดับการศึกษา มีผลต่อระดับความตระหนักในปัญหาอนามัยสิ่งแวดล้อม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

วรรณฯ ศรีเพชรพร (2539 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษา ความตระหนักเกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อมของครูวิทยาศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขตกลุ่มภาคกลาง ผลการวิจัยพบว่า ระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีความตระหนัก เกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อมด้านปัญหามลพิษทางน้ำ ปัญหามลพิษ ทางอากาศ ปัญหามลพิษทางเสียง ปัญหาขยะมูลฝอย ปัญหาอันตรายจากสารพิษ และรวมทุกด้านไม่แตกต่างกัน

กนกวรรณ มณฑิราช (2539 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาพฤติกรรม的开ปรับข่าวสารสิ่งแวดล้อมด้านป่าไม้ กับความรู้ ความตระหนัก และการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าไม้ของ เยาวชนในจังหวัดกาญจนบุรี ผลการวิจัยพบว่าการศึกษาที่ต่างกันนั้น พบว่า มีความรู้ ความ ตระหนัก และการมีส่วนร่วมไม่แตกต่างกัน

ศุภชัย ศรภักยวานิช (2542 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาความตระหนักของประชาชนต่อปัญหามูลฝอยที่เกิดจากการใช้กล่องโฟมบรรจุอาหารในเทศบาลตำบลหัวหิน จังหวัด

ประจวบศิริขันธ์ ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีการศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายถึง อนุปริญญา มีความตระหนักรู้มากกว่ากลุ่มที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษา ตอนต้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งระดับการศึกษามีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความตระหนักรู้

กนกนารถ ศรีอาจ (2538 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาผลของการปรับแผนการเรียนการสอนวิชาชีววิทยา "เรื่องสิ่งมีชีวิตกับสภาวะแวดล้อม" ที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความตระหนักรู้ในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 4 ผลการวิจัยพบว่า ความตระหนักรู้ในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของกลุ่มที่ใช้แผนการเรียนการสอนที่ปรับแล้วสูงกว่ากลุ่มที่ใช้แผนการเรียนการสอนตามคู่มือครูอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .001

เสาวลักษณ์ นงเจริญกุล (2540 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับพฤติกรรมกาท่องเที่ยวเชิงนิเวศของนักท่องเที่ยวชาวไทยในเขตอุทยานแห่งชาติไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี พบว่า นักท่องเที่ยวชาวไทยมีพฤติกรรมกาท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่ถูกต้องพบว่า ระดับการศึกษา เป็นปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมกาท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

บรรชัย สืบสังข์ (2536 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความรู้ ความตระหนักรู้ และพฤติกรรม เกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อมของประชาชนในเขตเทศบาลเมือง ขอนแก่น พบว่า ระดับการศึกษา เป็นปัจจัยที่มีความ สัมพันธ์กับความรู้และความตระหนักรู้เกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อมของประชาชน

ศศิธร ใจสอาด (2539 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาความตระหนักรู้เกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลกระทบต่อปัญหาสิ่งแวดล้อม : ศึกษาเฉพาะกรณีพนักงานของบริษัท ธนาคารกสิกรไทย จำกัด (มหาชน) สำนักงานใหญ่ ผลการศึกษาพบว่าระดับการศึกษา ของพนักงานต่างระดับกันมีผลต่อปัจจัยที่มีผลกระทบต่อปัญหาสิ่งแวดล้อม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. อาชีพ

อรรธยา โมรานพคุณ (2543 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษา ความรู้และความตระหนักรู้ทางจริยศาสตร์สิ่งแวดล้อม ศึกษาเฉพาะกรณีชาวกรุงเทพมหานคร กับปัญหาการทิ้งขยะ จากการศึกษาค้นคว้าความรู้และความตระหนักรู้ในปัญหาขยะกับตัวแปรที่ศึกษาพบว่าอาชีพ มีความสัมพันธ์กับความรู้และความตระหนักรู้ในปัญหาการทิ้งขยะ

เรวัตร์ ออกแมน (2541 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษา ความรู้และความตระหนักของประชาชนในท้องถิ่นต่อปัญหาไฟฟ้า กรณีศึกษา : ชุมชนที่ อาศัยอยู่โดยรอบอุทยานแห่งชาติน้ำหนาว ผลการวิจัยพบว่า ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ต่อความรู้เรื่องไฟฟ้าอย่าง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 คือ อาชีพ

กนกพร อิศรานุวัฒน์ (2540 :บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาความรู้และความตระหนักเกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อมจากขยะมูลฝอย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สังกัดกรมสามัญศึกษา ในเขต กรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่าอาชีพของผู้ปกครองต่างกันมีความรู้ เกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อมจากขยะมูลฝอยแตกต่างกันอย่าง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนความตระหนักเกี่ยวกับ ปัญหาสิ่งแวดล้อมจากขยะมูลฝอยไม่แตกต่างกัน

ภานุ บุรณศิริ (2537 :บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษา ความรู้และความตระหนักของสมาชิกสภาเทศบาล และสมาชิกสภาจังหวัดที่มีต่อการอนุรักษ์สภาพแวดล้อมโบราณสถานศึกษา เฉพาะกรณีพระนารายณ์ราชนิเวศน์ฯ จังหวัดลพบุรีผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้ อาชีพ ก่อให้เกิดความแตกต่างในเรื่องความรู้และความตระหนักต่อการ อนุรักษ์สภาพแวดล้อมโบราณสถานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ 0.001

ประพล มิลินทจินดา (2541 :บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาความตระหนักในปัญหาสิ่งแวดล้อมของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดเพชรบุรีผลการวิจัยพบว่า อาชีพ มีผลต่อความตระหนักอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ดลพร เผือกคง (2541 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาการรับรู้และความตระหนักของประชาชนในท้องถิ่นต่อผลกระทบสิ่งแวดล้อมจากโครงการ โรงไฟฟ้าพลังความร้อน สุราษฎร์ธานี ผลการวิจัยพบว่า การรับรู้และความตระหนักของประชาชนในท้องถิ่นต่อผลกระทบสิ่งแวดล้อมจากโครงการโรงไฟฟ้าพลังความร้อน สุราษฎร์ธานี ขึ้นอยู่กับ การประกอบอาชีพอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

นิตยา ภูแสนธนาสาร (2538 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษา ความตระหนักในปัญหาอนามัยสิ่งแวดล้อม ของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหงพบว่า อาชีพ ไม่พบ ว่ามีผลต่อระดับความตระหนักในปัญหาอนามัยสิ่งแวดล้อม

บรรชัย สืบสังข์ (2536 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความรู้ ความตระหนัก และพฤติกรรม เกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อมของประชาชนในเขตเทศบาลเมือง ขอนแก่นพบว่า อาชีพ เป็นปัจจัยที่มีความ สัมพันธ์กับความรู้เกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อมของประชาชน

5. รายได้

ศุภชัย ศรภักยวานิช (2542 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาความตระหนักของประชาชนต่อปัญหามูลฝอยที่เกิดจากการใช้กล่องโฟมบรรจุอาหารในเทศบาลตำบลหัวหินจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ผลการวิจัยพบว่า รายได้มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความตระหนัก

นริศ ทวีสุข (2541 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาความรู้ ความตระหนักต่อปัญหามลพิษทางสิ่งแวดล้อมของนักศึกษาทางไกล ที่ทำงานในโรงงานอุตสาหกรรม จังหวัดสมุทรสาคร ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้ นักศึกษาทางไกลที่ทำงานในโรงงานอุตสาหกรรมที่มีรายได้ มีระดับความรู้เกี่ยวกับมลพิษทางสิ่งแวดล้อมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

อรรทยา โมรานพคุณ (2543 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษา ความรู้และความตระหนักทางจริยศาสตร์สิ่งแวดล้อม ศึกษาเฉพาะกรณีชาวกรุงเทพมหานคร กับปัญหาการทิ้งขยะ จากการศึกษาความรู้ และความตระหนักในปัญหาขยะกับตัวแปรที่ศึกษาพบว่ารายได้ มีความสัมพันธ์กับความรู้และความตระหนักในปัญหาการทิ้งขยะ นั่นคือ กลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้สูง จะมีความรู้และความตระหนักในปัญหาการทิ้งขยะดีกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่า

สมพร วิทวัสการเวช (2538 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาความรู้และความตระหนักของประชาชนคณะกรรมการพัฒนาหมู่บ้าน (กพสม.) ในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ศึกษากรณี : อำเภอขนาดใหญ่และอำเภอสระบ้าย้อย จังหวัดสงขลา ผลการวิจัยสรุปได้ ดังนี้ ற்பตัวแปรที่ไม่มีความสัมพันธ์และไม่ก่อให้เกิดความแตกต่างของความรู้ความเข้าใจในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05คือรายได้

ประธาน กพสม. ที่มีรายได้มาก จะมีความตระหนักมากกว่าประธาน กพสม. ที่มีรายได้น้อยกว่า อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.052.3

ภาณุ บุรณศิริ (2537 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษา ความรู้และความตระหนักของสมาชิก สภาเทศบาลและสมาชิกสภา จังหวัด ที่มีต่อการอนุรักษ์สภาพแวดล้อมโบราณสถาน : ศึกษา เฉพาะกรณีพระนารายณ์ราชนิเวศน์ฯ จังหวัดลพบุรีผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้ รายได้ก่อให้เกิดความ แตกต่างในเรื่องความรู้และความตระหนักต่อการ อนุรักษ์สภาพแวดล้อมโบราณสถานอย่างมีนัย สำคัญทางสถิติที่ ระดับ 0.001

ครูปรกรณ์ ละเอียดอ่อน (2542 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาความตระหนักเกี่ยวกับ ปัญหามลพิษสิ่งแวดล้อมในกรุงเทพมหานครของนักศึกษาสาขาวิชาการ ศึกษาชั้นปีที่ 3 ใน สถาบันราชภัฏกลุ่มรัตนโกสินทร์ผลการวิจัยพบว่าความตระหนักเกี่ยวกับปัญหามลพิษสิ่งแวดล้อม ของนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาโดย เปรียบเทียบตามตัวแปร รายได้พบว่าไม่แตกต่างกันที่ระดับ นัยสำคัญทางสถิติ .05

เรวัตร ออกแมน (2541 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษา ความรู้และความตระหนักของ ประชาชนในท้องถิ่นต่อปัญหาไฟฟ้า กรณีศึกษา : ชุมชนที่ อาศัยอยู่โดยรอบอุทยานแห่งชาติน้ำ หนาว ผลการวิจัยพบว่า ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ต่อความรู้เรื่องไฟฟ้าอย่าง มีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05 คือ รายได้ ในเรื่องของ ความตระหนักพบว่าตัวแปร รายได้ของครอบครัวมีความ สัมพันธ์กับความตระหนักต่อปัญหาไฟฟ้าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001

ประพล มลิณฑจินดา (2541 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาความตระหนักในปัญหาสิ่งแวดล้อมของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดเพชรบุรีผลการวิจัยพบว่า รายได้ และประสบการณ์ในปัญหาสิ่งแวดล้อม ไม่มีผลต่อความตระหนัก

วิโชค อ่างมณี (2532 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับอุปสงค์การท่องเที่ยวระหว่าง ประเทศในประเทศไทย พบว่า ปัจจัยผันแปรอิสระของราคาค่าโดยสารเครื่องบินกับรายได้เฉลี่ย ต่อหัวของประเทศ นักท่องเที่ยวมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับจำนวนนักท่องเที่ยวจาก ประเทศ

ชนรรค์ แดงแสง (2539 : 115) ได้ศึกษาเรื่อง “ความรู้และความตระหนักของสมาชิกเทศบาลและสมาชิกสภาจังหวัด ที่มีผลต่อการอนุรักษ์สภาพแวดล้อมโบราณสถาน : ศึกษากรณีพระนครคีรี จังหวัดเพชรบุรี” พบว่า รายได้ต่อเดือนต่างกัน มีความแตกต่างในด้านความรู้และความตระหนักต่อการอนุรักษ์สภาพโบราณสถาน

6. การรับรู้ข่าวสาร

ศศิธร ใจสอาด (2539 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาความตระหนักเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลกระทบต่อปัญหาสิ่งแวดล้อม : ศึกษาเฉพาะกรณีพนักงานของบริษัท ธนาคารกสิกรไทย จำกัด (มหาชน) สำนักงานใหญ่ ผลการศึกษาพบว่าการรับข้อมูลข่าวสาร เกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อมไม่มีผลกระทบต่อปัจจัยที่มีผล กระทบต่อปัญหาสิ่งแวดล้อมแต่อย่างใด

อุดม อินทร์จันทร์ (2536 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาความรู้และความตระหนักเกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อมด้านป่าไม้ ของนักเรียนพลตำรวจ โรงเรียนตำรวจภูธรในเขตภาคเหนือ ของประเทศไทย ผลการวิจัยพบว่านักเรียนพลตำรวจที่ไม่เคยกับเคยรับรู้ข่าวสาร มีความรู้เกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อมด้านป่าไม้แตกต่างกันอย่างมีนัย สำคัญทางสถิติที่ระดับ .054.2 ส่วนนักเรียนพลตำรวจที่มี การรับรู้ข่าวสารต่างกันมีความตระหนักเกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อม ด้าน ป่าไม้ไม่แตกต่างกัน

จินตนา จินากุล (2540 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาความตระหนักต่อปัญหาสิ่งแวดล้อมของนักเรียนมัธยมศึกษาในเขตควบคุมมลพิษ : กรณีศึกษาอำเภอหาดใหญ่ ผลการศึกษาพบว่านักเรียนมีความตระหนักต่อปัญหาดังกล่าวไม่ แตกต่างกันตามความถี่ในการได้รับข่าวสาร

บรรชัย สืบสังข์ (2536 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความรู้ ความตระหนัก และพฤติกรรม เกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อมของประชาชนในเขตเทศบาลเมือง ขอนแก่น พบว่า การได้รับข่าวสารเป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความรู้และความตระหนักเกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อมของประชาชน

สมพร วิทวัสการเวช (2538 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาความรู้และความตระหนักของประธานคณะกรรมการพัฒนาศรีหมู่บ้าน (กพสม.) ในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ศึกษากรณี : อำเภอหาดใหญ่และอำเภอบ้านค่าย จังหวัดสงขลา ผลการวิจัยสรุปได้ ดังนี้

หรับตัวแปรที่ไม่มีความสัมพันธ์และไม่ก่อให้เกิดความแตกต่างของความรู้ความเข้าใจในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 คือ การได้รับข่าวสาร

ประพล มลิทธจินดา (2541 :บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาความตระหนักในปัญหาสิ่งแวดล้อมของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดเพชรบุรีผลการวิจัยพบว่าการรับรู้ข่าวสาร สิ่งแวดล้อม มีผลต่อความตระหนักอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

อลิสรา วีรพัฒน์กุล .(2540 :บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาการเปิดรับข่าวสาร ความรู้ ความตระหนัก และการปฏิบัติตามกฎจราจร ของผู้ขับขี่รถยนต์ส่วนบุคคลในกรุงเทพมหานคร

ผลการวิจัยมีดังต่อไปนี้

1.การเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับการจราจรจากวิทยุมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความรู้เกี่ยวกับการจราจร

2.การเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับการจราจรจากเจ้าหน้าที่ทางราชการมีความสัมพันธ์เชิงลบกับความรู้เกี่ยวกับการจราจร.

3.การเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับการจราจรจากวิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ และเพื่อนร่วมงาน หรือเพื่อนร่วม สถาบันการศึกษา มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความตระหนัก ในการปฏิบัติตามกฎจราจร

ลดาวลัย พอใจ (2536 :บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษา การเปิดรับข่าวสาร ความรู้ ความตระหนัก และการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ สิ่งแวดล้อมของประชาชนในเขตอำเภอพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช ผลการวิจัยพบว่า

1. พฤติกรรมการเปิดรับสื่อเกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ไม่มี ความสัมพันธ์กับความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของประชาชนใน อำเภอพิบูลย์

2.พฤติกรรมการเปิดรับสื่อเกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม มีความสัมพันธ์กับความตระหนักในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของประชาชนในเขต อำเภอพิบูลย์ ในระดับต่ำ

ไพลิน ศศิธนากรแก้ว (2536 :บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษา การเปิดรับข่าวสารสิ่งแวดล้อมทางโทรทัศน์ ความรู้ ความตระหนัก และ การมีส่วนร่วมรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม ของประชาชน

ในเขตกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า ระดับการเปิดรับข่าวสารสิ่งแวดล้อมทางโทรทัศน์ ไม่มีความสัมพันธ์กับความรู้ ในการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม ระดับการเปิดรับข่าวสารสิ่งแวดล้อมทางโทรทัศน์ ไม่มีความสัมพันธ์กับความตระหนักในการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม

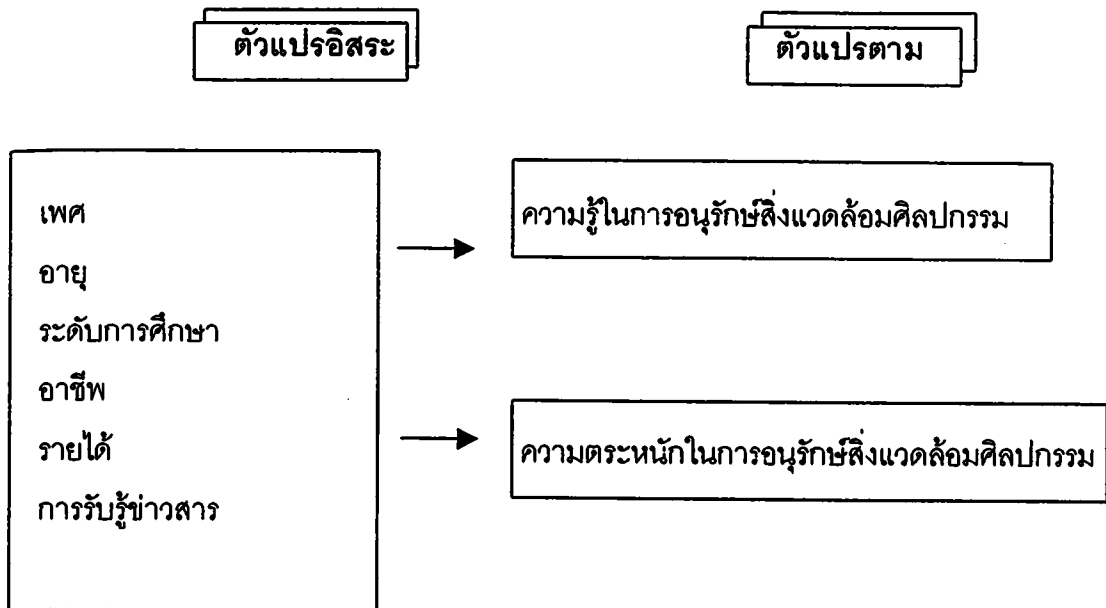
กนกวรรณ มณฑิราช (2539 :บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารสิ่งแวดล้อมด้านป่าไม้ กับความรู้ ความตระหนัก และการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าไม้ของเยาวชนในจังหวัดกาญจนบุรี ผลการวิจัยพบว่า การเปิดรับข่าวสารด้านป่าไม้ทางสื่อวิทยุ มีความสัมพันธ์กับความรู้ในการอนุรักษ์ป่าไม้ แต่การเปิดรับจากสื่อโทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ และสื่อบุคคล ไม่มีความสัมพันธ์กับความรู้ในการอนุรักษ์ป่าไม้ การเปิดรับข่าวสาร ป่าไม้จากทุกสื่อ คือ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ วิทยุ และ สื่อบุคคลมีความสัมพันธ์กับความตระหนักในการอนุรักษ์ ป่าไม้

ชลดา ทองสุกนอก (2540 :บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษา การเปิดรับสื่อ ความรู้ ทักษะคติ ความตระหนัก และการมีส่วนร่วม ในการอนุรักษ์พลังงานของเจ้าของอาคารและโรงงานควบคุม ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีการเปิดรับสื่อ ความรู้และ การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์พลังงานอยู่ในระดับปานกลาง มีความตระหนัก ต่อการอนุรักษ์พลังงานอยู่ในระดับสูง การเปิดรับสื่อมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความรู้ ทักษะคติ และการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์พลังงาน แต่ไม่มีความสัมพันธ์กับ ความตระหนักในการอนุรักษ์พลังงาน

ดวงจันทร์ สุทธาโรจน์ (2538 :บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาการเปิดรับข่าวสาร ความรู้ ความตระหนัก และการมีส่วนร่วม ในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของประชาชน ในเขตห้ามล่าสัตว์ป่า บึงบอระเพ็ด จังหวัดนครสวรรค์ ผลการวิจัยพบว่า การเปิดรับข่าวสาร ความรู้ ความตระหนัก จะมีผลต่อพฤติกรรมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของประชาชน การเปิดรับข่าวสารส่วนใหญ่ได้ จากสื่อ บุคคล เช่น ญาติ พี่น้อง เพื่อน หัวหน้าชุมชน

ศุภชัย ศรภักย์วานิช (2542 :บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาความตระหนักของประชาชนต่อ ปัญหามูลฝอยที่เกิดจากการใช้กล่องโฟมบรรจุอาหารในเทศบาลตำบลหัวหินจังหวัด ประจวบคีรีขันธ์ ผลการวิจัยพบว่า การรับรู้ข้อมูลข่าวสารมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความตระหนัก

2.7 ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย

2.8 สมมติฐานในการวิจัย

1. ความแตกต่างของบุคคลของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ ที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ ที่แตกต่างกันมีความสัมพันธ์กับความรู้และความตระหนักในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม
2. นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศมีการรับรู้ข่าวสารทางด้านสิ่งแวดล้อมศิลปกรรมแตกต่างกันมีความสัมพันธ์กับความรู้และความตระหนักในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยเรื่องความรู้และความตระหนักในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ ศึกษากรณีบริเวณพระบรมมหาราชวัง

3.1 ลักษณะของประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร(Population) ได้แก่นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศในเขตพระบรมมหาราชวัง โดยจำนวนนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศในเดือนพฤษภาคม 2544 เฉลี่ยแล้วต่อวันมีจำนวน 5,662 คน

กลุ่มตัวอย่าง (Sampling) ได้แก่นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศในเขตพระบรมมหาราชวัง บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์ (2534:13) ได้กล่าวถึงสูตรคำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่างของ Yamane ไว้ซึ่งขนาดของกลุ่มตัวอย่างหาได้จากสูตร

$$\text{สูตร} \quad n = \frac{N}{1 + Ne^2}$$

n แทน ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

N แทน จำนวนนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ

e แทน ความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ (ในที่นี้กำหนดร้อยละ 0.5)

$$n = \frac{5,662}{1 + 5,662 (0.05)^2}$$

กลุ่มตัวอย่างของประชากรที่ใช้แทนนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศเท่ากับ 374 คน

3.2 วิธีการสุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญจากนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศในบริเวณเขตพื้นที่พระบรมมหาราชวัง เพื่อให้ได้จำนวนตามต้องการ คือ 374 คน โดยจะสุ่มตัวอย่างจากนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศเฉพาะนักท่องเที่ยวที่ใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสาร

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสอบถามวัดความรู้และความตระหนักของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศโดยแบบสอบถามความรู้และความตระหนัก แบ่งออกเป็น 4 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ สถานภาพ การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม วัตถุประสงค์ของการเดินทาง และลักษณะของการเดินทาง จำนวน 11 ข้อ

ส่วนที่ 2 ความรู้ในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม

เป็นคำถามแบบเลือกตอบ มีคำตอบให้เลือก 2 ลักษณะคือ ถูก และผิด ข้อคำถามจะมีลักษณะคละเคล้ากันทั้งเชิงบวกและเชิงลบ มีจำนวน 15 ข้อ

ส่วนที่ 3 ความตระหนักในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม

เป็นคำถามแบบเลือกตอบ มีคำตอบให้เลือก 3 ลักษณะคือ ใช่ ไม่ใช่ ไม่แน่ใจ ข้อคำถามจะมีลักษณะคละเคล้ากันทั้งเชิงบวกและเชิงลบ มีจำนวน 25 ข้อ

ส่วนที่ 4 ข้อเสนอแนะเป็นคำถามแบบปลายเปิด

3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้รวบรวมแนวคิด ทฤษฎีและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาเป็นแนวทางในการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาตามกรอบแนวความคิดในการวิจัย โดยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

- 3.4.1 สํารวจข้อมูลเบื้องต้น เกี่ยวกับสถิติของจำนวนนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ เป็นกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้ จำนวน 374 คน
- 3.4.2 ผู้วิจัยได้มีการทำ (Pre-test) จำนวน 10 คน และนำแบบสอบถามมาแก้ไขหา ความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม
- 3.4.3 ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลการศึกษาวิจัยครั้งนี้ด้วยตนเอง โดยให้ นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศเฉพาะที่ใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสารบริเวณเขต พระบรมมหาราชวัง เป็นกลุ่มตัวอย่าง 374 คน ในการตอบแบบสอบถาม
- 3.4.4 จากนั้นผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามทั้งหมดมารวบรวมเพื่อตรวจสอบความถูกต้อง สมบูรณ์ของข้อมูลเพื่อทำการวิเคราะห์ในขั้นตอนต่อไป

3.5 การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

1. แบบทดสอบที่ 1 ความรู้ต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม
ข้อคำถามมีทั้งเชิงบวกและเชิงลบ

ข้อคำถามเชิงบวก ตอบ ถูกให้ 1 คะแนน และผิดให้ 0 คะแนน

ข้อคำถามเชิงลบ ตอบ ถูกให้ 0 คะแนน และผิดให้ 1 คะแนน

จากนั้นนำข้อมูลเป็นรายข้อมาหาค่าเฉลี่ยและสรุปรวมเป็นระดับของความรู้ที่ผู้วิจัย กำหนดขึ้นดังต่อไปนี้

ระดับความรู้			
ค่าเฉลี่ย	น้อยกว่า 0.33	หมายถึง	ระดับความรู้น้อย
..	0.34 – 0.67	หมายถึง	ระดับความรู้ปานกลาง
..	0.68 – 1.00	หมายถึง	ระดับความรู้มาก

2. แบบทดสอบที่ 2 ความตระหนักในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม
ข้อคำถามมีทั้งเชิงบวกและเชิงลบ

ข้อคำถามเชิงบวก ตอบ ใช่ ให้ 2 คะแนน ไม่แน่ใจ ให้ 1 คะแนน และไม่ใช่ ให้ 0 คะแนน
 ข้อคำถามเชิงลบ ตอบ ใช่ให้ 0 คะแนน ไม่แน่ใจ ให้ 1 คะแนน และไม่ใช่ให้ 2 คะแนน

จากนั้นนำข้อมูลเป็นรายข้อมาหาค่าเฉลี่ยและสรุปรวมเป็นระดับของความตระหนักที่ผู้
 วิจัยกำหนดขึ้นดังต่อไปนี้

ระดับความตระหนัก

ค่าเฉลี่ย	ต่ำกว่า 0.66	หมายถึง	ระดับความตระหนักน้อย
..	0.67 - 1.33	หมายถึง	ระดับความตระหนักปานกลาง
..	1.34 - 2.00	หมายถึง	ระดับความตระหนักมาก

ข้อมูลที่ได้จากการสำรวจภาคสนามแบบสอบถาม รวม 374 ฉบับ ได้นำมาบรรณาธิกรณ
 ข้อมูลในแบบสอบถามให้มีความสมบูรณ์ทั้งหมด จัดสร้างคู่มือลงรหัส (Code book) สำหรับ
 กรอกข้อมูลในคอมพิวเตอร์ จากนั้นจึงนำไปลงรหัสและวิเคราะห์ข้อมูล ใช้โปรแกรมสำเร็จรูป
 SPSS/PC+ประมวลผลข้อมูล

สำหรับค่าสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการพรรณนาลักษณะกลุ่มนักท่องเที่ยวชาว
 ต่างประเทศที่ได้ทำการศึกษา และทดสอบสมมติฐานในการวิจัยมีดังนี้

1. ลักษณะส่วนบุคคล การรับรู้ข่าวสาร ของกลุ่มตัวอย่าง ใช้สถิติอัตราส่วนร้อยละ
 (Percent) ความถี่ (Frequency)
2. ระดับความรู้ และระดับความตระหนักในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมของกลุ่ม
 ตัวอย่าง ใช้สถิติค่าเฉลี่ย (Mean)
3. ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตามใช้ การทดสอบไคสแควร์
 (Chi-Square Test)

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาความรู้และความตระหนักในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ ศึกษากรณีบริเวณเขตพระบรมมหาราชวัง กรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยได้นำมาเสนอผลการวิจัยเป็นส่วนๆ ดังต่อไปนี้

- 4.1 ข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ
- 4.2 ระดับความรู้ในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม
- 4.3 ระดับความตระหนักในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม
- 4.4 ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับความรู้ในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม
- 4.5 ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับความตระหนักในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม

4.1 ข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ

ตารางที่ 1 จำนวน และร้อยละของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศจำแนกตามข้อมูลทั่วไป เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ สถานภาพ วัตถุประสงค์ของการเดินทาง ลักษณะการเดินทาง ของนักท่องเที่ยว

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	191	51.0
หญิง	183	49.0
อายุ		
ต่ำกว่า 25 ปี	90	24.0
26 - 35 ปี	131	35.0
36 ปี ขึ้นไป	153	41.0
รวม	374	100.0

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ
การศึกษา		
มัธยมศึกษา	131	35.0
ปริญญาตรี	105	28.1
สูงกว่าปริญญาตรี	138	36.9
อาชีพ		
รับราชการ	71	19.0
ธุรกิจ	90	24.0
อื่น ๆ	213	57.0
รายได้		
100,000 – 500,000 บาท / ปี	181	48.4
500,001 – 1,000,000 บาท / ปี	193	51.6
สถานภาพ		
โสด	187	50.0
แต่งงาน	131	35.0
หย่าร้าง	26	7.0
แยกกันอยู่	30	8.0
รวม	374	100.0

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ
วัตถุประสงค์ของการเดินทาง		
ท่องเที่ยว	157	42.0
ธุรกิจ	26	6.9
ศึกษา	4	1.1
วันหยุด	157	42.0
สำรวจ	11	2.9
พักผ่อน	11	2.9
ดูสถานที่ท่องเที่ยว	4	1.1
ถ่ายรูป	4	1.1
ลักษณะการเดินทาง		
เดินทางส่วนตัว	367	98.1
เดินทางกับทัวร์	7	1.9
รวม	374	100.0

จากตารางที่ 1 พบว่า นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศที่มาท่องเที่ยวในเขตพระบรมมหาราชวัง จำนวน 374 คนเป็นนักท่องเที่ยวชายจำนวน 191 คน คิดเป็นร้อยละ 51.0 และนักท่องเที่ยวหญิงจำนวน 183 คน คิดเป็นร้อยละ 49.0

นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศส่วนใหญ่มีอายุ 36 ปีขึ้นไป จำนวน 153 คน คิดเป็นร้อยละ 41.0 รองลงมาเป็นกลุ่มอายุในช่วง 26 - 35 ปี ร้อยละ 35.0 และอายุต่ำกว่า 25 ปี ร้อยละ 24.0 ตามลำดับจากการสุ่มตัวอย่างพบว่านักท่องเที่ยวในช่วงอายุระหว่าง 26 -35 ปีได้ให้ความสนใจในการเข้ามาเยี่ยมชมความงดงามของพระบรมมหาราชวัง และวัดพระศรีรัตนศาสดารามเป็นอย่างมาก โดยมีจำนวนมากกว่ากลุ่มอายุอื่น เพราะช่วงกลุ่มอายุนี้เป็นช่วงของวัยกลางคน

ส่วนใหญ่กำลังศึกษาในระดับที่สูงกว่าปริญญาตรีและบางส่วนทำงาน และได้ให้ความสำคัญ ความละเอียดอ่อนในการเยี่ยมชมต่อตัวศิลปกรรมมากกว่ากลุ่มวัยรุ่น หรือกลุ่มสูงวัย ที่มาเยี่ยมชม เพราะความมีชื่อเสียงของพระบรมมหาราชวัง และวัดพระศรีรัตนศาสดาราม

กลุ่มตัวอย่างมีความหลากหลายทางด้านการทำงาน กลุ่มอาชีพ และการศึกษา สำหรับ กลุ่มอายุที่ต่ำกว่า 25 ปีนั้นเป็นลำดับรองลงมาส่วนใหญ่เป็นกลุ่มวัยรุ่น นักศึกษา ที่มาอยู่กับกลุ่ม เพื่อน และมาทัศนศึกษา สำหรับนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศอายุ มากกว่า 36 ปีนั้นส่วนใหญ่ เป็นคู่รักที่มากันเพียง 2 คน

นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศส่วนใหญ่มีการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรีจำนวนร้อยละ 36.9 รองลงมาคือระดับมัธยมศึกษาจำนวนร้อยละ 34.0 ระดับปริญญาตรีจำนวนร้อยละ 28.1 การ ศึกษาในแต่ละระดับที่แตกต่างกันนั้น สามารถแสดงถึงระดับความรู้ของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ ในระดับที่แตกต่างกันด้วย การศึกษาและความสนใจในการมาเยี่ยมชมในเขตพระบรมมหาราชวัง นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศที่มีความรู้อยู่ในระดับปริญญาโทและปริญญาเอก มีจำนวนมากกว่า กลุ่มนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศระดับอื่น เพราะว่ามีนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศประเภทนี้มีความสนใจและมีความรู้ พื้นฐานที่เกี่ยวกับศิลปกรรมมาก่อนที่จะมาเยี่ยมชมและได้สัมผัสจริง

นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ ส่วนใหญ่มีอาชีพอื่น ๆ จำนวน ร้อยละ 57.0 ที่ได้แก่ หนาย วิศวกร นักวิทยาศาสตร์ บรรณารักษ์ เสมียน เลขานุการ รับจ้าง ช่างภาพ บัญชี ช่าง การโรงแรม นักการศึกษา พ่อค้า เกษตรกร เป็นต้น ทำให้ทราบว่า เกือบทุกกลุ่มอาชีพให้ ความสนใจในการมาเยี่ยมชมพระบรมมหาราชวัง และวัดพระศรีรัตนศาสดารามเป็นอย่างมาก ไม่เพียงเฉพาะกลุ่มอาชีพใดกลุ่มอาชีพหนึ่งเท่านั้นซึ่งกลุ่มอาชีพธุรกิจนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ บางรายนั้นมีการตั้งรกรากในเมืองไทยเพื่อทำงาน เช่นเดียวกับกลุ่มของการศึกษาซึ่งบางรายกำลัง ศึกษาอยู่ในประเทศไทยและต่างประเทศ อันดับรองลงมาคือทำงานเกี่ยวกับธุรกิจ มีจำนวนร้อยละ 24.0 และข้าราชการ จำนวนร้อยละ 19.0 ตามลำดับ

สำหรับรายได้ต่อปีของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศพบว่า ส่วนใหญ่มีรายได้อยู่ระหว่าง 500,001 – 1,000,000 บาท / ปี จำนวนร้อยละ 51.6 รองลงมาเป็นรายได้อยู่ระหว่าง 100,000 – 500,000 บาท / ปี จำนวนร้อยละ 48.4 ทั้งนี้เนื่องรายได้จากนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศนั้นขึ้น

อยู่กับระยะเวลาในการประกอบอาชีพและลักษณะของอาชีพด้วยตามตารางที่ 4 ซึ่งจำนวนเงิน 500,001 – 1,000,000 บาท / ปี นั้น จากการคำนวณผลลัพธ์รายได้ออกมาต่อเดือนประมาณ 42,000 -83333 บาท / เดือน และระดับรายได้รองลงมา 100,000 – 500,000 บาท / ปี ประมาณ 8333 - 41666 บาท / เดือน อัตราเงินค่านักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศส่วนใหญ่คือ อัตราค่าเงินดอลลาร์สหรัฐอเมริกา เงินปอนด์สเตอร์ลิง และเงินยูโร ณ วันที่ 30 เมษายน 2545 ดังนี้

- อัตราค่าเงิน 1 ดอลลาร์สหรัฐอเมริกา เท่ากับ 43 บาท
- อัตราค่าเงิน 1 ปอนด์ สเตอร์ลิง เท่ากับ 63 บาท
- อัตราค่าเงิน 1 ยูโร เท่ากับ 38 บาท

กลุ่มนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่อยู่ในสถานภาพโสด จำนวนร้อยละ 50.0 อันดับรองลงมาคือ แต่งงาน จำนวนร้อยละ 35.5 หย่าร้าง และอื่น ๆ จำนวนร้อยละ 7.0 แยกกันอยู่ จำนวนร้อยละ 1.0

วัตถุประสงค์ของการเดินทางของนักท่องเที่ยวต่างประเทศส่วนใหญ่เป็นการท่องเที่ยวและมาเพราะอยู่ในช่วงวันหยุด เท่ากันคือจำนวนร้อยละ 42.0 มาทำ ธุรกิจ จำนวน ร้อยละ 6.9 สำรวจ จำนวนร้อยละ 2.9 มาพักผ่อน จำนวนร้อยละ 2.9 เดินทางมาศึกษา ดูสถานที่ท่องเที่ยว และมาถ่ายรูป จำนวน ร้อยละ 1.1

การเดินทางของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ เดินทางโดยส่วนตัว และเดินทางมาทัวร์

จากผลการวิเคราะห์ ข้อมูลส่วนใหญ่นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศเดินทางมาโดยส่วนตัว จำนวน ร้อยละ 98.1 รองลงมาเป็นการเดินทางมาทัวร์ จำนวน ร้อยละ 1.9 ผู้วิจัยเลือกเก็บกลุ่มเป้าหมายส่วนใหญ่ ที่เดินทางมาโดยส่วนตัวเพราะ ทำให้ผู้วิจัยได้มีเวลาตอบแบบสอบถาม สัมภาษณ์และพูดคุยกับนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศได้ เพราะนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศประเภทนี้จะมีเวลามากพอที่จะเยี่ยมชมพระบรมมหาราชวัง และวัดพระศรีรัตนศาสดาราม ที่นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศที่เดินทางมาโดยส่วนตัวนั้นจะมีเวลาที่ท่องเที่ยวมากกว่านักท่องเที่ยวประเภทมาทัวร์ และสามารถเลือกที่จะเดินศึกษาด้วยตนเองในจุดที่สนใจ และจุดที่สำคัญของสถานที่ท่องเที่ยว ซึ่งผู้วิจัยสังเกตได้ว่าจากการที่นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศประเภทนี้สามารถ

ศึกษา และเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง ทั้งความสำคัญของสถานที่ท่องเที่ยว และเส้นทางต่าง ๆ ของสถานที่ท่องเที่ยว จากทางสื่อมวลชน สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อทางอิเล็กทรอนิกส์ หรือจากศูนย์นักท่องเที่ยวที่ประชาสัมพันธ์

การให้ความรู้แก่สถานที่ท่องเที่ยวศิลปกรรมนั้น ทำให้นักท่องเที่ยวประเภทนี้ได้ให้ความสำคัญที่แท้จริงจากประสบการณ์และรับรู้ข่าวสารด้วยการเรียนรู้ด้วยตนเอง เพราะส่วนใหญ่นักท่องเที่ยวที่เดินทางมากับทัวร์ ซึ่งมีตารางเวลาที่จำกัดในการท่องเที่ยว ทำให้การท่องเที่ยวเป็นไปอย่างเร่งรีบ และเป็นไปตามแบบแผนเฉพาะที่คณะทัวร์ได้จัดไว้เท่านั้น การท่องเที่ยว เยี่ยมชมในสถานที่บางครั้งจึงไม่ละเอียดนักเท่ากับนักท่องเที่ยวที่มาโดยส่วนตัวแล้วเรียนรู้ด้วยตนเอง

การเรียนรู้ด้วยตนเองเป็นการทำให้นักท่องเที่ยวรู้จักคิด จดจำ และเกิดการปฏิบัติในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม แต่ทั้งนี้จะเป็นการปฏิบัติในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมที่ถูกต้องหรือไม่ขึ้นอยู่กับความรู้ ความเข้าใจ และความตระหนักของตัวนักท่องเที่ยวเองด้วย

นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับการใช้เวลาในการท่องเที่ยว มีการวางแผน และข้อมูลที่สำคัญของสถานที่นั้นไว้ก่อนที่จะมีการเดินทางไปยังสถานที่ท่องเที่ยวนั้น เพื่อเป็นความรู้พื้นฐานในการทำความเข้าใจที่ถูกต้อง โดยเฉพาะเมื่อได้เดินทางไปสัมผัสสถานที่จริงการมีความรู้ และความเข้าใจเกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยวนั้นมาก่อนย่อมเป็นการได้เปรียบในเรื่องของการใช้เวลาในการทำความเข้าใจในได้รวดเร็ว และเกิดการจดจำได้ดีด้วย

นักท่องเที่ยวชาวอเมริกันได้ให้ความเห็นว่า การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมเป็นสิ่งที่สำคัญ เห็นด้วยกับการที่อนุรักษ์ไว้ให้คนรุ่นหลังได้ศึกษา และเรียนรู้ต่อไป แต่ไม่เห็นด้วยถ้าจะมีการอนุรักษ์ไว้โดยไม่มีการเปลี่ยนแปลง เช่น การซ่อมแซม หรือการบูรณะเลย ควรมีการบูรณะโดยรักษาสภาพเดิมไว้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ และไม่ควรเปลี่ยนแปลงให้เป็นรูปแบบที่ตามสมัยในปัจจุบัน เพราะจะไม่เป็นการคงวิถีเดิมที่มาจากวิถีของคนไทยในสมัยก่อน ทั้งตัวศิลปกรรม การออกแบบ และวิธีการทำเพื่อให้ได้ศิลปะที่งดงามในสมัยนั้น

ตารางที่ 2 จำนวน และร้อยละของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศจำแนกตามข้อมูล ประเทศของนักท่องเที่ยว

ประเทศ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
อังกฤษ	86	23.0
เยอรมนี	82	21.9
ออสเตรเลีย	41	11.0
สหรัฐอเมริกา	33	8.8
ฮอลแลนด์	31	8.3
สวิสเซอร์แลนด์	14	3.7
ฟินแลนด์	13	3.5
นอร์เวย์	13	3.5
สวีเดน	11	2.9
เดนมาร์ก	11	2.9
ไอร์แลนด์	7	1.9
นิวซีแลนด์	7	1.9
แคนาดา	5	1.3
โปรตุเกส	4	1.3
อิตาลี	4	0.5
เบลเยียม	4	1.1
สเปน	4	1.1
ฟิลิปปินส์	2	0.5
อิสราเอล	2	0.5
รวม	374	100.0

จากการเก็บข้อมูลพบว่า มีนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศทั้งหมดจำนวน 17 ประเทศที่เข้ามาเยี่ยมชมในบริเวณเขตพระบรมมหาราชวัง นักท่องเที่ยวต่างประเทศส่วนใหญ่มาจากประเทศอังกฤษ (England) คิดเป็นร้อยละ 23.0 รองลงมาคือประเทศเยอรมนี (Germany) ร้อยละ 21.9 ซึ่งทั้ง 2 ประเทศนี้มีจำนวนนักท่องเที่ยวระยะห่างมากกว่าจำนวนประเทศอื่น ๆ รองลงมาคือ ประเทศออสเตรเลีย (Australia) ร้อยละ 11.0 และ ประเทศสหรัฐอเมริกา (United state of America) ร้อยละ 8.8 และประเทศที่น้อยที่สุดคือประเทศอิสราเอล (Israel) และประเทศฟิลิปปินส์ (Philippine) ซึ่งมีจำนวนเท่ากันคือ ร้อยละ 0.5

กลุ่มของประเทศที่เข้ามาเยี่ยมชม ในเขตพระบรมมหาราชวัง ส่วนใหญ่เป็นกลุ่มของประเทศในทวีปยุโรป (Europe) เนื่องจากกลุ่มนักท่องเที่ยวทางประเทศยุโรปนั้นเป็นกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีความรู้ ความตระหนักและความเข้าใจเกี่ยวกับศิลปกรรมมากกว่ากลุ่มนักท่องเที่ยวที่มาจากประเทศที่ไม่มีศิลปกรรม อย่าง โบราณสถาน และโบราณวัตถุ มากนัก เพราะกลุ่มประเทศทางยุโรปนั้นมีสถานที่ท่องเที่ยวที่เก่าแก่และสำคัญอยู่มากมาย อาทิ เช่น สโตนเฮนจ์ พระราชวังเวทชาย หอเอนปิซา ฯลฯ ดังนั้นจึงทำให้กลุ่มประเทศยุโรปเหล่านี้เลือกที่จะมาท่องเที่ยว ในสถานที่ท่องเที่ยวที่เป็นแหล่งศิลปกรรมของประเทศต่าง ๆ เมื่อกลุ่มนักท่องเที่ยวเหล่านี้ได้มาประเทศไทย อันเป็นประเทศที่ได้ขึ้นชื่อว่ามีประวัติศาสตร์ที่เก่าแก่ของชาติแต่ดั้งเดิมมาหลายร้อยปีสถานที่มาเยี่ยมชมโบราณสถาน และโบราณวัตถุดังเช่นบริเวณเกาะรัตนโกสินทร์ จึงเป็นจุดสนใจให้แก่นักท่องเที่ยวที่ขอศึกษาเกี่ยวกับศิลปกรรม

บริเวณเกาะรัตนโกสินทร์ อันเป็นที่ตั้งสถานที่สำคัญ ๆ หลายอย่างอันเก่าแก่ของประเทศไทย เช่น พระบรมมหาราชวัง (The Grand Palace) และวัดพระศรีรัตนศาสดาราม (The temple of Emerald Buddha) ทั้งนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างประเทศจึงให้ความสำคัญและความสนใจต่อบริเวณนี้กันอย่างมาก สามารถสังเกตได้จากจำนวนของนักท่องเที่ยวในแต่ละวันที่เข้าไปท่องเที่ยวในบริเวณเขตพระบรมมหาราชวังนั้นมีปริมาณมาก

นักท่องเที่ยวจากประเทศอังกฤษให้ความเห็นว่า ที่ประเทศอังกฤษนั้นมีโบราณสถานที่เก่าแก่และสำคัญเช่นกัน และมีการอนุรักษ์ไว้โดยการบูรณะ ซ่อมแซมส่วนที่สึกหรอแต่ที่สำคัญคือพยายามคงสภาพเดิมไว้ให้มากที่สุด โดยคำนึงถึงการเปลี่ยนแปลงเพื่อซ่อมแซม หรือการบูรณะน้อยที่สุดโดยจะทำให้คงความเป็นเอกลักษณ์ ความเก่าแก่ของตัวศิลปกรรมนั้นไว้ จึงเป็นเรื่องไม่

นำแปลก ที่เป็นเหตุผลให้นักท่องเที่ยวที่มาจากประเทศอังกฤษจำนวนมาก ให้ความสนใจกับ พระบรมมหาราชวังและวัดพระศรีรัตนศาสดาราม รวมทั้งนักท่องเที่ยวเหล่านี้ยังให้ความสำคัญ และความสนใจในการอนุรักษ์ศิลปกรรมอีกด้วย

ส่วนนักท่องเที่ยวจากประเทศเยอรมันได้ให้ความเห็นว่า สถานที่ท่องเที่ยวบริเวณโดยรอบ เขตพระบรมมหาราชวังเป็นสถานที่โบราณและเก่าแก่ที่มีมาแต่สมัยโบราณและเป็นแหล่งศิลปกรรมที่มีความงดงามมาก โดยเฉพาะวัดพระศรีรัตนศาสดารามมีการอนุรักษ์ศิลปกรรมเป็นอย่างดี จนดูเหมือนเป็นสิ่งที่ยังถูกสร้างเพราะทุกอย่างดูเหมือนสภาพสมบูรณ์ดังครั้งสมัยก่อน อยากให้มีแหล่งข้อมูลตามจุดประชาสัมพันธ์มากขึ้นเพื่อความเข้าใจและการเรียนรู้ดีขึ้น รวมทั้งได้สังเกตเห็นว่านักท่องเที่ยวที่เข้ามาจำนวนมากคิดว่า สาเหตุนี้ อาจทำให้เกิดผลกระทบต่อแหล่งศิลปกรรมได้ และอยากให้มีการเปิดสถานที่บางเขตที่ทางสำนักพระราชวังได้เปิดเพื่อเข้าเยี่ยมชม และศึกษา เพราะชอบการท่องเที่ยววัฒนธรรมในบริเวณเขตพระบรมมหาราชวังอย่างมาก

สำหรับนักท่องเที่ยวจากประเทศออสเตรเลียได้ให้ความเห็นว่า การได้มาทัศนศึกษาครั้งนี้ ทำให้ทราบถึงประวัติศาสตร์ และความเป็นมาที่แท้จริงเหมือนเป็นการศึกษานอกชั้นเรียนทำให้ได้เรียนรู้และสัมผัสกับบรรยากาศที่แท้จริง ที่สำคัญคือได้เห็นภาพลักษณ์ของพระบรมมหาราชวัง และวัดพระศรีรัตนศาสดารามได้ดีกว่าการเปิดตำราหรือหนังสือเดินทางดู

การท่องเที่ยวควบคู่ไปกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมนั้นย่อมเป็นสิ่งสำคัญที่นักท่องเที่ยวควรตระหนักโดยเฉพาะในทางปฏิบัติ นักท่องเที่ยวที่มีความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมย่อมมีความตระหนักที่ดีกว่านักท่องเที่ยวที่มีความรู้น้อย เพราะฉะนั้นการที่มีสื่อต่าง ๆ เช่น หนังสือคู่มือเดินทางช่วยแนะนำสถานที่ท่องเที่ยว และการปฏิบัติตัวที่ถูกต้องเพื่อการอนุรักษ์สถานที่ท่องเที่ยว นั้นย่อมเป็นพื้นฐานหนึ่งของความรู้ในการเข้าใจให้แก่นักท่องเที่ยวที่มาเยี่ยมชมสถานที่

นักท่องเที่ยวทุกคนนั้นย่อมมีความแตกต่างกันทางประเพณี และวัฒนธรรมเป็นผลให้มีความแตกต่างทางด้านความรู้ ความเข้าใจ ความตระหนักที่ถูกต้องต่อการปฏิบัติในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม สิ่งเหล่านี้มีอิทธิพลค่อนข้างสูงต่อการกระทำและความคิดที่เกิดขึ้น

ตารางที่ 3 จำนวน และร้อยละของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศจำแนกตาม ข้อมูลการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม ของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ

การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เคย	266	71.1
ไม่เคย	108	28.9
รวม	374	100.0

การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม

นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศส่วนใหญ่ เคยได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม จำนวนร้อยละ 71.1 และไม่เคยได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม จำนวนร้อยละ 28.9

ตารางที่ 4 จำนวน และร้อยละของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศจำแนกตาม ข้อมูลการรับรู้ข่าวสารจากสื่อชนิดต่าง ๆ เกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม ของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ

การรับรู้ข่าวสารจากสื่อชนิดต่าง ๆ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
หนังสือเดินทางท่องเที่ยว	232	62.0
โทรทัศน์	86	23.0
วิทยุ	4	1.1
หนังสือพิมพ์	52	13.9
นิตยสาร	45	12.0
Internet	49	13.1
อื่น ๆ	11	2.9

การรับรู้ข่าวสารจากสื่อชนิดต่าง ๆ เกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม

นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศส่วนใหญ่เคยได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมจากหนังสือเดินทางท่องเที่ยว จำนวนร้อยละ 62.0 รองลงมา คือโทรทัศน์จำนวนร้อยละ 23.0 รองลงมา หนังสือพิมพ์จำนวนร้อยละ 13.9 อินเทอร์เน็ต จำนวนร้อยละ 13.1ตามลำดับ

4.2 ระดับความรู้ในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม

ตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความรู้ในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ

ความรู้ในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม	\bar{X}	ระดับความรู้
1. ศิลปกรรม คือ สิ่งที่มีมนุษย์ได้สร้างหรือกำหนดขึ้นทั้งในอดีตและปัจจุบัน สร้างขึ้นเป็นโบราณสถาน โบราณวัตถุ จิตรกรรมฝาผนัง และได้รับยกย่องว่ามีคุณค่าในทางประวัติศาสตร์และโบราณคดี	0.94	มาก
2. สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม คือ สิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับสิ่งที่มีมนุษย์ได้สร้างหรือกำหนดขึ้นในอดีตและปัจจุบันที่มีคุณค่าในทางประวัติศาสตร์และโบราณคดี	0.93	มาก
3. พระบรมมหาราชวังเป็นสัญลักษณ์และเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมในความเป็นไทยเป็นสถานที่ที่ควรค่าแก่การเคารพและดูแลรักษาไว้	0.98	มาก
4. วัดพระศรีรัตนศาสดารามเป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์และเป็นศูนย์รวมจิตใจของชาวพุทธทุกคน	0.97	มาก
5. โบราณวัตถุ, จิตรกรรมฝาผนัง และโบราณสถาน จากโบราณคดีไม่ใช่รูปแบบศิลปกรรมที่มีอยู่ในเขตพระบรมมหาราชวัง หรือในวัดพระศรีรัตนศาสดาราม	0.90	มาก
6. การได้ทัศนศึกษาในเขตพระบรมมหาราชวังช่วยให้เกิดความรู้ในประวัติศาสตร์ดั้งเดิม ความเป็นมาเก่าแก่ของประเทศไทย	0.83	มาก
7. การเสื่อมโทรมของโบราณสถานเกิดจากฝีมือมนุษย์ ธรรมชาติ และกาลเวลา	0.94	มาก

ตารางที่ 5 (ต่อ)

ความรู้ในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม	\bar{X}	ระดับความรู้
8. ความเห็นแก่ตัวของมนุษย์เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมศิลปกรรมได้	0.86	มาก
9. มวลของนกพิราบมีสารทำปฏิกิริยาทำลายวัสดุก่อสร้างอาคารโบราณสถานได้	0.94	มาก
10. สภาพภูมิอากาศไม่มีผลกระทบต่อจิตรกรรมฝาผนังและโบราณสถาน	0.95	มาก
11. การทำแบบสำรวจเป็นแนวทางที่ดีในการอนุรักษ์และปกป้องสิ่งแวดล้อมศิลปกรรม	0.87	มาก
12. ในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมไม่จำเป็นต้องตระหนักถึงสิ่งที่เราทำลายเพื่อการพัฒนาในอนาคต	0.87	มาก
13. การพัฒนาเพื่อการท่องเที่ยวจะต้องคำนึงถึงการอนุรักษ์สภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับแหล่งศิลปกรรมด้วย เพื่อมีการใช้ประโยชน์อย่างต่อเนื่อง	1	มาก
14. โบสถ์มิได้แสดงถึงลักษณะของความเป็นไทยในพระบรมมหาราชวัง	0.89	มาก
15. การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมคือการดูแลรักษาทั้งตัวศิลปกรรมและสภาพแวดล้อมโดยรอบของแหล่งศิลปกรรมนั้น ๆ ด้วย	0.98	มาก

ในเรื่องของศิลปกรรม คือ สิ่งที่มีมนุษย์ได้สร้างหรือกำหนดขึ้นทั้งในอดีตและปัจจุบัน สร้างขึ้นเป็นโบราณสถาน โบราณวัตถุ จิตรกรรมฝาผนัง และได้รับยกย่องว่ามีคุณค่าในทางประวัติศาสตร์และโบราณคดี นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศส่วนใหญ่ตอบถูกมีค่าเฉลี่ย 0.94 อยู่ในค่าเฉลี่ยระดับความรู้มาก แสดงให้เห็นว่านักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศมีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับความหมายของศิลปกรรมอย่างถูกต้อง และมีความเข้าใจว่า สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม คือ สิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้องเนื่องกับสิ่งที่มีมนุษย์ได้สร้างหรือกำหนดขึ้นในอดีต และปัจจุบันที่มีคุณค่าในทางประวัติศาสตร์และโบราณคดี สามารถตอบถูกมีค่าเฉลี่ย 0.93 อยู่ในค่าเฉลี่ยระดับความรู้มากเช่นกันแสดงให้เห็นว่านักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศมีความรู้ และความเข้าใจเกี่ยวกับความหมายของสิ่งแวดล้อมศิลปกรรมอย่างถูกต้องว่า สิ่งที่มีมนุษย์ได้สร้าง หรือแหล่งท่องเที่ยวที่มีมนุษย์สร้างขึ้น (Manufactured Attractions) หรือกำหนดขึ้นในอดีตและปัจจุบันที่มีคุณค่าในทางประวัติศาสตร์และโบราณคดี

การได้ทัศนศึกษาในเขตพระบรมมหาราชวัง ช่วยให้เกิดความรู้ในประวัติศาสตร์ดั้งเดิมความเป็นมาเก่าแก่ของประเทศไทย นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศส่วนใหญ่ตอบถูก มีค่าเฉลี่ย 0.83 อยู่ในค่าเฉลี่ยระดับความรู้มาก แสดงให้เห็นว่านักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศเมื่อได้มีโอกาสเยี่ยมชมสัมผัสประสบการณ์จริงจากในบริเวณเขตพระบรมมหาราชวังทำให้เกิดความรู้ และความเข้าใจในประวัติศาสตร์ดั้งเดิม ความเป็นมาเก่าแก่ของประเทศไทยมากขึ้นมากกว่าการที่จะศึกษาโดยอ่านจากหนังสือเท่านั้น

นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศมีความรู้ และความเข้าใจเกี่ยวกับผลกระทบที่เกิดจากฝีมือมนุษย์ ธรรมชาติ และกาลเวลาต่อสิ่งแวดล้อมศิลปกรรม ฝีมือมนุษย์เช่น การเห็นแก่ตัวและการขาดจิตสำนึก ธรรมชาติ เช่น สภาพภูมิอากาศที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลาอันควบคู่ไปกับกาลเวลาที่ผ่านไป ส่วนใหญ่ตอบถูก มีค่าเฉลี่ย 0.94 อยู่ในค่าเฉลี่ยระดับความรู้มากเช่นกัน

มูลของนกพิราบมีสารทำปฏิกิริยาทำลายวัสดุก่อสร้างอาคารโบราณสถานได้นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศส่วนใหญ่ตอบถูกมากแสดงให้เห็นว่านักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศเข้าใจทางข้อมูลทางด้านวิทยาศาสตร์ว่า มูลของนกพิราบนั้นเป็นอีกสาเหตุหนึ่งที่มีสารทำปฏิกิริยาทำลายวัสดุก่อสร้างอาคารโบราณสถานได้

จากการที่ผู้วิจัยได้มีการสำรวจบริเวณรอบในเขตพระบรมมหาราชวังพบว่า มีบริเวณบางแห่ง และบางส่วนของตัวศิลปกรรมมีมูลของนกพิราบเป็นจำนวนพอสมควรติดเป็นคราบอยู่ตามรูปปั้น นกพิราบเหล่านี้ถึงแม้จะมีไม่มากในเขตพระบรมมหาราชวังแต่ก็มีบางส่วนได้เข้ามาและทิ้งมูลไว้ นอกจากนกพิราบแล้วยังมีนกเอี้ยงและนกกระจอกซึ่งไม่มีผลต่อตัวศิลปกรรมมากนัก ด้านผลกระทบทางด้านสภาพภูมิอากาศ ในเวลาที่ฝนตกในบริเวณเขตพระบรมมหาราชวัง ทำให้เกิดน้ำขัง โดยเฉพาะในบริเวณเขตวัดพระศรีรัตนศาสดาราม เมื่อฝนตกมากจึงทำให้พื้นแฉะ และเกิดความสกปรกตามทางเดินรอบระเบียงวัด แต่ทางวัดได้มีการแก้ปัญหาที่ดีคือมีทางระบายน้ำออกสู่ท่อ และมีความทำความสะอาดทุกครั้งหลังจากฝนหยุด

ในข้อคำถามเชิงลบในเรื่องของการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมนั้นเกี่ยวกับกรณีที่จะต้องตระหนักถึงสิ่งที่เราทำลายเพื่อการพัฒนาในอนาคต นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศส่วนใหญ่ตอบผิดซึ่งเป็นคำตอบที่ถูกมีค่าเฉลี่ย 0.83 อยู่ในค่าเฉลี่ยระดับความรู้มาก แสดงให้เห็นว่านักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศให้ความสำคัญตระหนักต่อคุณค่าของสิ่งแวดล้อมศิลปกรรม การอนุรักษ์ที่ถูกวิธี ย่อมทำให้ศิลปกรรมที่คนสมัยก่อนนั้นสร้างไว้ได้คงอยู่ต่อไปในปัจจุบันและอนาคต การทำลายเป็นการกระทำที่ผิด เพราะนอกจากรูปแบบตัวศิลปกรรมแท้จริงที่คนสมัยก่อนสร้างขึ้นจะสูญหายไปแล้ว ยังทำให้ไม่มีการคงรูปแบบเป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์ให้คนรุ่นหลังได้ ใช้ประโยชน์ในการศึกษา และเรียนรู้ต่อไป ถึงแม้จะมีการสร้างศิลปกรรมขึ้นมาใหม่เพื่อเลียนแบบของเดิมที่ถูกทำลาย แต่คุณค่าของสิ่งนั้นที่เกิดขึ้นก็ไม่สามารถเทียบเท่ากับของโบราณที่มีอายุนับร้อยปี ที่คงอยู่คู่บ้านคู่เมืองเป็นสมบัติของชาติเป็นเวลาช้านาน

ในการพัฒนาเพื่อการท่องเที่ยว จะต้องคำนึงถึงการอนุรักษ์สภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับแหล่งศิลปกรรมด้วย เพื่อมีการใช้ประโยชน์อย่างต่อเนื่อง นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศส่วนใหญ่ตอบถูกมีค่าเฉลี่ย 1 อยู่ในค่าเฉลี่ยระดับความรู้มาก ร้อยละ 100.0 ซึ่งเป็นคะแนนเต็มข้อเดียวที่นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศมีความรู้และความเข้าใจมากที่สุด แสดงให้เห็นว่านักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศคำนึงถึงการท่องเที่ยวที่ควบคู่ไปกับการอนุรักษ์หรือเรียกอีกอย่างว่า "การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์"

ตารางที่ 6 จำนวนและร้อยละของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศจำแนกตามคะแนนความรู้

คะแนนความรู้	จำนวน (คน)	ร้อยละ
5	3	0.8
6	2	0.5
4	3	0.8
8	6	1.6
10	2	0.5
11	5	1.3
12	18	4.8
13	14	3.7
14	36	9.6
15	285	76.2
N = 374		100.0

$$\bar{X} = 14.3$$

$$S.D = 1.75$$

จากผลการวิเคราะห์จำนวน และร้อยละของความรู้ในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ จำแนกตามคะแนนความถี่ได้คะแนนสูงมากถึง 15 คะแนนเต็ม แสดงถึงความรู้ในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ ที่มีต่อพระบรมมหาราชวังและวัดพระศรีรัตนศาสดารามที่ดีมาก แสดงว่านักท่องเที่ยวได้รับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม เพราะสามารถทำคะแนนได้ตั้งแต่ ระหว่าง 5 - 15 คะแนน ในคำถามเกี่ยวกับความรู้ 15 ข้อ ซึ่งพบว่า ผู้ที่ได้คะแนนความรู้นมากที่สุดคือ 15 คะแนนเต็ม ร้อยละ 76.2 ส่วนใหญ่ได้คะแนนอยู่ในค่าระหว่าง 14-15 คะแนน ผู้ที่ทำคะแนนได้ต่ำสุด คือ 5 คะแนน ร้อยละ 0.8 โดยมีค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ของคะแนนความรู้นเท่ากับ 14.3 คะแนน S.D. เท่ากับ 1.75 รายละเอียดดังตารางที่ 6

การที่นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศสามารถทำคะแนนได้สูงนั้น แสดงถึงการมีความรู้ในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมที่สูง จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศพบว่า นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศส่วนใหญ่มีการศึกษาในระดับที่สูงกว่าปริญญาตรี

4.3 ระดับความตระหนักในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม

ตารางที่ 7 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความตระหนักในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ

ความตระหนักในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม	\bar{X}	ระดับความตระหนัก
1. การอนุรักษ์พระบรมมหาราชวังที่เหมาะสมควรเป็นการรักษาของเดิมไว้โดยไม่มีการเปลี่ยนแปลงใด ๆ	1.11	ปานกลาง
2. การตัดเศียรพระพุทธรูปเป็นการกระทำที่ผิด	1.82	มาก
3. โบราณสถานและวัตถุซึ่งเป็นภูมิปัญญาของคนสมัยก่อนเป็นสิ่งที่มีความค่าสิ่งใดเทียบไม่ได้ในปัจจุบัน	1.62	มาก
4. การที่คนนำโบราณวัตถุไปเป็นสมบัติส่วนตัวทั้งโดยเจตนาหรือไม่เจตนาถือว่าการกระทำที่ผิด	1.54	มาก
5. การรับรู้ข่าวสารและประวัติศาสตร์เกี่ยวกับพระบรมมหาราชวังช่วยให้เข้าใจผิดและเกิดจิตสำนึกเกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมมากขึ้น	1.94	มาก
6. การสลักชื่อหรือทำสัญลักษณ์ใดๆ ตามต้นไม้ หรือตามกำแพงในแหล่งโบราณสถานเป็นการดำรงรักษาสิ่งแวดล้อมศิลปกรรม	1.69	มาก
7. ควรแจ้งเจ้าหน้าที่ให้ทราบเมื่อพบเห็นความเสียหายของสิ่งแวดล้อมศิลปกรรม	1.83	มาก

ตารางที่ 7 (ต่อ)

ความตระหนักในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม	\bar{X}	ระดับความตระหนัก
8. การดูแลสิ่งแวดล้อมศิลปกรรมเป็นสิทธิและหน้าที่ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเท่านั้น นักท่องเที่ยวไม่มีส่วนเกี่ยวข้อง	1.46	มาก
9. โบราณสถานในพระบรมมหาราชวังที่เสื่อมโทรม ไม่มีผลด้านจิตใจของผู้ที่ได้พบเห็น	1.64	มาก
10. ไม่ควรนำอาหารและเครื่องดื่มเข้าไปรับประทานในเขตพระบรมมหาราชวัง	1.48	มาก
11. ไม่ควรมีการบูรณะโบราณสถาน เพื่อการรักษาไว้ในฐานะที่เป็นงานศิลปะและเป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์	1.62	มาก
12. การจัดกิจกรรมหรือพิธีการในเขตพระบรมมหาราชวังไม่ทำให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมศิลปกรรมได้	0.75	ปานกลาง
13. ควรหลีกเลี่ยงที่จะเหยียบต้นไม้เล็ก ๆ ในบริเวณแหล่งสิ่งแวดล้อมศิลปกรรม	1.86	มาก
14. ควรตื่นตัวเมื่อเห็นผู้อื่นกระทำการใดที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม	1.95	มาก
15. ควรจะหลีกเลี่ยงที่จะขึ้นไปยืนบนโบราณสถานหรือโบราณวัตถุ เพื่อป้องกันความเสียหายที่จะเกิดกับศิลปกรรม	1.93	มาก

ตารางที่ 7 (ต่อ)

ความตระหนักในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม	\bar{X}	ระดับความตระหนัก
16. ควรเอาใจใส่และปฏิบัติตามกฎระเบียบบางกฎที่พระบรมมหาราชวังกำหนด	1.35	มาก
17. ควรจะมีการดำเนินการป้องกันความเสียหายที่จะเกิดกับสิ่งแวดล้อมศิลปกรรม	1.96	มาก
18. ควรศึกษาหรือชมโบราณสถาน และโบราณวัตถุอย่างใกล้ชิด โดยการสัมผัสหรือจับต้อง	1.79	มาก
19. เมื่อเข้าไปในเขตพระบรมมหาราชวังสามารถแต่งตัวได้ตามสบาย	1.47	มาก
20. ไม่ควรมีการถ่ายรูปในพระอุโบสถหรือพิพิธภัณฑ์สถานเพราะอาจส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมศิลปกรรมได้	1.27	ปานกลาง
21. การมีสัญลักษณ์หรือป้ายแสดงข้อความในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมเป็นการกระตุ้นจิตสำนึกต่อนักท่องเที่ยวได้	1.88	มาก
22. เมื่อเข้าไปในพระอุโบสถการนั่งยัดเท้าไปทางพระพุทธรูปถือเป็นการไม่เคารพสถานที่ศักดิ์สิทธิ์	1.81	มาก
23. เมื่อท่านเข้าไปเยี่ยมชมโบราณสถาน ไม่ควรที่จะพูดคุยและส่งเสียงดังหรือนำเครื่องดนตรี วิทยุเทป ไปเปิดเพื่อให้เกิดความสนุก	1.90	มาก

ตารางที่ 7 (ต่อ)

ความตระหนักในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม	\bar{X}	ระดับความตระหนัก
24. ถ้ามีกิจกรรมเกี่ยวกับการอนุรักษ์แหล่งสิ่งแวดล้อมศิลปกรรม เช่น การเข้ารับการอบรม ควรให้ความร่วมมือ	1.56	มาก
25. ควรจัดหาที่นั่งพักผ่อนเป็นระยะระหว่างทางเดินทาง ๆ บริเวณเขตพระบรมมหาราชวังเพื่อลดผลกระทบต่อโบราณสถานจากพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว	1.78	มาก

การอนุรักษ์พระบรมมหาราชวังที่เหมาะสม ควรเป็นการรักษาของเดิมไว้ โดยไม่มีการเปลี่ยนแปลงใด ๆ โดยมีค่าเฉลี่ยระดับความตระหนัก 1.11 อยู่ในค่าเฉลี่ยระดับปานกลาง แต่นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศบางคนยังไม่เข้าใจถึงคำว่า การอนุรักษ์ ที่ถูกต้องจึงตอบใช่ และบางกลุ่มนั้นยังไม่แน่ใจกับคำว่า การอนุรักษ์เพียงพอ นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศกลุ่มที่ตอบใช่ นั้นยังเข้าใจว่าการอนุรักษ์ไม่สมควรที่จะมีการเปลี่ยนแปลงสิ่งใด ๆ เลยและควรคงสภาพเดิมของตัวศิลปกรรมที่มีมาแต่ดั้งเดิม แต่นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศที่ตอบไม่ใช่ นั้นเข้าใจถูกต้องว่า การอนุรักษ์คือการคงสภาพรักษาแหล่งศิลปกรรมไว้คงสภาพเดิมมากที่สุด แต่ทั้งนี้ควรรวมถึงต้องมีการบูรณะซ่อมแซมในส่วนที่จำเป็นด้วย เพื่อความคงทนของตัวศิลปกรรมต่อไปในอนาคตเพื่อคนรุ่นหลังได้ศึกษา

การตัดเศียรพระพุทธรูปเป็นการกระทำที่ผิด โดยมีค่าเฉลี่ยระดับความตระหนัก 1.82 อยู่ในค่าเฉลี่ยระดับความตระหนักมาก แสดงให้เห็นว่านักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศเข้าใจดีว่ารูปเคารพของชาวพุทธนั้นเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ และเป็นสิ่งคู่บ้านคู่เมืองของชาวไทย พระพุทธรูปนั้นเป็นศิลปกรรมอีกรูปแบบหนึ่งที่มีมาช้านาน การทำลายรูปเคารพจึงเป็นการกระทำที่ผิด ถือว่าเป็นการไม่เคารพต่อศาสนาด้วย

โบราณสถานและวัตถุซึ่งเป็นภูมิปัญญาของคนสมัยก่อนเป็นสิ่งที่มีความค่าสิ่งใดเทียบไม่ได้ในปัจจุบัน โดยมีค่าเฉลี่ยระดับความตระหนัก 1.62 อยู่ในค่าเฉลี่ยระดับความตระหนักมาก

แสดงให้เห็นว่านักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศส่วนใหญ่ให้คุณค่ากับแหล่งศิลปกรรมที่เก่าแก่อ้าง เช่น โบราณสถานและโบราณวัตถุซึ่งเป็นภูมิปัญญาของคนสมัยก่อนซึ่งสิ่งต่าง ๆ ที่สร้างขึ้นใหม่ในปัจจุบันให้คุณค่าเทียบไม่ได้เท่ากับอิฐเก่าอายุนับร้อยปี ทั้งรูปแบบและวิธีการการสร้างของคนในสมัยก่อนที่มีมาแต่ดั้งเดิม

การที่คนนำโบราณวัตถุไปเป็นสมบัติส่วนตัว ทั้งโดยเจตนาหรือไม่เจตนาถือว่าเป็นการกระทำที่ผิด โดยมีค่าเฉลี่ยระดับความตระหนัก 1.54 อยู่ในค่าเฉลี่ยระดับความตระหนักมาก แสดงให้เห็นว่านักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศส่วนใหญ่เข้าใจดีว่า การนำโบราณวัตถุที่มีอยู่ตามโบราณสถานไปเป็นสมบัติส่วนตัวนั้น เป็นการกระทำที่ไม่ถูกต้องเพราะเป็นสิ่งตกทอดมาจากชนรุ่นหลัง และบางอย่างจึงมิใช่สมบัติของใครคนใดคนหนึ่งเพียงเท่านั้นแต่เป็นสมบัติของแผ่นดินเป็นของสาธารณชน

การดูแลสิ่งแวดล้อมศิลปกรรมเป็นสิทธิและหน้าที่ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเท่านั้น นักท่องเที่ยวไม่มีส่วนเกี่ยวข้อง โดยมีค่าเฉลี่ยระดับความตระหนัก 1.46 อยู่ในค่าเฉลี่ยระดับความตระหนักมาก แสดงให้เห็นว่านักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศส่วนใหญ่มีความตระหนักว่าทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง และมีผลกระทบต่อการท่องเที่ยวควรมีการให้ความร่วมมือซึ่งกันและกัน การดูแลสิ่งแวดล้อมศิลปกรรมมิใช่เป็นเป็นสิทธิและหน้าที่ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเท่านั้น แต่เป็นหน้าที่ของทุกคนที่คอยสอดส่องดูแลเพื่อสิ่งแวดล้อมศิลปกรรมที่ดีต่อไปในอนาคต

โบราณสถานในพระบรมมหาราชวังที่เสื่อมโทรม ไม่มีผลด้านจิตใจของผู้ที่ได้พบเห็นโดยมีค่าเฉลี่ยระดับความตระหนัก อยู่ในค่าเฉลี่ย 1.64 ระดับความตระหนักมาก แสดงให้เห็นว่านักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศส่วนใหญ่ต่างให้ความสำคัญต่อโบราณสถานที่ยุคที่เสื่อมโทรมว่ามีผลด้านจิตใจของผู้ที่ได้พบเห็น หรือเป็นมลพิษทางสายตา (Visual Pollution) อีกทางหนึ่ง

ไม่ควรนำอาหาร และเครื่องดื่มเข้าไปรับประทานในเขตพระบรมมหาราชวัง โดยมีค่าเฉลี่ยระดับความตระหนัก 1.48 อยู่ในค่าเฉลี่ยระดับความตระหนักมาก แสดงให้เห็นว่านักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศส่วนใหญ่ สามารถเข้าใจถึงนำอาหารและเครื่องดื่มเข้าไปรับประทานในเขตพระบรมมหาราชวัง อาจส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมศิลปกรรมในทางลบ ถึงแม้ว่าจะมีถังขยะตามแหล่งต่าง ๆ ตามบริเวณแหล่งศิลปกรรม แต่นั่นคือแนวทางเพียงส่วนหนึ่งเท่านั้น

ไม่ควรมีการบูรณะโบราณสถาน เพื่อการรักษาไว้ในฐานะที่เป็นงานศิลปะและเป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์ โดยมีค่าเฉลี่ยระดับความตระหนัก 1.62 อยู่ในค่าเฉลี่ยระดับความตระหนักมาก แสดงให้เห็นว่านักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศส่วนใหญ่ เห็นด้วยที่จะมีการบูรณะโบราณสถานบางส่วนที่ถูกทำลายไปกับสภาพภูมิอากาศ และกาลเวลา รวมถึงฝีมือของมนุษย์ด้วย แต่การบูรณะนั้นต้องคำนึงถึงการคงสภาพของแหล่งศิลปกรรมไว้ให้คงเดิมมากที่สุดเพื่อการรักษาไว้ในฐานะที่เป็นงานศิลปะและเป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์

การจัดกิจกรรม หรือพิธีการในเขตพระบรมมหาราชวังไม่ทำให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมศิลปกรรมได้ โดยมีค่าเฉลี่ยระดับความตระหนัก 0.75 อยู่ในค่าเฉลี่ยระดับความตระหนักปานกลาง แสดงให้เห็นว่านักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศส่วนใหญ่ยังไม่มีความเข้าใจในเรื่องของผลกระทบต่อจากการการจัดกิจกรรม หรือพิธีการในเขตพระบรมมหาราชวังนั้นแท้จริงแล้ว ถ้ามีการปฏิบัติไม่ถูกวิธีก็เป็นอีกหนทางหนึ่งที่สามารถทำให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมศิลปกรรมได้

ควรตักเตือนเมื่อเห็นผู้อื่นกระทำการใดที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม โดยมีค่าเฉลี่ยระดับความตระหนัก 1.95 อยู่ในค่าเฉลี่ยระดับความตระหนักมาก แสดงให้เห็นว่านักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศส่วนใหญ่ให้ความเห็นว่า เมื่อพบผู้ใดที่ไม่ประสงค์ดีและคิดจะทำลายอาจเป็นไปด้วยการเจตนาหรือไม่ก็ตาม เราควรตักเตือนเมื่อเห็นผู้อื่นกระทำการใดที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม

ควรจะหลีกเลี่ยงที่จะขึ้นไปยืนบนโบราณสถานหรือโบราณวัตถุเพื่อป้องกันความเสียหายที่จะเกิดกับศิลปกรรม โดยมีค่าเฉลี่ยระดับความตระหนัก 1.93 อยู่ในค่าเฉลี่ยระดับความตระหนักมาก แสดงให้เห็นว่านักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศส่วนใหญ่มีความตระหนักสูงในการเข้าใจและปฏิบัติตามกฎระเบียบที่พระบรมมหาราชวังได้กำหนดไว้ตามป้ายเตือนต่าง ๆ

จากการที่ผู้วิจัยได้ไปสำรวจพบว่า นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศบางกลุ่มยังไม่เข้าใจในการปฏิบัติตนต่อแหล่งศิลปกรรมที่ดี ยังมีการขึ้นไปยืนบนโบราณสถานและโบราณวัตถุอยู่เพื่อการถ่ายภาพ ทั้งนี้เนื่องจากวัฒนธรรมของชาวต่างประเทศ แตกต่างกับของคนไทยที่ให้ความเคารพต่อศาสนสถานมากกว่า

ส่วนข้อคำถามเกี่ยวกับการควรเอาใจใส่ และปฏิบัติตามกฎระเบียบบางกฎที่พระบรมมหาราชวังกำหนด โดยมีค่าเฉลี่ยระดับความตระหนัก 1.35 อยู่ในค่าเฉลี่ยระดับความตระหนักมาก แสดงให้เห็นว่านักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศส่วนใหญ่มีส่วนร่วมที่ดีที่จะปฏิบัติและเอาใจใส่ตามกฎระเบียบทุกกฎที่พระบรมมหาราชวังกำหนด แต่มีนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศเพียงบางกลุ่ม ยังไม่เห็นด้วยกับกฎบางข้อของพระบรมมหาราชวังที่กำหนดขึ้น

เมื่อเข้าไปในเขตพระบรมมหาราชวัง สามารถแต่งตัวได้ตามสบาย โดยมีค่าเฉลี่ยระดับความตระหนัก 1.47 อยู่ในค่าเฉลี่ยระดับความตระหนักมาก แสดงให้เห็นว่านักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศส่วนใหญ่เห็นด้วยกับการปฏิบัติตามกฎระเบียบของพระบรมมหาราชวังว่าควรแต่งตัวให้รัดกุมทั้งนี้เพื่อความเรียบร้อย และเป็นการเคารพต่อสถานที่ไม่ว่าจะเป็นทั้งเสื้อผ้า และรองเท้า

จากการทำแบบสำรวจยังมีนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศบางกลุ่มแต่เป็นส่วนที่ไม่เห็นด้วย และอยากให้มีการแต่งตัวได้ตามสบาย เพราะนักท่องเที่ยวกลุ่มนี้อาจจะไม่เข้าใจเกี่ยวกับวัฒนธรรมและประเพณีของประเทศไทยมากนัก

ไม่ควรมีการถ่ายรูปในพระอุโบสถหรือพิพิธภัณฑ์สถาน เพราะอาจส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมศิลปกรรมได้ โดยมีค่าเฉลี่ยระดับความตระหนัก 1.27 อยู่ในค่าเฉลี่ยระดับความตระหนักปานกลาง แสดงให้เห็นว่านักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศส่วนใหญ่เข้าใจและมีความตระหนักดีว่าการถ่ายรูปในพระอุโบสถหรือพิพิธภัณฑ์สถาน เพราะอาจส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมศิลปกรรม แต่ยังคงมีนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศบางกลุ่มไม่เห็นด้วยเพราะต้องการที่จะบันทึกภาพเก็บไว้

จากการที่ผู้วิจัยได้สอบถามเจ้าหน้าที่รักษาการณ์ ในบริเวณเขตพระบรมมหาราชวังเกี่ยวกับการห้ามถ่ายรูปในสถานที่ต้องห้ามเช่นในพิพิธภัณฑ์ทราบว่า แสงแฟลชจากกล้องบางตัวก่อให้เกิดปฏิกิริยาทำลายภาพวาดศิลปกรรม ศิลปกรรมบางอย่างที่หายากเป็นสิ่งของที่สงวนลิขสิทธิ์มิให้ประเทศอื่นใดสามารถลอกเลียนแบบไปแอบอ้างเป็นของประเทศตนเอง

การถ่ายรูปแหล่งศิลปกรรมบางอย่างต้องห้ามจึงอาจเป็นการละเมิดกฎได้ นอกเสียจากการขอหนังสืออนุญาตจากทางสำนักพระราชวังเสียก่อน อีกทั้งการถ่ายรูปทำให้เกิดพฤติกรรมไม่

พึงประสงค์ของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ ทางสำนักพระราชวังจึงออกกฎป้องกันไว้ในบริเวณสถานที่ต้องห้ามต่าง ๆ เช่น ในพิพิธภัณฑ์วัดพระศรีรัตนศาสดาราม และพระอุโบสถ เป็นต้น

เมื่อเข้าไปในพระอุโบสถการนั่งยัดเท้าไปทางพระพุทธรูปถือเป็นการไม่เคารพสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ โดยมีค่าเฉลี่ยระดับความตระหนก 1.81 อยู่ในค่าเฉลี่ยระดับความตระหนกมาก แสดงให้เห็นว่านักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ ส่วนใหญ่มีความเข้าใจว่าการนั่งยัดเท้าไปทางพระพุทธรูปถือเป็นการไม่เคารพสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ แต่มีนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศบางกลุ่มที่ไม่เข้าใจวัฒนธรรม ประเพณีของชาวพุทธมากนักจึงไม่แน่ใจกับการกระทำดังกล่าว

จากการที่ผู้วิจัยได้สังเกตพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศพบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เมื่อเข้ามาในพระอุโบสถ อันเป็นที่ประดิษฐานขององค์พระแก้วมรกตต่างมีพฤติกรรมที่เรียบร้อยและเป็นระเบียบดีเพราะมีเจ้าหน้าที่จำนวนหนึ่งคอยจับตาเฝ้า และให้บริการอยู่ แต่มีนักท่องเที่ยวบางกลุ่มยังคงยัดเท้าไปทางพระพุทธรูปตามสบาย เพราะไม่เข้าใจในวัฒนธรรมมากนัก ซึ่งมองดูแล้วเป็นการไม่เคารพต่อสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ในขณะที่นักท่องเที่ยวชาวพุทธบางกลุ่มกำลังกราบไว้รูปเคารพอยู่

เมื่อนักท่องเที่ยวเข้าไปเยี่ยมชมโบราณสถาน ไม่ควรที่จะพูดคุย และส่งเสียงดังหรือนำเครื่องดนตรี วิद्यุเทป ไปเปิดเพื่อให้เกิดความสนุก โดยมีค่าเฉลี่ยระดับความตระหนก 1.9 อยู่ในค่าเฉลี่ยระดับความตระหนกมาก แสดงให้เห็นว่านักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศเห็นด้วยกับการปฏิบัติตนให้เคารพกับโบราณสถาน และโบราณวัตถุว่าไม่ควรที่จะพูดคุยและส่งเสียงดังหรือนำเครื่องดนตรี วิद्यุเทป ไปเปิดเพื่อให้เกิดความสนุก

ถ้ามีกิจกรรมเกี่ยวกับการอนุรักษ์แหล่งสิ่งแวดล้อมศิลปกรรมเช่น การเข้ารับการอบรม ควรให้ความร่วมมือ โดยมีค่าเฉลี่ยระดับความตระหนก 1.56 อยู่ในค่าเฉลี่ยระดับความตระหนกมาก แสดงให้เห็นว่านักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศส่วนใหญ่ยินยอมที่จะเข้ารับการอบรม และให้ความร่วมมือหากกิจกรรมเกี่ยวกับการอนุรักษ์แหล่งสิ่งแวดล้อมศิลปกรรม เช่น จัดการรณรงค์ในวันสำคัญต่าง ๆ จัดนิทรรศการ การประชาสัมพันธ์แต่มีนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศบางกลุ่มไม่แน่ใจที่จะให้ความร่วมมือ ทั้งนี้เนื่องจากเวลาที่จำกัดในการท่องเที่ยวโดยเฉพาะนักท่องเที่ยวที่มากับกลุ่มทัวร์

ตารางที่ 8 จำนวนและร้อยละของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศจำแนกตามคะแนนความตระหนัก

คะแนนตระหนัก	จำนวน (คน)	ร้อยละ
23	3	0.8
25	5	1.3
26	6	1.6
27	3	0.8
28	5	1.3
30	6	1.6
31	10	2.7
32	22	5.9
33	1	0.3
34	7	1.9
35	6	1.6
36	10	2.7
37	4	1.1
38	26	7.0
39	16	4.3
40	27	7.2
41	10	2.7
42	24	6.4
43	13	3.5
44	40	10.7
45	11	2.9
46	14	3.7
47	7	1.9
48	78	20.9
50	20	5.3
	374	100.0

$$\bar{X} = 41.16 \quad S.D = 6.64$$

ในคำถามเกี่ยวกับความตระหนัก 25 ข้อ ผู้ตอบจะมีคะแนนตั้งแต่ 0 - 50 คะแนน ซึ่งพบว่าผู้ที่ได้คะแนนความตระหนักมากที่สุดคือ 50 คะแนน ร้อยละ 5.3 ส่วนใหญ่จะได้คะแนน 48 คะแนน มีจำนวนร้อยละ 20.9 ผู้ที่ทำคะแนนได้ต่ำสุด คือ 23 คะแนน มีจำนวนร้อยละ 0.8 โดยมีค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ของคะแนนความตระหนักเท่ากับ 41.16 คะแนน S.D. เท่ากับ 6.64 รายละเอียดดังตารางที่ 8 การที่นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศมีความตระหนักสูงเนื่องมาจากมีความรู้ที่สูง

4.4 ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับความรู้อันการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม

4.4.1 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างเพศกับความรู้อันการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างเพศกับความรู้อันการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม แสดงไว้ในตารางที่ 9

ตารางที่ 9 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างเพศกับความรู้อันการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม

เพศ	ระดับความรู้		
	ต่ำ	สูง	รวม
ชาย	67 (35.0)	124 (65)	191 (51.0)
หญิง	22 (12.0)	161 (88.0)	183 (49.0)
รวม	89 (23.8)	285 (76.2)	374 (100.0)

Chi-square = 27.398

Significance = 0.000

d.f. = 1

จากตารางที่ 9 ผลจากการวิเคราะห์ พบว่าเพศหญิงส่วนใหญ่มีระดับความรู้ในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมในระดับสูงกว่าเพศชาย และจากการวิเคราะห์ดังกล่าวได้ค่า Chi-square เท่ากับ 27.398 และค่า Significance เท่ากับ 0.000 สรุปได้ว่าเพศมีความสัมพันธ์กับความรู้อันการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งตรงกับ

สมมติฐานที่ได้ตั้งไว้ และสอดคล้องกับงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของสมบุญ ศิลปรุ่งธรรม (2540) ,ชลดาทองสุกนอก (2540) ที่พบว่า เพศเป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความรู้

ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีเพศต่างกันย่อมมีความรู้ในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมแตกต่างกัน เพราะนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศเพศชายและเพศหญิงมีลักษณะนิสัยในการรับรู้ข่าวสาร ความคิดเห็นที่ต่างกันอย่างหนึ่งทำให้มีระดับความรู้แตกต่างกันด้วย สาเหตุที่ทำให้นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศเพศหญิง มีความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมมากกว่านักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศเพศชาย เพราะในกรณีนี้นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศเพศหญิง อาจมีความคิดละเอียดละอ่อนเกี่ยวกับศิลปกรรม มากกว่านักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศเพศชาย

4.4.2 ความสัมพันธ์ระหว่างอายุกับความรู้ในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างอายุกับความรู้ในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม แสดงไว้ในตารางที่ 10

ตารางที่ 10 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างอายุกับความรู้ในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม

อายุ	ระดับความรู้		
	ต่ำ	สูง	รวม
ต่ำกว่า 25 ปี	55 (61.1)	35 (38.9)	90 (24.0)
26 -35 ปี	19 (14.5)	112 (85.5)	131 (35.0)
36 ปีขึ้นไป	15 (9.8)	138 (90.1)	153 (40.9)
รวม	89 (23.8)	285 (76.2)	374 (100.0)

Chi-square = 92.774

Significance = 0.000

d.f. = 4

จากตารางที่ 10 ผลจากการวิเคราะห์ พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 36 ปีขึ้นไป เป็นกลุ่มที่มีความรู้ในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมสูงสุด รองลงมาได้แก่ กลุ่มที่มีอายุ 26-35 ปี และกลุ่มอายุ ต่ำกว่า 25 ปี จากการทดสอบทางสถิติ พบว่า ความแตกต่างกันในเรื่องอายุ ก่อให้เกิดความแตกต่างกันในเรื่องความรู้ ในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 การวิเคราะห์ดังกล่าว ได้ค่า Chi-square เท่ากับ 92.774 และค่า Significance เท่ากับ 0.000 จึงเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ และสอดคล้องกับงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ของกนกวรรณ มณฑิราช (2539) , เรวีตร ออกแมน (2541) , ภาณุ บุรณศิริ (2537) , บรรชัย สืบสังข์ (2536) ที่พบว่า อายุเป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความรู้

ผลการวิจัยพบว่า อายุเป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความรู้ในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุต่างกันย่อมมีความรู้ในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมแตกต่างกัน เพราะจากผลการวิเคราะห์ สรุปได้ว่านักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศที่มีระดับอายุมากกว่า 36 ปีขึ้นไป ซึ่งอยู่ในช่วงที่เป็นผู้อาวุโสกว่าระดับกลุ่มอายุอื่น ๆ มีความเข้าใจในด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมมากกว่า จะสังเกตเห็นได้ว่า ถึงแม้นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศมีระดับความรู้สูงทุกกลุ่ม แต่กลุ่มที่มีระดับความรู้ต่ำที่สุดคือ ระดับกลุ่มอายุต่ำกว่า 25 ปี ได้แก่ในช่วงวัยรุ่น ซึ่งเป็นวัยของคนสมัยใหม่ ความคิดจึงมีการเปลี่ยนแปลงไปตามโลกยุคปัจจุบันด้วยเช่นกัน

การได้รับความรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมศิลปกรรม จากสื่อต่าง ๆ นั้นอาจมีผลทำให้ระดับความรู้แตกต่างกัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับวัยวุฒิ และประสบการณ์ของแต่ละบุคคล การเข้าใจในการเรียนรู้จากประสบการณ์ที่ผ่านมา บุคคลที่อาวุโสกว่าอาจมองสิ่งต่าง ๆ ใน 2 แง่มุม ทั้งทางที่ดีและทางที่ไม่ดี แต่ผู้ที่มีอายุน้อยกว่าอาจมีความคิดที่ยึดติดกับสิ่งใดสิ่งหนึ่งในแง่เดียว จึงแสดงให้เห็นว่าผู้อาวุโสกว่าย่อมให้คุณค่า และความสำคัญกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมมากกว่าคนสมัยใหม่ เพราะสามารถเข้าใจถึงความเป็นมาและความสำคัญได้ดีกว่า

4.4.3 ความสัมพันธ์ระหว่างระดับการศึกษากับความรู้ในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการศึกษา กับความรู้ในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม แสดงไว้ในตารางที่ 11

ตารางที่ 11 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการศึกษากับความรู้ในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม

การศึกษา	ระดับความรู้		
	ต่ำ	สูง	รวม
มัธยมศึกษา	55 (42)	76 (58)	131 (35.0)
ปริญญาตรี	16 (15.2)	89 (84.8)	105 (28.0)
สูงกว่าปริญญาตรี	18 (13.0)	120 (87.0)	138 (37.0)
รวม	89 (23.8)	285 (76.2)	374 (100.0)

Chi-square = 44.596

Significance = 0.000

d.f. = 3

จากตารางที่ 11 ผลจากการวิเคราะห์ พบว่า ในกลุ่มตัวอย่างที่มีการศึกษาในระดับสูงกว่าขึ้นไปปริญญาตรี มีความรู้ในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมสูงที่สุด ทั้งนี้เนื่องมาจากความรู้ในระดับสูงมีความเข้าใจในการอนุรักษ์ที่ถูกต้อง และความแตกต่างกันในเรื่องการศึกษา ก่อให้เกิดความแตกต่างกันในเรื่องของความรู้ในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 การวิเคราะห์ดังกล่าว ได้ค่า Chi-square เท่ากับ 44.596 และค่า Significance เท่ากับ 0.000 จึงเป็นไปตามสมมติฐานที่ได้ตั้งไว้ และสอดคล้องกับงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ของเรวัต รอกแมน (2541) , อรรถยา โมรานพคุณ (2543) , ภาณุ บุรณศิริ (2537) , บรรชัย สืบสังข์ (2536) ที่พบว่า ระดับการศึกษา เป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความรู้

ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษาต่างกัน ย่อมมีความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมแตกต่างกัน เพราะจากผลจากการวิเคราะห์นั้น กลุ่มนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศส่วนใหญ่จบการศึกษาสูงกว่าระดับปริญญาตรี แสดงให้เห็นว่าระดับการศึกษาที่แตกต่างกันย่อมเป็นสาเหตุแน่นอนที่ทำให้มีความรู้แตกต่างกันด้วย

4.4.4 ความสัมพันธ์ระหว่างอาชีพกับความรู้ในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างอาชีพกับความรู้ในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม แสดงไว้ในตารางที่ 12

ตารางที่ 12 ความสัมพันธ์ระหว่างอาชีพกับความรู้ในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม

อาชีพ	ระดับความรู้		
	ต่ำ	สูง	รวม
รัฐบาล	38 (53.5)	33 (46.4)	71 (18.9)
ธุรกิจ	26 (28.8)	64 (71.1)	90 (24.0)
อื่น ๆ	25 (11.7)	188 (88.2)	213 (56.9)
รวม	89 (23.8)	285 (76.2)	374 (100.0)

Chi-square = 108.434

Significance = 0.000

d.f. = 7

จากตารางที่ 12 ผลจากการวิเคราะห์ พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีอาชีพอื่น ๆ ได้แก่ ทนาย วิศวกร นักวิทยาศาสตร์ บรรณารักษ์ เสมียน เลขานุการ รับจ้าง ช่างภาพ บัญชี ช่าง การโรงแรม เป็นต้น มีความรู้ในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมสูงที่สุด รองลงมาคือ นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศที่ทำงานเกี่ยวกับธุรกิจตามลำดับ แสดงให้เห็นว่าความแตกต่างกันในเรื่องอาชีพ ก่อให้เกิดความแตกต่างกันในเรื่องของความรู้ในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 การวิเคราะห์ดังกล่าว ได้ค่า Chi-square เท่ากับ 108.434 และค่า Significance เท่ากับ 0.000 จึงเป็นไปตามสมมติฐานที่ได้ตั้งไว้ และสอดคล้องกับงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ของอรรทยา โมรานพคุณ (2543) , เรวัตร์ ออกแมน (2541) , กนกพร อิศรานุวัฒน์ (2540) , บรรชัย สืบสังข์ (2536) ที่พบว่า อาชีพ เป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความรู้

ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีอาชีพต่างกัน ย่อมมีความรู้ในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมแตกต่างกัน เพราะการทำงานในแต่ละอาชีพที่แตกต่างกันของนักท่องเที่ยวยุโรปต่างประเทศแต่ละคน ย่อมทำให้ระดับความรู้แตกต่างกัน ทั้งนี้เป็นเพราะแต่ละอาชีพมีทัศนคติของอาชีพนั้น ๆ ที่แตกต่างกันด้วย เช่น นักธุรกิจอาจให้ความสำคัญ และให้คุณค่าต่อการรับรู้ข่าวสารในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมแตกต่างกับนักโบราณคดี เพราะนักโบราณคดีนั้นมีความรู้ในเรื่องของการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมโดยตรง และให้ความสำคัญกับคุณค่าที่ลึกซึ้งต่อศิลปกรรมได้ถูกต้องกว่านักธุรกิจ

4.4.5 ความสัมพันธ์ระหว่างรายได้กับความรู้ในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างรายได้กับความรู้ในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม แสดงไว้ในตารางที่ 13

ตารางที่ 13 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างรายได้กับความรู้ในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม

รายได้	ระดับความรู้		
	ต่ำ	สูง	รวม
100,000 – 500,000	60 (33.1)	121 (66.8)	181 (48.3)
500,001 – 1,000,000	29 (15.0)	164 (84.9)	193 (51.6)
รวม	89 (23.8)	285 (76.2)	374 (100.0)

Chi-square = 69.502

Significance = 0.213

d.f. = 1

จากตารางที่ 13 ผลจากการวิเคราะห์ พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้จำนวนเงิน ระหว่าง 500,001 – 1,000,000 บาทปีมีความรู้ในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมในระดับสูง จากสถิติแสดงให้เห็นว่าความแตกต่างกันในเรื่องรายได้ไม่ก่อให้เกิดความแตกต่างกันในเรื่องของความรู้ในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 การวิเคราะห์ดังกล่าว

ได้ค่า Chi-square เท่ากับ 69.502 และค่า Significance เท่ากับ 0.213 จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ และไม่สอดคล้องกับงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ของนริศ ทวีสุข (2541) , อรรถยา โมรานพคุณ (2543) , ภาณุ บุรณศิริ (2537) , เว็ตร ออกแมน (2541) , ชนรรค์ แดงแสง (2539) ที่พบว่า รายได้เป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความรู้

ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้ต่างกัน ไม่มีผลทำให้ความรู้ในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมแตกต่างกัน เพราะอัตราค่าเงินของแต่ละประเทศนั้นต่างกัน การนำรายได้มาคำนวณหากระดบรายได้ไม่สามารถนำมาเปรียบเทียบกันได้ ถึงแม้จะทำให้เป็นสกุลเดียวกัน คือ อัตราค่าเงินบาทของประเทศไทย ยกตัวอย่าง เช่น นักท่องเที่ยวที่มาจากประเทศอิสราเอล และนักท่องเที่ยวที่มาจากประเทศอังกฤษ เมื่อนำมาคำนวณในอัตราค่าเงินบาทสกุลเดียวกัน พบว่านักท่องเที่ยวที่มาจากประเทศอิสราเอลมีรายได้ต่ำกว่า

จากผลดังกล่าว ทั้งนี้ไม่ได้หมายความว่า นักท่องเที่ยวจากประเทศอิสราเอลนั้นยากจน เพราะนักท่องเที่ยวจากประเทศอิสราเอล มีอัตราค่าเงินในประเทศอิสราเอลที่แตกต่างกันกับอัตราค่าเงินในประเทศอังกฤษ นักท่องเที่ยวจากประเทศอิสราเอลจึงสามารถเปรียบเทียบระดับรายได้ที่แท้จริงกับนักท่องเที่ยวในประเทศตนเองได้เท่านั้น หรือประเทศที่มีการใช้อัตราค่าเงินสกุลเดียวกับประเทศอิสราเอล

เช่นเดียวกันกับนักท่องเที่ยวที่มาจากประเทศอังกฤษที่ใช้ค่าสกุลเงินปอนด์สามารถเปรียบเทียบระดับรายได้ที่แท้จริงกับนักท่องเที่ยวในประเทศตนเองได้เท่านั้นเช่นกัน ทั้งนี้เนื่องจากว่าอัตราค่าครองชีพของแต่ละประเทศทั่วโลกนั้นแตกต่างกัน

4.4.6 ความสัมพันธ์ระหว่างการได้รับรู้ข่าวสารทางด้านสิ่งแวดล้อมกับความรู้ในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการได้รับรู้ข่าวสารทางด้านสิ่งแวดล้อมศิลปกรรมกับความรู้ในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม แสดงไว้ในตารางที่ 14

ตารางที่ 14 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ข่าวสารทางด้านสิ่งแวดล้อม ศิลปกรรมกับความรู้ในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม

การรับรู้ข่าวสารทางด้าน สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม	ระดับความรู้		
	ต่ำ	สูง	รวม
ไม่เคย	61 (56.4)	47 (43.5)	108 (28.8)
เคย	28 (10.5)	238 (89.4)	266 (71.1)
รวม	89 (23.8)	285 (76.2)	374 (100.0)

Chi-square = 89.456

Significance = 0.000

d.f. = 1

จากตารางที่ 14 ผลจากการวิเคราะห์การรับรู้ข่าวสารกับความรู้ในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม พบว่า นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศที่เคยรับรู้ข่าวสารในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมมาก่อนมีความรู้อยู่ในระดับสูงกว่านักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศที่ไม่เคยรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม

แสดงให้เห็นว่า ความแตกต่างกันในเรื่องการรับรู้ข่าวสารทางด้านสิ่งแวดล้อมศิลปกรรม ก่อให้เกิดความแตกต่างในเรื่องของความรู้ในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมเช่นกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 การวิเคราะห์ดังกล่าว ได้ค่า Chi-square เท่ากับ 89.456 และค่า Significance เท่ากับ 0.000 จึงเป็นไปตามสมมติฐานที่ได้ตั้งไว้ และสอดคล้องกับงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ชลดา ทองสุกนอก (2540) , ดวงจันทร์ สุทธาโรจน์ (2538) ที่พบว่า การรับรู้ข่าวสารเป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความรู้

ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมต่างกัมนั้นย่อมมีผลทำให้ความรู้ในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมแตกต่างกันด้วย เพราะการรับรู้ข่าวสารจากสื่อชนิดที่แตกต่างกัน ในช่วงเวลาและจังหวะที่แตกต่างกัน มีผลทำให้ระดับความรู้แตกต่างกัน จากผลการวิเคราะห์ส่วนใหญ่สื่อที่นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศได้รับข่าวสาร

คือ หนังสือเดินทางท่องเที่ยวซึ่งเป็นที่ที่มีผลทำให้นักท่องเที่ยวได้รับความรู้มากที่สุด เพราะเป็นสื่อที่หาซื้อได้ง่ายมีขายตามแหล่งท่องเที่ยวทั่วไป และมีเนื้อหาเจาะจงเฉพาะที่เกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยว นั้น ๆ ที่นักท่องเที่ยวสนใจ

ดังนั้นจึงแสดงให้เห็นว่าการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมต่างกั นนั้นก่อให้เกิดความสัมพันธ์กับความรู้ในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมอย่างแน่นอน

4.5 ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับความตระหนักในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม

4.5.1 ความสัมพันธ์ระหว่างเพศกับความตระหนักในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างเพศกับความตระหนักในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม แสดงไว้ในตารางที่ 15

ตารางที่ 15 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างเพศกับความตระหนักในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม

เพศ	ระดับความตระหนัก		
	ต่ำ	สูง	รวม
ชาย	65 (34.0)	126 (65.9)	191 (51.0)
หญิง	102 (55.7)	81 (44.2)	183 (48.9)
รวม	167 (44.6)	207 (55.3)	374 (100.0)

Chi-square = 17.817

Significance = 0.000

d.f. = 1

จากตารางที่ 15 ผลจากการวิเคราะห์ พบว่านักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศเพศชายส่วนใหญ่มีระดับความตระหนักในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมในระดับสูงกว่าเพศหญิง ทั้งนี้ ความแตกต่างกันในเรื่องเพศก่อให้เกิดความแตกต่างกันในเรื่องของความตระหนักในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 การวิเคราะห์ดังกล่าว ได้ค่า Chi-square เท่ากับ 17.817 และค่า Significance เท่ากับ 0.000 จึงเป็นไปตามสมมติฐานที่ว่าเพศมีความสัมพันธ์กับความตระหนักในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม และสอดคล้องกับงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ของ นริศ ทวีสุข (2541) , สมบุญ ศิลปรุ่งธรรม (2540) , กนกพร อิศรานุวัฒน์ (2540) ที่พบว่า เพศ มีความสัมพันธ์ต่อความตระหนัก

ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีเพศต่างกันย่อมมีความตระหนักในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมแตกต่างกัน เพราะนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศเพศชาย และเพศหญิง ความคิดเห็นที่แตกต่างกันทำให้มีระดับความตระหนักแตกต่างกันด้วย สาเหตุที่ทำให้นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศเพศชาย มีความตระหนักเกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมมากกว่านักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศเพศหญิง

ในกรณีนี้นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศเพศหญิงถึงแม้จะมีความรู้เกี่ยวกับศิลปกรรมมากกว่านักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศเพศชาย แต่ไม่ได้หมายความว่านักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศเพศหญิงจะมีความตระหนักมากกว่าเสมอไป จากผลการวิเคราะห์นั้นแสดงให้เห็นว่าเพศชายมีการให้คุณค่าและเห็นความสำคัญในเรื่องของความตระหนักซึ่งส่งผลไปสู่การปฏิบัติในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมได้มากกว่านักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศเพศหญิง ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับปัจจัยตัวอื่น ๆ เช่น การรับรู้ข่าวสารต่าง ๆ ด้วย

4.5.2 ความสัมพันธ์ระหว่างอายุกับความตระหนักในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างอายุกับความตระหนักในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม แสดงไว้ในตารางที่ 16

ตารางที่ 16 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างอายุกับความตระหนักในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม

อายุ	ระดับความตระหนัก		
	ต่ำ	สูง	รวม
ต่ำกว่า 25 ปี	49 (54.4)	41 (45.5)	90 (24.0)
26 -35 ปี	15 (11.4)	116 (88.5)	131 (35.0)
มากกว่า 36 ปีขึ้นไป	103 (67.3)	50 (32.6)	153 (40.9)
รวม	167 (44.6)	207 (55.3)	374 (100.0)

Chi-square = 142.265

Significance = 0.000

d.f. = 4

จากตารางที่ 16 ผลจากการวิเคราะห์ พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 26 -35 ปี เป็นกลุ่มที่มีความตระหนักในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมสูงสุด รองลงมาได้แก่กลุ่มที่มีอายุ 36 ปีขึ้นไป ตามลำดับ และจากการทดสอบทางสถิติ พบว่า ความแตกต่างกันในเรื่องอายุ ก่อให้เกิดความแตกต่างในเรื่องความตระหนักในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงเป็นไปตามสมมติฐานที่ว่า อายุมีความสัมพันธ์กับความตระหนักในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม แสดงให้เห็นว่าความแตกต่างกันในเรื่องเพศก่ให้เกิดความแตกต่างในเรื่องของความตระหนักในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม การวิเคราะห์ดังกล่าว ได้ค่า Chi-square เท่ากับ 142.265 และค่า Significance เท่ากับ 0.000 จึงเป็นไปตามสมมติฐานที่อายุมีความสัมพันธ์กับความตระหนักในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม และสอดคล้องกับงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ของ กนกวรรณ มณฑิราช (2539) , ดลพร เผือกคง (2541) , นริศ ทวีสุข (2541) , ภาณุ บุรณศิริ (2537) , ประพล มิลินทจินดา (2541) , นิตยา ภูแสนธนาสาร (2538) , ชลดา ทองสุกนอก (2540) , บรรชัย สืบสังข์ (2536) พบว่า อายุ ก่อให้เกิดความสัมพันธ์ต่อความตระหนัก

ผลการวิจัยพบว่าอายุเป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความตระหนักในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุต่างกันย่อมมีความตระหนักในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมแตกต่างกัน เพราะจากผลการวิเคราะห์ตามตาราง สรุปได้ว่านักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศที่มีระดับอายุ 26 -35 ปี ส่วนใหญ่มีความเข้าใจในด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมมากกว่ากลุ่มอายุระดับอื่น ๆ ถึงแม้ว่ากลุ่มอายุระดับ มากกว่า 36 ปีขึ้นไปจะมีระดับความรู้สูงกว่า แต่ในเรื่องของการปฏิบัติกลุ่มอายุ 26 - 35 ปีนี้มีความตระหนักสูงกว่ากลุ่มอายุอื่น ๆ

4.5.3 ความสัมพันธ์ระหว่างระดับการศึกษากับความตระหนักในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างระดับการศึกษากับความตระหนักในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม แสดงไว้ในตารางที่ 17

ตารางที่ 17 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระดับการศึกษา กับความตระหนักในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม

การศึกษา	ระดับความตระหนัก		
	ต่ำ	สูง	รวม
มัธยมศึกษา	59 (45.0)	72 (54.9)	131 (35.0)
ปริญญาตรี	9 (8.50)	96 (91.4)	105 (28.0)
สูงกว่าปริญญาตรี	99 (71.7)	39 (28.2)	138 (36.8)
รวม	167 (44.6)	207 (55.3)	374 (100.0)

Chi-square = 101.329

Significance = 0.000

d.f. = 3

จากตารางที่ 17 ผลจากการวิเคราะห์ พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีการศึกษาในระดับการศึกษา ในระดับปริญญาตรีมีความตระหนักในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมสูงที่สุด รองลงมาเป็นกลุ่มระดับมัธยมศึกษา และระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรีตามลำดับ

ความแตกต่างกันในเรื่องระดับการศึกษาก่อให้เกิดความแตกต่างกันในเรื่องของความตระหนักในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมด้วย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 การวิเคราะห์ดังกล่าว ได้ค่า Chi-square เท่ากับ 101.329 และค่า Significance เท่ากับ 0.000 จึงเป็นไปตามสมมติฐานที่ระดับการศึกษามีความสัมพันธ์กับความตระหนักในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม และสอดคล้องกับงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ของ จิตติมา นิยมสรวญ (2536) , อรรธยา โมรานพคุณ (2543) , ดลพร เผือกคง (2541) , ภาณุ บุรณศิริ (2537) , นิตยา ภูแสนธนาสาร (2538) , ศุภชัย ศรภักยวานิช (2542) , กนกนารถ ศรีอาจ (2538) , บรรชัย สืบสังข์ (2536) พบว่าระดับการศึกษา ก่อให้เกิดความสัมพันธ์ต่อความตระหนัก

ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษาต่างกัน ย่อมมีความตระหนักเกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมแตกต่างกัน เพราะจากผลจากการวิเคราะห์นั้น กลุ่มนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศที่มีความตระหนักมากที่สุด คือกลุ่มนักท่องเที่ยวที่จบการศึกษาระดับปริญญาตรี และนักท่องเที่ยวที่จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตามลำดับ

สำหรับกลุ่มนักท่องเที่ยวระดับการศึกษาที่สูงกว่าปริญญาตรีสังเกตได้ว่าถึงแม้จะมีระดับการศึกษา และความรู้ที่สูงกว่านักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศระดับการศึกษาอื่น ๆ ไม่ได้หมายความว่ามีความตระหนักที่สูงกว่าด้วย แต่นักท่องเที่ยวที่มีระดับการศึกษาระดับต่ำกว่าอย่างระดับชั้นมัธยมศึกษากลับสามารถมีความเข้าใจ ให้ความสำคัญ และตระหนักถึงการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมได้ดีกว่า

4.5.4 ความสัมพันธ์ระหว่างอาชีพกับความตระหนักในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างอาชีพกับความตระหนักในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม แสดงไว้ในตารางที่ 18

ตารางที่ 18 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างอาชีพกับความตระหนักในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม

อาชีพ	ระดับความตระหนัก		
	ต่ำ	สูง	รวม
รัฐบาล	36 (50.7)	35 (49.2)	71 (18.9)
ธุรกิจ	30 (33.3)	60 (66.6)	90 (24.0)
อื่น ๆ	101 (47.4)	112 (52.5)	213 (56.9)
รวม	167 (44.6)	207 (55.3)	374 (100.0)

Chi-square = 112.127

Significance = 0.000

d.f. = 7

จากตารางที่ 18 ผลจากการวิเคราะห์ พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีอาชีพอื่น ๆ มีความตระหนักในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมสูงที่สุด รองลงมาคือ กลุ่มอาชีพที่เกี่ยวกับธุรกิจ ตามลำดับ

จากการวิเคราะห์ผลทางสถิติพบว่า ความแตกต่างกันในเรื่องอาชีพก่อให้เกิดความแตกต่างกันในเรื่องของความตระหนักในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 การวิเคราะห์ดังกล่าว ได้ค่า Chi-square เท่ากับ 112.127 และค่า Significance เท่ากับ 0.000 จึงเป็นไปตามสมมติฐานที่อาชีพมีความสัมพันธ์กับความตระหนักในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม และสอดคล้องกับงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ของ อรรถยา โมรานพคุณ (2543) , ภาณุ บุรณศิริ (2537) , ประพล มิลินทจินดา (2541) , ดลพร เผือกคง (2541) พบว่า อาชีพ มีความสัมพันธ์ต่อความตระหนัก

ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีอาชีพต่างกันย่อม มีความตระหนักในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมแตกต่างกัน เพราะการทำงานในแต่ละอาชีพของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศแต่ละคน ย่อมทำให้ระดับความตระหนักแตกต่างกัน ทั้งนี้เป็นเพราะแต่ละอาชีพมีทัศนคติของอาชีพนั้น ๆ ที่แตกต่างกัน

4.5.5 ความสัมพันธ์ระหว่างรายได้กับความตระหนักในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างรายได้กับความตระหนักในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม แสดงไว้ในตารางที่ 19

ตารางที่ 19 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างรายได้กับความตระหนักในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม

รายได้	ระดับความตระหนัก		
	ต่ำ	สูง	รวม
100,000 – 500,000	63 (34.8)	118 (65.1)	181 (48.3)
500,001 – 1,000,000	104 (53.8)	89 (46.1)	193 (51.6)
รวม	167 (44.6)	207 (55.3)	374 (100.0)

Chi-square = 79.847

Significance = 0.53

d.f. = 1

จากตารางที่ 19 ผลจากการวิเคราะห์ พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้จำนวนเงินระหว่าง 100,000 – 500,000 บาท /ปี มีความตระหนักในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมสูงกว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้จำนวนเงินระหว่าง 500,001 – 1,000,000 บาท / ปี

จากการวิเคราะห์ผลทางสถิติพบว่า ความแตกต่างกันในเรื่องรายได้ไม่ก่อให้เกิดความแตกต่างกันในเรื่องของความตระหนักในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม อย่างมีนัยสำคัญทาง

สถิติที่ระดับ 0.05 การวิเคราะห์ดังกล่าว ได้ค่า Chi-square เท่ากับ 79.847 และค่า Significance เท่ากับ 0.53 จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ได้ตั้งไว้ และไม่สอดคล้องกับงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ของ ศุภชัย ศรภักยานิช (2542) , นริศ ทวีสุข (2541) , อรรถยา โมรานพคุณ (2543) , ภาณุ บุรณศิริ (2537) , เรวัตร์ ออกแน่น (2541) , ชนรรค์ แดงแสง (2539) ซึ่งได้พบว่า รายได้ มีความสัมพันธ์ต่อความตระหนัก

ผลการวิจัยพบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้ต่างกันไม่มีผลทำให้ความตระหนักในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมแตกต่างกันเพราะอัตราค่าเงินของแต่ละประเทศนั้นต่างกัน การนำรายได้มาหาค่าระดับรายได้ไม่สามารถนำมาเปรียบเทียบกันได้ ถึงแม้จะทำให้เป็นสกุลเดียวกัน คืออัตราค่าเงินบาทของประเทศไทยทั้งนี้เนื่องจากว่าอัตราค่าครองชีพของแต่ละประเทศทั่วโลกนั้นแตกต่างกัน

4.5.6 ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ข่าวสารทางด้านสิ่งแวดล้อมศิลปกรรมกับความตระหนักในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ข่าวสารทางด้านสิ่งแวดล้อมศิลปกรรมกับความตระหนักในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม แสดงไว้ในตารางที่ 20

ตารางที่ 20 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ข่าวสารทางด้านสิ่งแวดล้อมกับ ความตระหนักในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม

การได้รับรู้ข่าวสารทางด้าน สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม	ระดับความตระหนัก		
	ต่ำ	สูง	รวม
ไม่เคย	57 (52.7)	51 (47.2)	108 (28.8)
เคย	110 (41.3)	156 (58.6)	266 (71.1)
รวม	167 (44.6)	207 (55.3)	374 (100.0)

Chi-square = 4.057

Significance = 0.44

d.f. = 1

จากตารางที่ 20 ผลจากการวิเคราะห์พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่ได้รับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม มีความความตระหนักในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมสูงกว่ากลุ่มตัวอย่างที่ไม่เคยได้รับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม

จากการวิเคราะห์ผลทางสถิติพบว่า ความแตกต่างกันในเรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมไม่ก่อให้เกิดความแตกต่างกันในเรื่องของความตระหนักในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 การวิเคราะห์ดังกล่าว ได้ค่า Chi-square เท่ากับ 4.057 และค่า Significance เท่ากับ 0.44 จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ และไม่สอดคล้องกับงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ของ ราชน พิมพา (2543) , ประพล มิลินทจินดา (2541) , อลิสา วีรพัฒน์กุล (2540) , ลดาวัลย์ พอใจ (2536) , ศุภชัย ศรภักย์วานิช (2542) , กุลชลี บุญทา (2540) พบว่า การรับรู้ข่าวสารเป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความรู้และความตระหนักเกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อม

ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมต่างกัันนั้นไม่มีผลทำให้ความตระหนักในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมแตกต่างกันเพราะว่าความตระหนักขึ้นอยู่กับจิตสำนึกที่มีอยู่ของแต่ละบุคคลไม่เหมือนกับความรู้ ถึงแม้ว่าการรับรู้ข่าวสารซึ่งส่งผลให้เกิดความรู้ในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมสูง แต่ไม่ได้ส่งผลทำให้มีความตระหนักในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมสูงตามเสมอไป

ตารางที่ 21 สรุปผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับความรู้อในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม

ลำดับ	ตัวแปรอิสระ	ค่า Significance	สัมพันธ์	ไม่สัมพันธ์
1	เพศ	0.000	✓	
2	อายุ	0.000	✓	
3	ระดับการศึกษา	0.000	✓	
4	อาชีพ	0.000	✓	
5	รายได้	0.213		✓
6	การรับรู้ข่าวสาร	0.000	✓	

จากตารางที่ 21 สรุปผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับความรู้ในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม พบว่า เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ การได้รับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมศิลปกรรมจากทางสื่อต่าง ๆ มีความสัมพันธ์กับความรู้ในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม ยกเว้น ตัวแปรรายได้ไม่มีความสัมพันธ์ กับความรู้ในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม

ตารางที่ 22 สรุปผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับความตระหนักในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม

ลำดับ	ตัวแปรอิสระ	ค่า Significance	สัมพันธ์	ไม่สัมพันธ์
1	เพศ	0.000	✓	
2	อายุ	0.000	✓	
3	ระดับการศึกษา	0.000	✓	
4	อาชีพ	0.000	✓	
5	รายได้	0.53		✓
6	การรับรู้ข่าวสาร	0.44		✓

จากตารางที่ 22 สรุปผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับความรู้ในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม พบว่า เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ มีความสัมพันธ์กับความรู้ในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม ยกเว้น ตัวแปรรายได้ การได้รับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมศิลปกรรมจากทางสื่อต่าง ๆ ไม่มีความสัมพันธ์ กับความรู้ในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม

บทที่ 5

สรุป และข้อเสนอแนะ

5.1 สรุป

ในการศึกษาวิจัยเรื่องความรู้ และความตระหนักในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศศึกษาระดับปริญญาโท มหาวิทยาลัยบูรพา มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงความรู้ ความตระหนักต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ และปัจจัยที่มีผลก่อให้เกิดความรู้ และความตระหนักในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาคือ นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศในบริเวณเขตพระบรมมหาราชวัง และได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 374 ราย ซึ่งเป็นนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศเฉพาะที่สามารถพูดภาษาอังกฤษ เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา คือ แบบสอบถามซึ่งประกอบด้วย ข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ ความรู้ในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ ความตระหนักในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ และข้อเสนอแนะต่อสำนักพระราชวัง

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ใช้อัตราส่วนร้อยละถึงข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ ความรู้ ความตระหนักในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ ส่วนการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตามนั้น ใช้การวิเคราะห์การทดสอบแบบไคสแควร์ (chi - square) ซึ่งสามารถสรุปได้ดังนี้

5.1.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไป

จากการศึกษาวิเคราะห์พบว่า นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ ส่วนใหญ่เป็นเพศชายร้อยละ 51.0 มีอายุ 36 ปี ขึ้นไป ร้อยละ 41.0 มีสถานภาพโสด ร้อยละ 50.0 จบการศึกษาในระดับสูงกว่าปริญญาตรี ร้อยละ 36.8 มีรายได้ต่อเดือนอยู่ระหว่าง 500,001 - 1,000,000 บาท / ปี ร้อยละ

51.6 มีอาชีพอื่น ๆ นอกเหนือไปจาก รัฐบาล และ ธุรกิจ ร้อยละ 57.0 วัตถุประสงค์ของการเดินทางส่วนใหญ่คือ การท่องเที่ยว ร้อยละ 42.0 ลักษณะการเดินทางเดินทางส่วนตัว ร้อยละ 98.1

5.1.2 ผลการวิเคราะห์ความรู้ในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม

เมื่อพิจารณาผลจากการวิเคราะห์ความรู้ในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีระดับความรู้ในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมสูง ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากปัจจุบันการเผยแพร่ข่าวสารทางด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมเพียงพอ และทั่วถึงไม่ว่าจะเป็นทั้งทางสื่อสิ่งพิมพ์และสื่อทางอิเล็กทรอนิกส์ต่าง ๆ เช่น ทางอินเทอร์เน็ต แสดงถึงการติดต่อสื่อสารที่กว้างไกล ไร้ขอบเขตจำกัด

นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศส่วนมากได้รับรู้ข่าวสารในเรื่องของศิลปกรรมจากหนังสือเดินทางท่องเที่ยว หรือหนังสือแนะนำการท่องเที่ยวต่าง ๆ ทำให้เกิดความรู้และความเข้าใจมากขึ้น เป็นการช่วยส่งเสริมให้มีการปฏิบัติตนที่ดีขึ้นด้วย สื่อต่าง ๆ ที่มีการเผยแพร่เป็นประจำ นักท่องเที่ยวได้รับรู้ข่าวสารนั้นอย่างเพียงพอ ส่งผลทำให้ต่อการปลูกฝังความรู้ ความเข้าใจให้กับนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศต่อการดูแล และอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมที่ถูกวิธี เพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนต่อไป

สรุปผลจากการวิจัยพบว่า นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศมีความรู้ และความเข้าใจเกี่ยวกับความหมายของศิลปกรรม และความหมายของสิ่งแวดล้อมศิลปกรรมอย่างถูกต้อง แสดงให้เห็นว่านักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ เมื่อได้มีโอกาสเยี่ยมชมสัมผัสประสบการณ์จริงจากในบริเวณเขตพระบรมมหาราชวังทำให้เกิดความรู้ และความเข้าใจในประวัติศาสตร์ดั้งเดิม ความเป็นมาเก่าแก่ของประเทศไทยมากขึ้นมากกว่าการที่จะศึกษาโดยอ่านจากหนังสือเท่านั้น รวมทั้งนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ มีความรู้ และความเข้าใจเกี่ยวกับผลกระทบที่เกิดจากฝีมือมนุษย์ ธรรมชาติ และกาลเวลาต่อสิ่งแวดล้อมศิลปกรรม ในส่วนที่เกิดจากฝีมือมนุษย์เช่น การเห็นแก่ตัวและการขาดจิตสำนึก ในส่วนที่เกิดจากธรรมชาติ เช่น สภาพภูมิอากาศที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลาอันควบคู่ไปกับกาลเวลาที่ผ่านไป

สำหรับในเรื่องของการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมนั้นเกี่ยวกับกรณีที่จะต้องตระหนักถึง

สิ่งที่เราทำลายเพื่อการพัฒนาในอนาคต นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศส่วนใหญ่มีความเข้าใจว่าการอนุรักษ์ที่ถูกต้อง ต้องทำให้ศิลปกรรมที่คนสมัยก่อนนั้นสร้างไว้ได้คงอยู่ต่อไปในปัจจุบันและอนาคต การทำลายเป็นการกระทำที่ผิด เพราะนอกจากรูปแบบตัวศิลปกรรมแท้จริงที่คนสมัยก่อนสร้างขึ้นจะสูญหายไปแล้ว ยังทำให้ไม่มีการคงรูปแบบเป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์ให้คนรุ่นหลังได้ใช้ประโยชน์ในการศึกษา และเรียนรู้ต่อไป ถึงแม้จะมีการสร้างศิลปกรรมขึ้นมาใหม่เพื่อเลียนแบบของเดิมที่ถูกทำลายแต่คุณค่าของสิ่งนั้นที่เกิดขึ้นก็ไม่สามารถเทียบเท่าได้กับของโบราณที่มีอายุนับร้อยปี ที่คงอยู่คู่บ้านคู่เมืองเป็นสมบัติของชาติเป็นเวลาช้านาน

5.1.3 ผลการวิเคราะห์ความตระหนักในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม

ในการศึกษาความตระหนักในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมของกลุ่มตัวอย่าง พบว่ามีความตระหนักในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมอยู่ในระดับสูงมากเช่นกัน ซึ่งสอดคล้องกับความรู้ในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม เมื่อมีความรู้ในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมในระดับสูง ย่อมส่งผลให้เกิดระดับความตระหนักสูงตามไปด้วย เนื่องจากมีความรู้ ความเข้าใจในเรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมเป็นอย่างดี

สรุปผลจากการวิจัยพบว่า มีเพียงนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศบางคนยังไม่เข้าใจถึงคำว่าการอนุรักษ์ ที่ถูกต้องเพราะบางกลุ่มนั้นยังไม่แน่ใจกับคำว่า การอนุรักษ์เพียงพอ แต่เป็นเพียงนักท่องเที่ยวในส่วนน้อยเท่านั้น นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศส่วนใหญ่ เข้าใจความหมายของการอนุรักษ์พระบรมมหาราชวังที่เหมาะสม คือควรเป็นการรักษาของเดิมไว้โดยไม่มีการเปลี่ยนแปลงใด ๆ ควรคงสภาพเดิมของตัวศิลปกรรมที่มีมาแต่ดั้งเดิมมากที่สุด แต่ทั้งนี้ควรรวมถึงต้องมีการบูรณะซ่อมแซมในส่วนที่จำเป็นด้วย เพื่อความคงทนของตัวศิลปกรรมต่อไปในอนาคต และเพื่อคนรุ่นหลังได้ศึกษา ยกตัวอย่างในเรื่องของของการตัดเศียรพระพุทธรูปเป็นการกระทำที่ผิด นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศส่วนใหญ่เข้าใจดีว่ารูปเคารพของชาวพุทธนั้นเป็นสิ่งศักดิ์ และเป็นสิ่งคู่บ้านคู่เมืองของไทย พระพุทธรูปนั้นเป็นศิลปกรรมอีกรูปแบบหนึ่งที่มีมาช้านาน การทำลายรูปเคารพจึงเป็นการกระทำที่ผิด ถือว่าเป็นการไม่เคารพต่อศาสนาด้วย

แสดงให้เห็นว่านักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ ได้ให้คุณค่ากับแหล่งศิลปกรรมที่เก่าแก่อันดั่ง เช่น โบราณสถานและโบราณวัตถุซึ่งเป็นภูมิปัญญาของคนสมัยก่อนซึ่งสิ่งต่าง ๆ ที่สร้างขึ้นใหม่ในปัจจุบันหาคุณค่าเทียบไม่ได้เท่ากับอริฐเก่าอายุนับร้อยปี ทั้งรูปแบบและวิธีการการสร้างของคนใน

สมัยก่อนที่มีมาแต่ดั้งเดิม และเห็นว่าการนำโบราณวัตถุที่มีอยู่ตามโบราณสถานไปเป็นสมบัติส่วนตัวนั้น เป็นการกระทำที่ไม่ถูกต้องเพราะเป็นสิ่งตกทอดมาจากชนรุ่นหลัง และบางอย่างจึงมิใช่สมบัติของใครคนใดคนหนึ่งเพียงเท่านั้นแต่เป็นสมบัติของแผ่นดิน เป็นของสาธารณชน

นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศส่วนใหญ่มีความตระหนักว่าทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง และมีผลกระทบต่อการท่องเที่ยวควรมีการให้ความร่วมมือซึ่งกันและกัน การดูแลสิ่งแวดล้อมศิลปกรรมมิใช่เป็นเป็นสิทธิและหน้าที่ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเท่านั้น แต่เป็นหน้าที่ของทุก ๆ คนที่คอยสอดส่องดูแลเพื่อสิ่งแวดล้อมศิลปกรรมที่ดีต่อไปในอนาคต และเข้าใจว่าไม่ควรนำอาหาร และเครื่องดื่มเข้าไปรับประทานในเขตพระบรมมหาราชวัง เพราะการนำอาหารและเครื่องดื่มเข้าไปรับประทานในเขตพระบรมมหาราชวัง อาจส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมศิลปกรรมในทางลบ ถึงแม้ว่าจะมีถังขยะตามแหล่งต่าง ๆ ตามบริเวณแหล่งศิลปกรรมแต่นั้นคือแนวทางเพียงส่วนหนึ่งเท่านั้น

มีเพียงแต่นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศบางกลุ่มยังไม่มีความเข้าใจในเรื่องของผลกระทบจากการการจัดกิจกรรม หรือพิธีการในเขตพระบรมมหาราชวัง นั้นแท้จริงแล้ว ถ้ามีการปฏิบัติไม่ถูกวิธีก็เป็นอีกหนทางหนึ่งที่สามารถทำให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมศิลปกรรมได้ และเข้าใจดีว่าควรจะมีสิ่งกีดขวางที่จะขึ้นไปยืนบนโบราณสถานหรือโบราณวัตถุเพื่อป้องกันความเสียหายที่จะเกิดกับศิลปกรรม นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศส่วนใหญ่มีความตระหนักสูงในการเข้าใจและปฏิบัติตามกฎระเบียบที่พระบรมมหาราชวังได้กำหนดไว้ตามป้ายเตือนต่าง ๆ

จากการที่ผู้วิจัยได้ไปสำรวจพบว่า นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศบางกลุ่มยังไม่เข้าใจในการปฏิบัติตนต่อแหล่งศิลปกรรมที่ดี ยังมีการขึ้นไปยืนบนโบราณสถานและโบราณวัตถุอยู่เพื่อการถ่ายภาพ ทั้งนี้เนื่องจากวัฒนธรรมของชาวต่างประเทศ แตกต่างกับของคนไทยที่ให้ความเคารพต่อศาสนสถานมากกว่า

ในเรื่องควรเอาใจใส่ และปฏิบัติตามกฎระเบียบที่พระบรมมหาราชวังนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศส่วนใหญ่มีส่วนร่วมที่ดีที่จะปฏิบัติและเอาใจใส่ตามกฎระเบียบทุกกฎที่พระบรมมหาราชวังกำหนด แต่มีนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศเพียงบางกลุ่ม ยังไม่เห็นด้วยกับกฎบางข้อของพระบรมมหาราชวังที่กำหนดขึ้น เช่น นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศส่วนใหญ่เห็นด้วยกับการปฏิบัติตามกฎระเบียบของพระบรมมหาราชวังว่าควรแต่งตั้งตัวให้รัดกุมทั้งนี้เพื่อความเรียบร้อย และเป็นการเคารพ

ต่อสถานที่ไม่ว่าจะเป็นทั้งเสื้อผ้า และรองเท้า มีเพียงนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศบางส่วนเท่านั้นที่ไม่เห็นด้วย และอยากให้มีการแต่งตัวได้ตามสบาย เพราะนักท่องเที่ยวกลุ่มนี้ไม่เข้าใจเกี่ยวกับวัฒนธรรมและประเพณีของประเทศไทยมากนัก

นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศส่วนใหญ่เข้าใจ และมีความตระหนักดีว่าการถ่ายรูปในพระอุโบสถหรือพิพิธภัณฑสถาน อาจส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมศิลปกรรม แต่ยังคงมีนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศบางกลุ่มไม่เห็นด้วยเพราะต้องการที่จะบันทึกภาพเก็บไว้

จากการที่ผู้วิจัยได้สอบถามเจ้าหน้าที่รักษาการณ์ ในบริเวณเขตพระบรมมหาราชวังเกี่ยวกับการห้ามถ่ายรูปในสถานที่ต้องห้ามเช่นในพิพิธภัณฑท์ทราบว่า แสงแฟลชจากกล้องบางตัวสามารถเป็นปฏิกริยาทำลายภาพวาดศิลปกรรม ศิลปกรรมบางอย่างที่หายากเป็นสิ่งของที่สงวนลิขสิทธิ์มิให้ประเทศอื่นใดสามารถลอกเลียนแบบไปแอบอ้างเป็นของประเทศตนเอง การถ่ายรูปแหล่งศิลปกรรมบางอย่างต้องห้ามจึงอาจเป็นการละเมิดกฎได้ นอกจากนี้จากการขอหนังสืออนุญาตจากทางสำนักพระราชวังเสียก่อน อีกทั้งการถ่ายรูปทำให้เกิดพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ ทางสำนักพระราชวังจึงออกกฎป้องกันไว้ในบริเวณสถานที่ต้องห้ามต่าง ๆ เช่น ในพิพิธภัณฑท์วัดพระศรีรัตนศาสดาราม และพระอุโบสถ เป็นต้น

นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ ส่วนใหญ่มีความเข้าใจว่า การนั่งยัดเท้าไปทางพระพุทธรูปถือเป็นการไม่เคารพสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ แต่มีนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศบางกลุ่มที่ไม่เข้าใจวัฒนธรรม ประเพณีของชาวพุทธมากนักจึงจึงไม่แน่ใจกับการกระทำดังกล่าว

จากการที่ผู้วิจัยได้สังเกตพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศพบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เมื่อเข้ามาในพระอุโบสถ อันเป็นที่ประดิษฐานขององค์พระแก้วมรกตต่างมีพฤติกรรมที่เรียบร้อยและเป็นระเบียบดีเพราะมีเจ้าหน้าที่จำนวนหนึ่งคอยจับตาเฝ้า และให้บริการอยู่ แต่มีนักท่องเที่ยวบางกลุ่มยังคงยัดเท้าไปทางพระพุทธรูปตามสบาย เพราะไม่เข้าใจในวัฒนธรรมมากนัก ซึ่งมองดูแล้วเป็นการไม่เคารพต่อสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ ในขณะที่นักท่องเที่ยวชาวพุทธบางกลุ่มกำลังกราบไว้รูปเคารพอยู่

สำหรับในเรื่องอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศเห็นด้วยกับการปฏิบัติตนให้เคารพกับโบราณสถาน และโบราณวัตถุว่าไม่ควรที่จะพูดคุย และส่งเสียงดังหรือนำเครื่องดนตรี วิทยุเทป ไปเปิดเพื่อให้เกิดความสนุก และยินยอมที่จะให้ความร่วมมือหากกิจกรรมเกี่ยวกับการอนุรักษ์แหล่งสิ่งแวดล้อมศิลปกรรม เช่น จัดการรณรงค์ในวันสำคัญต่าง ๆ จัดนิทรรศการ การประชาสัมพันธ์แต่มีนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศบางกลุ่มไม่แน่ใจที่จะให้ความร่วมมือ ทั้งนี้เนื่องจากเวลาที่จำกัดในการท่องเที่ยวโดยเฉพาะนักท่องเที่ยวที่มาอยู่กับกลุ่มทัวร์

5.1.4 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตาม ดังสรุปต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปร

จากการวิเคราะห์โดยใช้แบบทดสอบ chi - square เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวอิสระและตัวแปรตาม ซึ่งตัวแปรอิสระมีด้วยมีด้วยกัน 6 ประเด็น ได้แก่

- 1.1 เพศ
- 1.2 อายุ
- 1.3 ระดับการศึกษา
- 1.4 อาชีพ
- 1.5 รายได้
- 1.6 การรับรู้ข่าวสาร

ส่วนตัวแปรตามมี 2 ประเด็น คือ ความรู้ในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม และ ความตระหนักในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์มีดังนี้

ผลจากการวิเคราะห์ปัจจัยที่ก่อให้เกิดความรู้ในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม พบว่า เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ การรับรู้ข่าวสาร มีความสัมพันธ์กับความรู้ในการอนุรักษ์

สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ มีเพียงรายได้ไม่มีความสัมพันธ์กับความรู้ในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม มีรายได้ดังนี้

เพศหญิงส่วนใหญ่มีระดับความรู้ในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมในระดับสูงกว่าเพศชายสำหรับอายุ สำหรับอายุ กลุ่มอายุที่มีมากกว่า 36 ปี มีความรู้ในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม ในระดับสูงที่สุดและการศึกษาระดับปริญญาตรีรองลงมาในด้านอาชีพ อาชีพ อื่น ๆ นอกเหนือไปจากราชการ และธุรกิจส่วนใหญ่มีความรู้ในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมในระดับสูง

นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศกลุ่มรายได้ที่อยู่ระหว่าง 500,001 – 1,000,000 บาท / ปี ส่วนใหญ่มีความรู้การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมในระดับสูงและนักท่องเที่ยวที่เคยได้รับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมศิลปกรรมพบว่ามีความรู้ในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมระดับสูงเช่นกัน

ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่ก่อให้เกิดความตระหนักในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม พบ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ มีความสัมพันธ์กับความตระหนักในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้มีเพียง รายได้ การรับรู้ข่าวสาร ที่ไม่เป็นไปตามสมมติฐาน มีรายละเอียดดังนี้

เพศชายส่วนใหญ่มีระดับความตระหนักในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม ในระดับสูงกว่าเพศหญิงสำหรับอายุกลุ่มอายุที่มากกว่า 36 ปี มีความตระหนักในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม ในระดับสูงรองลงมาคือ กลุ่มอายุระหว่าง 26 – 35 ปี ในเรื่องของระดับการศึกษานักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศในระดับการศึกษาปริญญาตรีมีความตระหนักในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมในระดับสูงที่สุดรองลงมาคือ การศึกษาระดับมัธยมศึกษาในด้านอาชีพ นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศมีอาชีพ อื่น ๆ ส่วนใหญ่มีความตระหนักในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมในระดับสูง นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศกลุ่มที่มี รายได้ อยู่ระหว่าง 100,000 – 500,000 / ปี ส่วนใหญ่มีความตระหนักในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม ในระดับสูงและนักท่องเที่ยวที่เคยได้รับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมศิลปกรรมพบว่ามีความตระหนักในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมระดับสูงเช่นกัน

5.2 ข้อเสนอแนะ

5.2.1 ข้อเสนอแนะเชิงพัฒนา

ผู้วิจัยใคร่ขอเสนอแนะข้อคิดเห็นบางประการเพื่อนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำไปพิจารณาเพื่อประโยชน์ต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน ดังต่อไปนี้

5.2.1.1 จากผลการวิเคราะห์สรุปได้ว่า ความรู้ในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศอยู่ในระดับสูง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะได้รับรู้ข่าวสารข้อเท็จจริงต่าง ๆ และเข้าใจในสิ่งที่ได้รู้อย่างแท้จริง อีกทั้งมาจากที่มีการส่งเสริม ชักจูง ให้นักท่องเที่ยวจากต่างประเทศเดินทางมาสู่ประเทศไทย ดังนั้นเพื่อให้ได้มาซึ่งรายได้เป็นเงินตราต่างประเทศ เข้าเพิ่มพูนเศรษฐกิจส่วนรวม นั้นควรมีการคำนึงถึงในส่วนที่ต้องให้ความรู้ ในส่วนที่ต้องการข้อมูลเฉพาะโดยปรับปรุงระบบข้อมูลท่องเที่ยวให้ทันสมัยและเรียกได้ในระบบ Internet แบบ World wide web และผ่านการบริการอัตโนมัติทางโทรศัพท์ และโทรสาร และจัดให้มีบริการแจกแผ่นพับข้อมูล ณ จุดที่นักท่องเที่ยวเข้าข้อมูลของการท่องเที่ยวเพื่อการศึกษาโดยแจกทำเป็นคู่มือแนะนำแหล่งท่องเที่ยว

สำหรับนักท่องเที่ยวสำหรับนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศที่ประสงค์ที่จะ ท่องเที่ยวเพื่อการศึกษา ทั้งนี้ควรเป็นหนังสือที่วางจำหน่ายโดยทั่วไป รวมทั้งส่งเสริมและเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดนิทรรศการสัญจร ซึ่งอาจจะเกี่ยวกับวิทยาศาสตร์ธรรมชาติ ศิลปะ ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม ให้หมุนเวียนกันไปแสดงในพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ อุทยานประวัติศาสตร์ หอศิลป์ และส่งเสริมให้นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมอันเกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างกว้างขวางขึ้น

5.2.1.2 จากผลการวิเคราะห์สรุปได้ว่า ความตระหนักในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศอยู่ในระดับสูง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะยังมีความรู้ ความเข้าใจในเรื่องการอนุรักษ์ศิลปกรรมที่ดี ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิเคราะห์ความรู้ในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศอยู่ในเกณฑ์สูงเช่นเดียวกัน ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทุก ๆ ฝ่าย ทั้งภาครัฐและเอกชนร่วมมือกันในการสร้างความตระหนักโดยให้เห็นคุณค่าของสิ่งแวดล้อมศิลปกรรมทั้งนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างประเทศ

5.2.1.3 ควรมีการอนุรักษ์ฟื้นฟูสมบัติวัฒนธรรม ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม เพื่อให้คงความเป็นเอกลักษณ์ของไทยไว้ด้วยดีที่สุด ซึ่งการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการด้านการท่องเที่ยวให้มีมาตรฐานที่ดี เพื่อสร้างความประทับใจแก่นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศที่มาเยือนให้มากขึ้นเป็นแนวทางหนึ่งในการช่วยอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมให้เกิดการยั่งยืน รวมทั้งเพิ่มความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ ให้สามารถเดินทางไปสู่จุดหมายปลายทางต่าง ๆ ในประเทศไทย ด้วยความมั่นใจความปลอดภัยของร่างกาย และทรัพย์สินของตนและหมู่คณะ สำหรับสถานที่ที่เกิดผลกระทบจากการท่องเที่ยวจะต้องคำนึงเงื่อนไขและขอบเขตของพื้นที่และกิจกรรมการใช้พื้นที่เพื่อการท่องเที่ยว

5.2.1.4 ควรมีการศึกษาพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทดแทนแหล่งท่องเที่ยวที่มีนักท่องเที่ยวหนาแน่น ขยายกำลังรองรับของสาธารณูปโภค และสิ่งอำนวยความสะดวก ให้ทันกับจำนวนนักท่องเที่ยวที่เพิ่มขึ้น และใช้งบประมาณฟื้นฟู และอนุรักษ์ของแหล่งท่องเที่ยว เพื่อช่วยพิทักษ์มรดกไทยประเภทย่านประวัติศาสตร์ (National Historical Districts) อนุสรณ์สถาน (Monuments) และอาคารสถาปัตยกรรมแห่งชาติ (National Historical Buildings) หรือการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวที่สิ่งแวดล้อมเข้าข่ายวิกฤติ ประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวทดแทนเมื่อมีความพร้อม และควรศึกษาผลกระทบต่อชุมชนและสิ่งแวดล้อมอันเกิดจากการท่องเที่ยว กำหนดความสามารถในการรองรับของแหล่งท่องเที่ยว และมาตรการลดผลกระทบ (mitigation) และให้นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศมีส่วนร่วมกับชุมชนท้องถิ่น และองค์กรด้านสิ่งแวดล้อมในด้านการจัดการพื้นที่และการติดตามผลกระทบ รวมทั้งควรมีการสร้างเครือข่ายการประสานงานระหว่างองค์กรให้มีการนำมาตรการไปใช้อย่างจริงจัง

แนวทางหนึ่งคือการคัดเลือกเมือง หรือ แหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพสูง ที่จะพัฒนาให้เป็นเมืองหรือแหล่งท่องเที่ยวในระดับสากล (World Class) ทั้งนี้โดยพิจารณาจากความพร้อมและความต้องการขององค์กรในระดับจังหวัด เช่น องค์กรบริหารส่วนท้องถิ่น ชมรมอนุรักษ์และหอการค้าจังหวัด แล้วจัดทำแผนพัฒนาระยะยาวสำหรับเมืองนั้น ๆ ซึ่งต้องประสานแผนคมนาคมสาธารณูปโภคไว้ด้วยกัน

5.2.1.5 ควรมีการปรับปรุงการโทรคมนาคมโดยเฉพาะโทรศัพท์ให้สามารถมีบริการระหว่างประเทศสาธารณะหยอดเหรียญ หรือ ใช้บัตรโทรศัพท์ในเมืองศูนย์กลางการท่องเที่ยว

เที่ยวที่สามารถติดต่อกันได้โดยสะดวก และให้มีการออกแบบที่อำนวยความสะดวกให้แก่นักท่องเที่ยวที่มีสัมภาระมาก โดยยึดเทคโนโลยีแบบพึ่งตัวเองมากที่สุด รวมทั้งนักท่องเที่ยวที่มีเด็กเล็ก ผู้อาวุโส และนักท่องเที่ยวที่พิการ เพิ่มและปรับปรุงบอกทางแหล่งท่องเที่ยวและสถานที่สำคัญ ๆ สำหรับนักท่องเที่ยวให้เป็นภาษาและเครื่องหมายสากล

5.2.1.6 ด้านความปลอดภัยควรมีการเพิ่มมาตรการปราบปรามและกวดขันธุรกิจและบุคลากรในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว ที่ใช้การท่องเที่ยวบังหน้ากิจกรรมมิชชันนารี เพิ่มและกวดขันมาตรฐานด้านความปลอดภัย ไม่เพียงแต่ในด้านความปลอดภัยจากอาชญากรรม แต่รวมถึงความปลอดภัยของสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว เช่น ความแข็งแรงของราวบันได ขึ้นบันได สะพานแขวน ฯลฯ ตั้งมาตรฐานความปลอดภัยของยานพาหนะในแหล่งท่องเที่ยว เช่น รถรางไฟฟ้าขึ้นเขา รถกระเช้า เครื่องเล่นในสวนสนุก เป็นต้น

5.2.2 ข้อเสนอแนะที่มีต่อสำนักพระราชวัง

5.2.2.1 ควรมีการส่งเสริมและกระตุ้นการเรียนรู้ของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม

5.2.2.2 แนะนำให้มีการปฏิบัติในกฎเกณฑ์และตามมาตรการของแหล่งท่องเที่ยวแก่นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศที่ถูกต้อง

5.2.2.3 ตรวจสอบและประเมินผลการจัดการในแหล่งท่องเที่ยวของพระบรมมหาราชวังและพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ

5.2.2.4 ควรมีการให้ข้อมูลในแต่ละจุดต่าง ๆ ของแหล่งท่องเที่ยวในเขตพระบรมมหาราชวังเป็นภาษาอังกฤษ หรือภาษาที่นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศใช้อย่างถูกต้องให้แก่นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ

5.2.2.5 ส่งเสริมให้นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศในทางมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม

5.2.2.6 เตรียมและจัดความพร้อมด้านการปฏิบัติตนที่เหมาะสมของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศในแต่ละช่วงเวลาและกิจกรรมอย่างเหมาะสม

5.2.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

5.2.3.1 ศึกษาและทำการวิจัยเกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมเพิ่มขึ้นจากแหล่งท่องเที่ยวเกี่ยวกับศิลปกรรมต่าง ๆ ทั้งในด้านทฤษฎี และการปฏิบัติของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ

5.2.3.2 ศึกษาแนวทางการประเมินผลจากพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศจากแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ นอกเหนือไปจากการท่องเที่ยวเกี่ยวกับศิลปกรรม เช่น การท่องเที่ยวธรรมชาติ

ภาคผนวก

ภาพที่ 2 การพัฒนาที่ต้องอาศัยการระมัดระวังจากการทำลายตัวศิลปกรรม

ภาพที่ 3 ดำเนินการพัฒนาเพื่อติดตั้งกล้องโทรทัศน์

ภาพที่ 4 นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศนำอาหารเข้าไปนั่งรับประทานในวัดพระศรีรัตนศาสดาราม

ภาพที่ 5 นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศสามารถรับรู้ข่าวสารได้จากตู้ข่าวสาร

ภาพที่ 6 นักท่องเที่ยวบางกลุ่มเล่นน้ำในฤดูฝนมีน้ำท่วมขังบริเวณวัดพระศรีรัตนศาสดาราม

ภาพที่ 7 ท่อระบายน้ำวัดพระศรีรัตนศาสดาราม

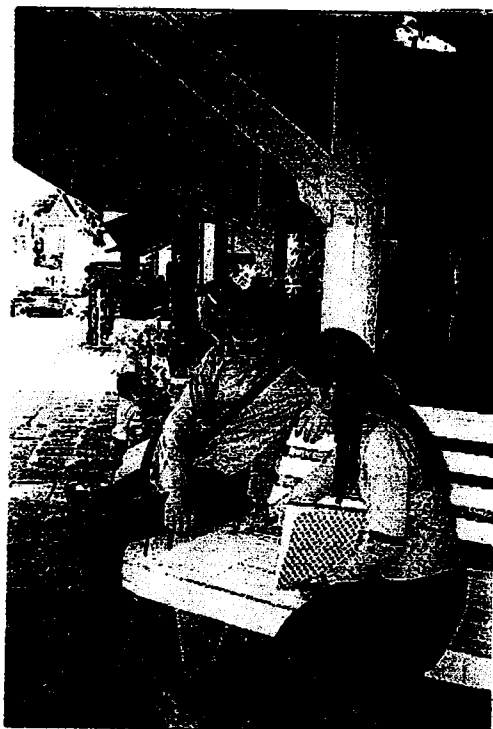
ภาพที่ 8 บริเวณจุดขายน้ำในเขตพระบรมมหาราชวัง

ภาพที่ 9 ขวดน้ำหน้าพระที่นั่ง นักท่องเที่ยวไม่สามารถนำเข้าไปในพิพิธภัณฑ์และพระที่นั่งที่สำคัญ

ภาพที่ 10 ผู้วิจัยและเจ้าหน้าที่บริเวณหน้าพิพิธภัณฑ์วัดพระศรีรัตนศาสดาราม

ภาพที่ 11 ผู้วิจัยขณะสัมภาษณ์นักท่องเที่ยวชาวออสเตรเลีย

ure

Part four: What is your advice for the Grand Palace?

More of the site should be opened up. The government should invest in higher quality materials - the appearance is "cheap". There should be a restaurant with meals. There should be police & fines to stop tents outside the grounds. Guides with better English would be useful.

26-35 / male / Australia

Part four: What is your advice for the Grand Palace?

Conserve the Grand Palace. So everybody should see it with respect to the environmental art, - make people aware of the ancient culture, => Let people know how to respect environmental art and ancient remains so they will last longer without conservation/Restoration.

Under 25 / female / Netherlands

Part four: What is your advice for the Grand Palace?

I wish to see it before
I offer advice

Over 56 / male / England

Part four: What is your advice for the Grand Palace?

I think the Grand Palace is a beautiful
historical monument, so my advice would be
to keep visitors to a minimum number per
day or year, by doing that you would help to
preserve it even more.

Under 25 / female / Portugal

Part four: What is your advice for the Grand Palace?

keep it as beautiful and clean
as it is now.

26-35 / male / Holland

Part four: What is your advice for the Grand Palace?

Should be made a NO SMOKING venue to
avoid staining painting/walls & artifacts &
to make the visit more enjoyable for
non smoking tourists.

Under 25 / female / Australia

Part four: What is your advice for the Grand Palace?

ENSURE IT IS MAINTAINED TO A
HIGH STANDARD FOR THE BENEFIT
OF FUTURE GENERATIONS

Over 56 / male / England

Part four: What is your advice for the Grand Palace?

The GP is a unique work of beauty and has historical significance that should be preserved for future generations to enjoy. We could make repairs and improvements, but we must not alter the style, change the intention of the king who built it, add anything modern that might detract from its historical beauty.

46-55 / male / USA

Part four: What is your advice for the Grand Palace?

MORE INFORMATION ABOUT
NATURE AND SIGNIFICANCE
OF ARTIFACTS

Over 56 / male / England

Part four: What is your advice for the Grand Palace?

CONTINUE TO PRESERVE THE ART AND REMAINS
AS HISTORY IS VERY IMPORTANT TO CULTURE

26-35 / male / England

Part four: What is your advice for the Grand Palace?

MORE INFORMATION ABOUT THE
BUILDINGS

46-55 / male / England

Part four: What is your advice for the Grand Palace?

I WOULD LIKE A TOUR GUIDE TO FULLY
TELL THE RAMAYANA MURAL STORY FROM
BEGINNING TO END. ALSO, THE MURAL
IS NOT BEING KEPT IN PERFECT CONDITION.

26-35 / male / USA

Part four: What is your advice for the Grand Palace?

STRICTER RULES & DRESS CODE

HIGHER ENTRANCE FEES!

Good luck!

26 - 35 / male / Germany

Part four: What is your advice for the Grand Palace?

Beautiful! Should remain the same.

Under 25 / female / Switzerland

Part four: What is your advice for the Grand Palace?

I think it is like it is. I just would like to mention that I personally
think it is a shame in the culture of the country. I would like to see as
much as I can and I think it is in the culture. But not all people know how
to behave respectful because they are situated in a different culture and live in a
completely different environment. If they had a better environment, they would not possibly behave like that.

26 - 35 / female / Germany

Part four. What is your advice for the Grand Palace?

EXPLAIN TO TOURISTS WHY IT IS IMPORTANT TO LOOK AFTER
THE THAI HERITAGE - AND HOW TO DO IT.

46-55 / female / England

Part four. What is your advice for the Grand Palace?

Keep it, because it is a wonderful thing that Europeans
can see. We have a culture that is completely
different and you can get a little idea of what your
culture is.

Under 25 / female / Germany

Part four. What is your advice for the Grand Palace?

Conserving the Grand Palace will not help the country's
environment. Put more time and money into ~~the~~ conserving
your starving and sick children.

Under 25 / female / Australia

Part four: What is your advice for the Grand Palace?

PRESERVE IT IN ALL WAYS FOR FUTURE
GENERATIONS

46-55 / male / England

Part four: What is your advice for the Grand Palace?

CONSERVE IT AND CONTINUE TO USE IT FOR
APPROPRIATE EVENTS

46-55 / female / England

Part four: What is your advice for the Grand Palace?

Put out more trash-bins.

Under 25 / male / Sweden

Part four: What is your advice for the Grand Palace?

Good restoration, fascinating, unbelievable,
very, very important for Buddhists & for Thai
and former generations

46-55 / male / Germany

Part four: What is your advice for the Grand Palace?

Keep as clean as possible, ensure
plants are taken at a minimum.

Under 25 / Male / Australia

Part four: What is your advice for the Grand Palace?

Preserve this beautiful piece for the future!

46-55 / male / Netherlands

Part four: What is your advice for the Grand Palace?

It is alright the way it is now

26-35 / female / Holland

Part four: What is your advice for the Grand Palace?

No cars nearby the restaurant and
museum.

Good luck

36-45 / male / Holland

Part four: What is your advice for the Grand Palace?

Stop making a difference -> let nobody (or everybody)
put a skirt or a shirt but not allow some people
and not others.

Under 25 / female / Switzerland

Part four: What is your advice for the Grand Palace?

IT IS IMPRESSIVE TO SEE THE THAI PEOPLE CARE
SO MUCH FOR THEIR CULTURAL HERITAGE. THEY
KEEP IT ALIVE NOT JUST LOCKED AWAY

46-55 / male / USA

Part four: What is your advice for the Grand Palace?

personally I think that it should stay the same to keep
the modern Thai style and it will not damage my work
environment

Under 25 / male / Taiwan

Part four: What is your advice for the Grand Palace?

To tell tourists more of how the Grand
Palace's ancient remains affect and
influence Thailand's present culture.

Under 25 / female / Finland

Part four: What is your advice for the Grand Palace?

It's a big beautiful place - you must see it
if you stay in Bangkok.

26-35 / female / Germany

Part four: What is your advice for the Grand Palace?

CLEAR NOTICES TO HELP TOURISTS UNDERSTAND WHAT
TO DO. BE ABLE TO WEAR COMFORTABLE CLOTHES.

36-45 / Male / England

Part four: What is your advice for the Grand Palace?

TEACH VISITORS TO TREAT ~~THE~~ THE GRAND PALACE WITH
RESPECT. ALSO EDUCATE THEM ON THE DAMAGE THEY
MAY CAUSE.

Under 25 / female / England

บรรณานุกรม

หนังสือและบทความในหนังสือ

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. เอกสารประกอบการบรรยายเรื่องอุตสาหกรรมท่องเที่ยว.

กรุงเทพฯ :การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2537.

..... คำศัพท์ในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว. กรุงเทพฯ : การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2544.

ชวาล แพร์ตันกุล. เทคนิคการวัดผล. กรุงเทพฯ : วัฒนาพานิช, 2536.

ธวัชชัย ชัยจิรฉายากุล. จุดหมายสำหรับการเรียนการสอนและการพัฒนาหลักสูตร : แนวคิดและแนวปฏิบัติ. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์, 2527.

บุญธรรม กิจปรีดาสุทธ์. เทคนิคการสร้างเครื่องมือรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัย. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ศรีอนันต์, 2534.

ไพศาล หวังพานิช. การวัดผลการศึกษา. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, 2526.

วิรัตน์ วิชญไพบุลย์. ความเข้าใจศิลปะ. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, 2528.

วรพล พรหมกบุตร. การสื่อสารสัญลักษณ์ : ธรรมชาติ พัฒนาการผลกระทบ. กรุงเทพฯ : อาร์ตไลน์, 1990.

วิชัย วงศ์ใหญ่. พัฒนาหลักสูตรและการสอนมิติใหม่. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์รุ่งเรือง, 2523.

สำเนียง มณีกาญจน์ และสมบัติ จำปาเงิน. ราชสกุลวงศ์ทรงบัลลังก์และไร้บัลลังก์ของของโลกปัจจุบัน. กรุงเทพฯ : แพร์ทิทยา, 2531.

แสงสุรีย์ ลดาวัลย์, ม.ร.ว. พระมหาปราสาทและพระราชมณฑลเทียรสถานในพระมหाराชวัง.
กรมเผยแพร่ศิลปและวัฒนธรรม. กรุงเทพฯ : สำนักพระราชวัง, 2521.

บทความในวารสาร

ภราเดช พยัสมิเชียร. “การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยแห่งประเทศรักคุณเท่าฟ้า.” อนุสาร อสท. ปีที่ 42
 ฉบับที่ 2 (2544).

..... “พัฒนาการท่องเที่ยวในทิศทางที่ยั่งยืน.” จุลสารการท่องเที่ยว
 (2539).

วีรุฒิ โอตระกุล. วารสถาปนิกฉบับ 20 ปี กรุงรัตนโกสินทร์ (2525).

สาทิศ ชูแสง “การอนุรักษ์ศิลปสถาปัตยกรรมแวดล้อมในยุโรป”. วารสารวิชาการ คณะ
สถาปัตยกรรม มหาวิทยาลัยศิลปากร. ฉบับที่ 3 (2526).

เอกสารอื่นๆ

กนกพร อิศรานุวัฒน์. “ความรู้และความตระหนักเกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อมจากขยะมูล
 ฝอยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาที่ 3 สังกัดกรมสามัญศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร” .
 วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต.การศึกษา (สุขศึกษา) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสาน
 มิตร, 2540.

กรมศิลปากร . “ทฤษฎีและแนวปฏิบัติการอนุรักษ์อนุสรณ์สถาน และแห่งโบราณคดี” .
 (เอกสารอัดสำเนา) , 2523.

กนกวรรณ มณฑิราช. “พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารสิ่งแวดล้อมด้านป่าไม้กับความรู้
 ความตระหนักและการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าไม้ของเยาวชนในจังหวัดกาญจนบุรี” .
 วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต . นิเทศศาสตร์ (นิเทศศาสตร์พัฒนาการ)
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2539.

กนกนารถ ศรีอาจ. “ผลของการปรับแผนการเรียนการสอนวิชาชีววิทยา เรื่องสิ่งมีชีวิตกับสภาวะแวดล้อมที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความตระหนักในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4”. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต. ครุศาสตร์ (วิทยาศาสตร์ศึกษา) มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2538.

กมล สุพรรณ. “พฤติกรรมกรรมการท่องเที่ยวของเยาวชนในส่วนกรุงเทพมหานครที่มีต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในสถานที่ท่องเที่ยว”. วิทยานิพนธ์ปริญญาสังคมศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหิดล, 2539.

กวี สุภานันท์. “ความรู้และความตระหนักของน.ร.นายร้อยตำรวจเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม”. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัย, 2535.

เกษม จันทร์แก้ว. “วิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม ”. กรุงเทพฯ ฯ : โครงการบัณฑิตศึกษา สาขาวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม มหาเกษตรศาสตร์ ,2530.

คหวิ ศรีสิทธิ์รักษ์. “ ความรู้และความตระหนักเกี่ยวกับปัญหามลพิษสิ่งแวดล้อมของพยาบาลวิชาชีพในโรงพยาบาลลำปางมหาวิทยาลัยเชียงใหม่”. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต. (การจัดการมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม) มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2540.

ครุปรกรณ์ ละเอียดอ่อน. “ ความตระหนักเกี่ยวกับปัญหามลพิษสิ่งแวดล้อมในกรุงเทพมหานครของนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาระดับชั้นปีที่ 3 ในสถาบันราชภัฏกลุ่มรัตนโกสินทร์”. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต. วิทยาศาสตร์ (การศึกษาศาสตร์) สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบังบัณฑิตวิทยาลัย, 2542.

จิราวรรณ พิเศษสกุลกิจ. “ ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการจัดสภาพแวดล้อมบริเวณโบราณสถาน : ศึกษากรณีป้อมพระกาฬ กรุงเทพมหานคร ”. วิทยานิพนธ์ปริญญาสังคมศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยมหิดล, 2534.

- จินตนา จินากุล. “ความตระหนักต่อปัญหาสิ่งแวดล้อมของนักเรียนมัธยมศึกษาในเขต
ควบคุมมลพิษ : กรณีศึกษาอำเภอหาดใหญ่. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต”. วิทยาศาสตร์
(การจัดการสิ่งแวดล้อม) มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, 2540.
- จิตติมา นิยมสรวณ. “ความตระหนักของบรรณารักษ์และผู้สื่อข่าวเกี่ยวกับการเสนอ
ข่าวด้านสิ่งแวดล้อม : ศึกษาเฉพาะกรณีหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทย”. วิทยานิพนธ์
มหาบัณฑิต. วารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน (สื่อสารมวลชน)
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2536.
- ชนรรค์ แดงแสง. “ความรู้และความตระหนักของสมาชิกสภาเทศบาลและสมาชิกสภา
จังหวัดที่มีต่อการอนุรักษ์สภาพแวดล้อมโบราณสถาน : กรณีศึกษาพระนครศรี จังหวัด
เพชรบุรี”. วิทยานิพนธ์ปริญญาสังคมศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาสิ่งแวดล้อม
มหาวิทยาลัยมหิดล, 2539.
- ชลดา ทองสุนอก. “การเปิดรับสื่อความรู้ ทักษะคิด ความตระหนักและการมีส่วนร่วมใน
การอนุรักษ์พลังงานของเจ้าของอาคารและโรงงานควบคุม”. วิทยานิพนธ์
มหาบัณฑิต. นิเทศศาสตร์ (นิเทศศาสตร์พัฒนาการ) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2540.
- ดวงจันทร์ สุทธาโรจน์. “การเปิดรับข่าวสาร ความรู้ ความตระหนัก และการมีส่วนร่วมในการ
อนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของประชาชนในเขตห้ามล่าสัตว์ป่า บึงบอระเพ็ด จังหวัดนครสวรรค์
”. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต. วารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน (สื่อสารมวลชน), 2538.
- ดลพร เมื่อคง. “การรับรู้และความตระหนักของประชาชนในท้องถิ่นต่อผลกระทบสิ่งแวดล้อมจากโครงการโรงไฟฟ้าพลังความร้อนสุราษฎร์ธานี”. วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต. ศิลป
ศาสตร์(สิ่งแวดล้อมศึกษา) มหาวิทยาลัยมหิดล, 2541.
- นริศ ทวีสุข. “ความรู้ ความตระหนักต่อปัญหามลพิษทางสิ่งแวดล้อมของนักศึกษาทางไกล
ที่ทำงานในโรงงานอุตสาหกรรมจังหวัดสมุทรสาคร”. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต.
ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2541.

- นิจ วิทยีระนันท์. “ความรู้ทั่วไปในการอนุรักษ์อนุสรณ์และสถาน.เอกสารประกอบการอบรมความรู้ด้านสิ่งแวดล้อม สำหรับครูผู้สอนสิ่งแวดล้อม ”.สำนักงานคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ,2527.
- นิตยา ภูแสนธนาสาร. “ ความตระหนักในปัญหาอนามัยสิ่งแวดล้อมของนักศึกษา มหาวิทยาลัยรามคำแหง ”.วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต (วิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม) มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์,2538.
- บรรชัย สืบสังข์. “ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความรู้ ความตระหนักและพฤติกรรมเกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อมของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองขอนแก่น.วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต”.ศิลปศาสตร์ (สังคมวิทยาการพัฒนา) มหาวิทยาลัยขอนแก่น , 2536.
- ประภาเพ็ญ สุวรรณ. “ทัศนคติ : การวัดการเปลี่ยนแปลงและพฤติกรรมอนามัยกรุงเทพมหานคร.” กรุงเทพมหานคร , 2526.
- ประสงค์ เขียมอนันต์. “โครงการจัดทำแผนการจัดการอนุรักษ์และปรับปรุงสภาพแวดล้อมเมืองเก่าลพบุรี”. มหาลัยศิลปากร , 2537.
- ปนัดดา จำเริญญ. “ ผลกระทบของโครงการอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัยต่อสภาพเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนบ้านเมืองเก่า ”.วิทยานิพนธ์ปริญญาสังคมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสิ่งแวดล้อม.บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย, 2527.
- ประพล มลิทธจินดา. “ความตระหนักในปัญหาสิ่งแวดล้อมของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดเพชรบุรี”. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต.ศิลปศาสตร์ (รัฐศาสตร์) มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ , 2541.
- ไพลิน ศศิธรนากรแก้ว. “การเปิดรับข่าวสารสิ่งแวดล้อมทางโทรทัศน์ความรู้ ความตระหนัก และการมีส่วนร่วมรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร”. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต : นิเทศศาสตร์ (นิเทศศาสตร์พัฒนาการ) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2536.

- ภัททริรา นวลปลอด. “การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมทางโบราณสถานและโบราณวัตถุ : กรณีศึกษาความคิดเห็นของเยาวชนในจังหวัดปราจีนบุรี” .วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตร , 2533.
- ภาณุ บุรณศิริ. “ความรู้และความตระหนักของสมาชิกสภาเทศบาลและสมาชิก สภาจังหวัดที่มีต่อการอนุรักษ์สภาพแวดล้อมโบราณ : ศึกษาเฉพาะกรณีพระนารายณ์ ราชนิเวศน์ จังหวัดลพบุรี” . วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต.(สิ่งแวดล้อม) มหาวิทยาลัยมหิดล , 2537.
- เรวัตร ออกแก่น . “ความรู้และความตระหนักของประชาชนในท้องถิ่นต้อปัญหาไฟป่ากรณีศึกษา : ชุมชนที่อาศัยอยู่โดยรอบอุทยานแห่งชาติน้ำหนาว” . วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต.วิทยาศาสตร์ (เทคโนโลยีการวางแผนสิ่งแวดล้อมเพื่อพัฒนาชนบท) มหาวิทยาลัยมหิดล , 2541.
- ลดาวลัย พอใจ. “การเปิดรับข่าวสาร ความรู้ ความตระหนัก และการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของประชาชนในเขตอำเภอปุน จังหวัดนครศรีธรรมราช” . วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต. นิเทศศาสตร์ (นิเทศศาสตร์พัฒนาการ) .จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2536.
- วิโชค อ่างมณี. “อุปสงค์การท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวระหว่างประเทศในเขตประเทศไทย” .วิทยานิพนธ์ (วทม. เศรษฐศาสตร์) มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ , 2532.
- วรรณ ศรีเพ็ชรพร . “ความตระหนักเกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อมของครูวิทยาศาสตร์สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาากลุ่มภาคกลาง ” . วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต. ครุศาสตร์อุตสาหกรรม (การศึกษาศาสตร์ - เคมี) สถาบันเทคโนโลยี พระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง , 2539.
- ศิริชัย นฤมิตรเรขากร. “ กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ๙ เอกสารประกอบการสัมมนาทางวิชาการศิลปสถาปัตยกรรม : สภาพปัญหาและแนวทางอนุรักษ์ 1-3 เมษายน” ,2536.

ศศิธร ใจสะอาด. “ความตระหนักรู้เกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลกระทบต่อปัญหาสิ่งแวดล้อม :
ศึกษาเฉพาะกรณีพนักงานของบริษัทธนาคารกสิกรไทย จำกัด (มหาชน) สำนักงาน
ใหญ่” .มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2539.

ศุภชัย ศราก็ยวานิช. “ความตระหนักของประชาชนต่อปัญหามลฝอยที่เกิดจากการใช้กล่อง
โฟมบรรจุอาหารในเทศบาล ตำบลหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์” .มหาวิทยาลัย
สงขลานครินทร์, 2542.

สุภัทรรติศ ดิศกุล, หม่อมเจ้า. ศิลปและโบราณวัตถุ. “ในสรุปรายงานการสัมมนาเรื่องการ
อนุรักษ์สิ่งแวดล้อมด้านศิลปกรรมและมรดกทางวัฒนธรรม. กรุงเทพมหานคร : สำนักงาน
คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ ”.จังหวัดกำแพงเพชร, 24-27 มิถุนายน 2523.

สุขุมารณ์ สุขเก่า. “สภาพและปัญหาสิ่งแวดล้อมของเกาะรัตนสินทร์ในการรับรู้ของชาว
กรุงเทพมหานคร ”. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหิดล
,2540.

เสรี วงส์ไพจิตร. “จุดหักเหของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวขนวนให้เกิดขบวนการนิเวศวิทยา
ทางเมือง. กรุงเทพมหานคร : เอกสารการวิจัย วิทยาลัย วิทยาป้องกันราชอาณาจักร”,
2534.

สำนักพระราชวัง. “สถิตินักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศของพระบรมมหาราชวัง”.เอกสารอัด
สำเนา ,2544.

เสาวลักษณ์ นงเจริญกุล. “พฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของนักท่องเที่ยวชาวไทยใน
เขตอุทยานแห่งชาติไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี” , 2540.

สำนักนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และสิ่งแวดล้อม. “การ
พัฒนาการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม ”.กรุงเทพมหานคร ,2541.

สำนักนายกรัฐมนตรี . เอกลักษณ์ไทย.กรุงเทพ ฯ 2522.

สมพร วิทวัสการเวช . “ ความรู้และความตระหนักของประธานคณะกรรมการพัฒนาเสริมหมู่บ้าน (กพสม.) ในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมศึกษากรณี : อำเภอหาดใหญ่และอำเภอสะบ้าย้อย จังหวัดสงขลา ”.วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิตมหาบัณฑิต วิทยาศาสตร์ (การจัดการสิ่งแวดล้อม) มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ,2538.

สมบุญ ศิลปรุ่งธรรม. “ความรู้และความตระหนักของนักเรียนอาชีวศึกษาเกี่ยวกับมลพิษสิ่งแวดล้อมในกรุงเทพมหานคร”.วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต. การศึกษา (สุขศึกษา) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร , 2540.

อุดม อินทร์จันทร์. “ความรู้และความตระหนักเกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อมด้านป่าไม้ของนักเรียนพลตำรวจ โรงเรียนตำรวจภูธรในเขตภาคเหนือของไทย”. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต.(ไทยคดีศึกษา) มหาลัยนเรศวร, 2536.

“เอกสารประกอบการประชุม”. โดยระหว่างฝ่ายบริหาร ฝ่ายวางแผนและพัฒนาฝ่ายการตลาด กองแผนงาน ,2539.

อรรธยา โมรานพคุณ. “ความรู้และความตระหนักทางจริยศาสตร์สิ่งแวดล้อมศึกษาเฉพาะกรณีชาวกรุงเทพมหานครกับปัญหาการทิ้งขยะ”. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิตอักษรศาสตร์ (จริยศาสตร์ศึกษา) มหาวิทยาลัยมหิดล ,2543.

อุดม อินทร์จันทร์. “ความรู้และความตระหนักเกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อมด้านป่าไม้”. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต (ไทยคดีศึกษา) มหาวิทยาลัยนเรศวร, 2536.

อลิสรา วีรพัฒน์กุล . “ความรู้ความตระหนักและการปฏิบัติตามกฎจราจรของผู้ขับขี่รถยนต์ส่วนบุคคลในกรุงเทพมหานคร ”. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต นิเทศศาสตร์ (นิเทศศาสตร์พัฒนาการ) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2540.

Book

McIntosh, Robert W. and Charles R. Goeldner. Tourism Principles, Practices, and Philosophies. (5th ed). New York : John Wiley & Sons, Inc., 1986.

[http : // www.tat.or.th](http://www.tat.or.th)

ประวัติการศึกษา (และการทำงาน)ของผู้เขียน

ชื่อ - สกุล	นางสาวปัทมา วันธงชัย
วันเดือนปีเกิด	23 สิงหาคม 2524
สถานที่เกิด	กรุงเทพมหานคร

ประวัติการศึกษา

พ.ศ.2536	ประถมศึกษา โรงเรียนปรางโมทวิทยารามอินทรา กรุงเทพมหานคร
พ.ศ.2539	มัธยมศึกษา โรงเรียนมัธยมสาธิตวัดพระศรีมหาธาตุ สถาบันราชภัฏพระนคร กรุงเทพมหานคร
พ.ศ.2543	ปริญญาตรี นิเทศศาสตร์บัณฑิต สาขานิเทศศาสตร์ เอกวารสารศาสตร์ สถาบันราชภัฏพระนคร กรุงเทพมหานคร
พ.ศ.2545	ปริญญาโทศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานโยบายและการจัดการทรัพยากร และสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยเกริก